Pr. VASILE RUS
COORDONATOR

MARTIRII DIN DEALUL CRUCII

GC

DESCRIEREA CIP AL BIBLIOTECII NAŢIONALE A ROMÂNIEI

Martirii din Dealul Crucii -studii, articole şi documente-, coordonator pr. Vasile Rus, 174 pag., format B, Editura George Coşbuc, Bistriţa, 2013

ISBN: 978-606-8077-34-5

LECTOR DE CARTE: Dumitru MUNTEANU
CORECTURA ŞI ILUSTRAŢIILE COPERTEI: pr. Vasile RUS

TIPARUL A FOST EXECUTAT LA
TIPOGRAFIA EDITURII GEORGE COŞBUC
DIRECTOR: Dumitru MUNTEANU

Tel./fax: 0263 216135
Email: edituragc@yahoo.com

Preot VASILE RUS
COORDONATOR

MARTIRII
DIN
DEALUL CRUCII
- studii, articole şi documente -

EDITURA GEORGE COŞBUC
BISTRIŢA - 2013

CUPRINS

Prefaţă.....7

I. STUDII 10

ANIHILAREA ORGANIZAŢIEI „GARDA ALBĂ" DE CĂTRE SECURITATE (1949).....11

„GARDA ALBĂ" O FORMAŢIUNE DE REZISTENŢĂ ANTICOMUNISTĂ DIN ESTUL TRANSILVANIEI (1848-1949).....34

O biografie neobişnuită: Leonida Bodiu, din Divizia „Tudor Vladimirescu" în rezistenţa armată anticomunistă.....35

Înfiinţarea „Gărzii Albe".....37

Scriitori în „Garda Albă".....39

Anihilarea organizaţiei.....41

Anchetele.....44

Execuţiile sumare.....46

Procesul.....48

Menţiuni ulterioare ale „Gărzii Albe".....51

Concluzii.....54

LEONIDA BODIU, DUMITRU TOADER ŞI IOAN BURDEŢ - TREI MARTIRI AI REZISTENŢEI ANTICOMUNISTE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD.....56

Epilog.....67

LEONIDA BODIU, EROU SAU TRĂDĂTOR? 69

PREOŢI MĂRTURISITORI ÎN REZISTENŢA ANTICOMUNISTĂ DE PE VALEA SOMEŞULUI.....76

Preotul IOAN VĂLEANU.....*76*

Preotul EMIL IRINI.....*79*

Preotul ŞTEFAN MUREŞAN.....*82*

DOMNICA BURDEŢ ŞI SUFERINŢA EI 85

ÎN AMINTIREA JERTFEI BUNICULUI MEU, TOADER DUMITRU 89

II.ARTICOLE 96

NOAPTE DE SÂNZIENE PE DEALUL CRUCII.....97

Trei bărbaţi.....*97*

Pas cu pas.....*98*

În hârtiile oficiale.....*100*

C.N.S.A.S. OFERĂ DOVEZILE CRIMEI DIN DEALUL CRUCII...103

Dovezi noi *103*

"Legitimă apărare".....*104*

"Au deschis toţi trei focuri cu *105*

pistoalele-mitralieră".....*105*

Rudele victimelor *105*

REACŢIA JUSTIŢIEI: „A intervenit prescripţia faptelor" *106*

TORŢIONAR AUDIAT DUPĂ O JUMĂTATE DE SECOL.....109

INTERVIU CU UN SECURIST: RECONSTITUIREA UNUI ASASINAT 114

INTERVIU CU UN SECURIST: „Am fost numai cu trupa şi nu am nicio legătură" 116

CRIMELE SECURITĂŢII DOR ŞI DUPĂ ŞAIZECI DE ANI.....119

SECURISTUL ROMÂN: DIRECTOR CU DOAR 8 CLASE.....123

SECURIST „BÂNTUIT" DE VICTIMELE DE ACUM 60 DE ANI 126

TOADER DUMITRU, EROU ANTICOMUNIST.....131

Chinurile iadului.....131

Fuga în Nepos.....132

Cămaşa dorului.....133

Stigmatul care onorează.....133

RĂMĂŞIŢELE PARTIZANILOR DIN NEPOS ÎNHUMATE DE SÂNZIENE 138

COMEMORAREA DE LA NEPOS 139

TROIŢA DIN REBRA.....142

SCRISOARE AJUNSĂ LA DESTINAŢIE DUPĂ ŞAIZECI DE ANI 148

Toma Penteker sau destinul trădătorului.....150

III.DOCUMENTE 153

MĂRTURIA LUI VIOREL BODIU DESPRE FRATELE SĂU, BODIU LEONIDA.....154

Rezoluţia Parchetului Militar în cazul martirilor din Dealul Crucii.....161

ACŢIUNEA DE CĂUTARE ŞI DESHUMARE A PERSOANELOR UCISE DE SECURITATE ÎN HOTARUL SATULUI NEPOS, COM. FELDRU, JUD. BISTRIŢA-NĂSĂUD 170

O CRIMĂ DE NEUITAT 185

IV. ACTE C.N.S.A.S. 190

Prefaţă

Închin această carte amintirii jertfei bunicului meu,Toader Dumitru, ucis de Securitate la 24 iunie 1949 în Dealul Crucii, alături de Bodiu Leonida şi Burdeţ Ioan. Cei trei martiri din Dealul Crucii au fost atunci aruncaţi într-o groapă comună, fără a avea dreptul la o judecată cinstită sau cel puţin să aibă un preot la umbra mormântului lor în ceasul înhumării şi o cruce care să dea mărturie despre jertfa lor.

În urma acestei crime, statul român, prin călăii Securităţii din Bistriţa conduşi de Liviu Pangraţiu au lăsat orfani de tată şase copii. Închin această carte suferinţei lor din toţi aceşti ani, durerea lor fiind însoţită de stigmatul permanent de a fi ”duşmani ai regimului comunist”.

Mulţumesc ***domnului Marius Oprea, coordonator al Centrului de Investigare a Crimelor Comunismului*** şi fost preşedinte al I.I.C.C.R., pentru că a făcut un act de dreptate şi a adus o mângăiere în sufletele urmaşilor martirilor din Dealul Crucii.

În zilele de 27 şi 28 aprilie 2009, în baza unor studii, mărturii şi sesizări asupra crimei săvârşite de către cadre ale Securităţii din Bistriţa la 24 iunie 1949 şi a cererilor scrise ale unor rude apropiate ale victimelor, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului, prin domnul Marius Oprea şi domnul Gheorghe Petrov a desfăşurat în Dealul Crucii, în zona de întâlnire a limitelor de hotar a satelor Nepos, Feldru şi Rebra, o acţiune de căutare a gropii comune şi deshumare a rămăşiţelor pământeşti a martirilor Leonida Bodiu, Ioan Burdeţ şi Dumitru Toader. Locul mormântului a fost identificat pornind de la crucea de metal ridicată acolo în hotarul Neposului, în anul 1992, de către unchiul meu Dumitru Dumitru, fiul lui Toader Dumitru şi în baza indicaţiilor Verginicăi Cârcu din Nepos.

După terminarea dezvelirii osemintelor celor trei martiri, la locul mormântului am oficiat o slujbă religioasă în amintirea jertfei lor. Rămăşiţele pământeşti ale lui Leonida Bodiu, Dumitru

Toader şi Ioan Burdeţ au fost apoi extrase, separate şi împachetate în prezenţa unui procuror şi a unui ofiţer criminalist de poliţie, care au preluat osemintele pentru a fi transportate şi supuse unei expertize de specialitate la Laboratorul de Medicină Legală Bistriţa.

În ziua de 24 iunie 2009, la împlinirea a exact 60 de ani de la săvârşirea crimei, rămăşiţele pământeşti ale celor trei martiri au fost reînhumate în Cimitirul din Municipiul Bistriţa cu onoruri militare, în prezenţa unui sobor de preoţi condus de către Preasfinţitul Episcop Vasile Someşanul, a urmaşilor acestora şi a unui numeros public, cei trei eroi-martiri găsindu-şi locul de odihnă veşnică .

Mulţumesc tuturor autorilor care şi-au dat acordul pentru a fi publicate studiile şi articolele lor despre jertfa martirilor din Dealul Crucii în această carte.

Mulţumesc prietenului meu bun, **domnului Gheorghe Petrov**, pentru că m-a încurajat şi susţinut în publicarea acestei cărţi.

Mulţumesc **domnului Angeluşiu Petru** din Bucureşti, fiu al satului Nepos, pentru sprijinul acordat în obţinerea actelor din arhiva C.N.S.A.S.

Doresc să aduc mulţumiri şi întreaga mea recunoştinţă, unor Instituţii şi personalităţi publice din judeţul nostru, ce au înţeles să aducă un sincer omagiu eroilor-martiri ce şi-au jertfit vieţile în lupta contra regimului inuman comunisto-bolşevic, prin susţinerea apariţiei acestei cărţi:

D-l Radu Moldovan, Preşedinte al C.J. Bistriţa-Năsăud;
D-l Alexandru Pugna,vicepreşedinte al C.J.Bistriţa-Năsăud;
D-l Ioan Ţintean,Prefectul Judeţului Bistriţa-Năsăud;
D-l Ioan Pintea,Biblioteca Judeţeană Bistriţa-Năsăud;
D-l Ioan Oltean, Deputat în Parlamentul României;
Consiliul local al comunei Feldru;
D-l Grigore Ţiolan, Primar al comunei Feldru;

Consiliul local al comunei Rebra;
D-l Ştefan Danci, Primar al comunei Rebra;
D-l Viorel Clăpău, Primar al comunei Rebrişoara.

Doresc ca această carte să fie un însemn în aducerea aminte a luptei şi a martiriului eroilor din Dealul Crucii pentru ca, în comunităţile noastre, blestemăţiile dictaturilor de orice fel să nu se mai poată repeta niciodată.

''Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate că a lor este împărăţia cerurilor''.

Pr. Vasile Rus

I. STUDII

ANIHILAREA ORGANIZAŢIEI „GARDA ALBĂ" DE CĂTRE SECURITATE (1949)

Oana IONEL

Denumirea de „Garda Albă" este dată de către Securitate organizaţiei de rezistenţă creată şi condusă de Leonida Bodiu, care a avut nucleul pe raza comunelor Rebra, Rebrişoara şi Parva, din judeţul Bistriţa-Năsăud. Membrii organizaţiei depuneau un jurământ în numele „Ligii Naţionale Creştine", iar în declaraţiile date în anchetă nicio persoană nu a vorbit despre o altă denumire. Cu toate acestea, se pare că, în zona în care activa această organizaţie, există anumite indicii despre prezenţa „Gărzii Albe", dar probabil că acestea au fost create de către autorităţi pentru dezinformarea locuitorilor din zonă şi atragerea celor nemulţumiţi, fiind pretext pentru condamnarea lor. Unele informaţii atestă că în pădurile din zonă ar fi fost încrustată această denumire pe scoarţa copacilor şi că au fost difuzate mai multe manifeste, în numele organizaţiei[1] – fapte pe care nu le-a recunoscut nici unul dintre cei arestaţi. Considerăm că într-o zonă mult mai extinsă (Moldova de Nord, dar şi regiunea Mureşului) exista o adevărată psihoză în legătură cu o organizaţie de rezistenţă intitulată „Garda Albă", iar tot ceea ce era săvârşit în afara legii era atribuit, cel puţin în faza iniţială a anchetelor, pe seama membrilor ei.

Leonida Bodiu însuşi afirmă, în declaraţiile sale din cadrul anchetei, că „Garda Albă" e un zvon şi că nu are nici o legătură cu

[1] Autorităţile erau de părere că manifestele, deşi scrise în numele „Armatei Albe", erau redactate de către locuitorii din comunele în care erau difuzate „cu intenţia de a produce panică în rândul autorităţilor" (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 299, vol. 1, f. 339).

aşa ceva[2], dar recunoaşte că a condus o organizaţie de rezistenţă care se numea „Liga Naţională Creştină", formată din ţărani din zonă. Notarul Stoicescu din comuna Slătiniţa, judeţul Bistriţa-Năsăud, răspundea întrebărilor puse de un informator în legătură cu existenţa „Gărzii Albe" astfel: *„partizani nu există în judeţ, aceştia fiind hoţi de drept comun ori formaţiuni de partizani lansaţi de însuşi Ministerul de Interne cu scopul, fie de a capta pe acei care ar voi să fugă în munţi, fie de a crea grupuri de partizani proprii, care să se afle deja pe teren în momentul unui conflict pe plan extern, cu reflexe interne"*[3].

Viaţa lui Leonida Bodiu, reconstituită după propriile declaraţii date în anchetă, ar putea constitui punctul de plecare al unui scenariu de film. Născut în comuna Poiana Ilvei, judeţul Bistriţa-Năsăud, Leonida devine locotenent în armata română în cel de-al Doilea Război Mondial. Pentru că vorbea fluent limba germană, în vara anului 1941 primeşte misiunea de a urmări în secret şi a raporta pe toţi ofiţerii şi civilii care intră în contact neoficial cu autorităţile germane din zona petroliferă şi oferă mai multe date despre căpitanul Otto Haupt.[4] Este apoi trimis pe front cu Divizia 13 Infanterie şi în iarna 1942/1943 cade prizonier în zona Stalingradului. În timpul prizonieratului devine preşedintele mişcării antifasciste din lagărele de ofiţeri[5], raportând N.K.V.D-ului date despre trecutul lui Otto Haupt, prizonier şi el. Este unul dintre cei care participă efectiv la crearea Diviziei „Tudor Vladimirescu"[6], cu care revine în ţară şi luptă pe Frontul de Vest, fiind comandant de batalion. În timpul unei misiuni nocturne de recunoaştere din ianuarie 1945, cade din nou prizonier şi, datorită trecutului său din U.R.S.S., este judecat şi condamnat la moarte[7], dar apoi este graţiat şi internat într-un lagăr

---

[2] Idem, dosar nr. 103, vol. 13, f. 490.

[3] Idem, dosar nr. 299, vol. 1, f. 326.

[4] Idem, dosar nr. 103, vol. 8, f. 383.

[5] *Ibidem*, f. 407.

[6] *Ibidem*, f. 481.

[7] *Ibidem*.

de evrei deportaţi, în Austria. După cum afirmă, înainte de pronunţarea sentinţei a fost contactat de un trimis de-al lui Horia Sima care, în schimbul retragerii acuzaţiilor, i-a propus să accepte să revină în ţară cu misiunea de a-i transmite lui Petru Groza că legionarii se vor înscrie în Frontul Plugarilor dacă autorităţile se obligă să nu-i mai persecute, dar el refuză.[8] La 4 mai 1945 este eliberat din lagăr de trupele americane, apoi încartiruit într-un oraş din Austria, unde susţine că i-a organizat pe cetăţenii români în vederea repatrierii.[9] În luna iunie 1946 revine în ţară, împreună cu un lot de evrei, dar este arestat la Oradea şi cercetat de Direcţia Generală a Siguranţei, apoi trimis la Divizia „Tudor Vladimirescu" şi de aici la închisoarea Curţii Marţiale din Bucureşti. Este acuzat şi judecat pentru trădare şi dezertare, dar este achitat de ambele acuzaţii.[10] Procesul este însă reluat, dar, pentru că s-a prelungit mai mult timp, Leonida Bodiu pleacă acasă la familia sa din Năsăud. Astfel, este condamnat, în contumacie, la 25 de ani muncă silnică[11] şi, cu toate că apărătorii săi îl sfătuiesc să facă recurs, se hotărăşte să nu mai revină în Bucureşti şi să se sustragă executării pedepsei. Se stabileşte la nişte rude din comuna Rebrişoara, judeţul Bistriţa-Năsăud.

Conform declaraţiilor lui Leonida Bodiu, în anul 1948 a fost contactat de anumiţi locuitori ai comunei Rebrişoara care i-au propus să formeze o organizaţie împotriva regimului instaurat în România, expunându-i mai multe probleme: „Ameninţările pe care

---

[8] *Ibidem*, f. 399.

[9] *Ibidem*, vol. 13, f. 481. Într-o altă declaraţie, Leonida Bodiu afirmă că „fără a avea o împuternicire din partea statului [român – n.n.], am urmărit îndeaproape toate mişcările legionarilor şi a românilor fugiţi ulterior din ţară. După repatrierea mea, am dat o notă informativă în acest sens Siguranţei Generale a Statului şi Marelui Stat Major Secret". Un inspector din cadrul Marelui Stat Major îi promite că informaţiile pe care le-a comunicat autorităţilor vor fi aduse la cunoştinţa lui Emil Bodnăraş, cu propunerea ca Leonida Bodiu să fie trimis în străinătate pentru a-şi continua „misiunea" începută din proprie iniţiativă (*Ibidem*, vol. 8, f. 399).

[10] *Ibidem*, vol. 13, f. 481v.

[11] *Ibidem*, f. 482.

le primesc ei de la comuniştii din comună, că în caz de război ei vor fi distruşi sau deportaţi în Rusia; teama de colhoz şi de mâncat la cazan; hotărârea lor că, dacă vor veni şi acele zile, mai bine apucă cu toţii pădurile, decât să li se ia averile şi să capete cu porţia de la cazan, de la unul sau altul".[12] În linii mari, Bodiu le-a explicat că organizaţia pe care ar putea-o constitui ar deveni activă numai în momentul declanşării unui conflict mondial, iar atunci să se ocupe cu menţinerea ordinii în comună[13]. Pentru ca persoanele cu care lua legătura să nu-l deconspire, cei prezenţi au luat hotărârea să depună un jurământ.[14]

Primele informaţii ale Siguranţei despre existenţa unei „organizaţii subversive" în zona Năsăudului datează din ziua de 21 iulie 1948: „în mod precis fostul locotenent Bodiu Leonida, originar din comuna Poiana Ilvei, dispărut de la domiciliu din anul 1947, fiind condamnat pentru fapte politice, în prezent are o organizaţie în Munţii Rodnei, împreună cu un maior şi alţi fugari politici. Acesta are legături şi în comuna Rebrişoara cu numitul Burdeţ Ioan, cârciumar, care posedă aparat de radio, unde vine Bodiu şi ascultă, acesta având, din informaţii, legătură şi în Munţii Rebrişoara. Burdeţ Ioan este, printre altele, şi membru în P.M.R., însă acesta îl sprijină în toate acţiunile lui Bodiu, pe care-l ţine ascuns de multe ori în locuinţa lui".[15]

Documente din luna august 1948 atestă implicarea Serviciului de Informaţii al Armatei (S.I.A.) în acţiunile întreprinse pentru

---

[12] *Ibidem*, f. 511.

[13] Din declaraţiile lui Leonida Bodiu date în anchetă, scopurile organizaţiei erau următoarele: „apărarea credinţei creştine - prin rezistenţă spirituală la atacurile ideologice eventuale contra ei; apărarea şi respectarea familiei fiecăruia contra încercărilor de subminare a familiei; respectarea şi apărarea avutului personal al fiecăruia contra atacurilor care ar fi comise la dezlănţuirea unui eventual conflict mondial; după terminarea conflictului mondial, la o eventuală consultare a voinţei publice, sprijinirea rechemării Regelui în ţară" (*Ibidem*, f. 485v).

[14] *Ibidem*, f. 511.

[15] *Ibidem*, vol. 8, f. 4.

arestarea lui Leonida Bodiu[16], iar rezoluţia colonelului de Securitate Birtaş pusă pe un astfel de raport reprezintă debutul urmăririi atente a problemei semnalate: „Exploatare prin D.R.S.P. Cluj. Se va verifica existenţa persoanelor semnalate. Vor fi supravegheaţi, făcuţi informatori pădurari. Folosiţi minerii din Rodna. Ni se vor raporta măsurile luate şi rezultatele. Se va întocmi de Birou un dosar pentru această problemă."[17]

O metodă de anihilare a organizaţiei de rezistenţă condusă de Leonida Bodiu a fost propusă de însuşi Ministrul Apărării Naţionale[18] – *infiltrarea unor ofiţeri „deblocaţi" în organizaţie*. În acest caz legenda consta în prezentarea lor ca fiind „fugari", urmăriţi de autorităţi şi dornici să adere la organizaţia de rezistenţă pentru a lupta contra regimului. Prin urmare, la 18 septembrie 1948 S.I.A. comunică Direcţiei Generale a Securităţii Poporului că „Domnul ministru al Apărării Naţionale sugerează ideea infiltrării unui element (ofiţer sau subofiţer *deblocat*) printre aceste grupuri de refugiaţi, în scopul de a procura date şi informaţiuni precise asupra acestora. Vă rugăm să binevoiţi a ne comunica părerea dvs. asupra acestei propuneri. În cazul că vă însuşiţi această idee, organele Serviciului de Informaţii al Armatei vă stau la dispoziţie pentru a colabora la descoperirea şi prinderea acestor bande. Şeful S.I.A., lt. col. Gh. Evulescu".[19] Răspunsul D.G.S.P. a venit peste 10 zile: „Vă rugăm să binevoiţi a dispune, cunoscând că din rapoartele aflate la dosar şi din semnalările S.I.A. rezultă că informatorul este acelaşi şi că suntem de acord cu introducerea unui informator bine instruit, care, sub masca de ofiţer deblocat şi urmărit de organele de securitate pentru fapte politice, ar avea posibilitatea să stabilească întreaga activitate a organizaţiei".[20]

---

[16] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 299, vol. 1, f. 395.

[17] *Ibidem*, f. 385.

[18] În acel moment, ministru al Apărării Naţionale era Emil Bodnăraş.

[19] *Ibidem*, f. 383.

[20] *Ibidem*, f. 380.

Pentru a pune planul în aplicare, s-a organizat *o reţea informativă* în zonă, din care făceau parte colaboratori ai S.I.A. şi ai Securităţii. În luna septembrie 1948, după ce Securitatea infiltrase informatori în cadrul organizaţiei de rezistenţă, aceştia nu puteau îndeplini ordinele primite, deoarece cei urmăriţi „se feresc de orice persoană, iar ei se cunosc cu toţii”[21], dar activitatea lor a continuat. Pe lângă aceasta, se propunea ca „efectivele posturilor de jandarmi din regiune să fie mărite şi dotate cu armament automat”[22], pentru că existau date conform cărora „partizanii” ar fi deţinut importante cantităţi de armament şi muniţie.[23]

În rapoartele Direcţiei Regionale de Securitate Cluj apare deseori termenul de „partizan” pentru a desemna persoanele care făceau parte din organizaţia lui Leonida Bodiu. Din această cauză, în februarie 1949, colonelul Gavrilă Birtaş trimite un ordin către mai multe direcţii regionale de Securitate în care face următoarele precizări: „Deoarece s-a constatat că în corespondenţa dvs. utilizaţi termenul *partizani* pentru a-i numi pe bandiţii care terorizează populaţia de la sate sau pe refugiaţii politici, dăm următoarele lămuriri: Termenul *partizani* este întrebuinţat greşit, deoarece acest termen presupune existenţa unor luptători pentru cauza poporului muncitor, aşa cum au existat în cel de-al doilea război mondial în ţările cotropite de fascişti, ceea ce nu poate fi cazul cu aceşti bandiţi de drept comun sau acei reacţionari refugiaţi în munţi. Întrebuinţarea acestui termen dovedeşte un slab nivel politic. Este necesar să se explice ofiţerilor de securitate din subordinea dvs. cele de mai sus, pentru a se evita pe viitor asemenea confuzii şi a se insista pentru ridicarea nivelului politic şi ideologic, punct esenţial, de altfel, din statutul instituţiei noastre.”[24]

Leonida Bodiu reuşise captarea personajelor-cheie din comune (preoţi, notari, angajaţi ai primăriilor, jandarmi, membri ai P.M.R.).

---

[21] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 8, f. 126.

[22] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 299, vol. 1, f. 369.

[23] *Ibidem*, f. 388.

[24] *Ibidem*, f. 199.

Dar unii au făcut un joc dublu. Ilie Bejenaru, şeful Postului de Jandarmi din comuna Rebrişoara, este o verigă importantă în operaţiunea de anihilare a organizaţiei. Într-o fişă personală întocmită de Securitate pentru Leonida Bodiu se arată că: „la data de 11 iulie [1948] [Bodiu Leonida] ajunge, prin Burdeţ Ioan, de a acapara pe şeful Postului Rebrişoara, Bejenaru Ilie, care, la rândul său, a acceptat şi ne-a informat despre această chestiune, însă totodată, în urma instrucţiunilor primite, intră şi în legătură cu el”.[25]

Leonida Bodiu fusese dat în urmărire pe ţară, lucru consemnat în Buletinul Poliţiei nr. 2, din 10 ianuarie 1948[26], Ilie Bejenaru arătând că a aflat despre aceasta într-o şedinţă a şefilor de Posturi de Jandarmi la Bistriţa.[27] El afirmă că după această dată a organizat o reţea informativă în anturajul cârciumarului Ioan Burdeţ şi a preotului Emil Irini, pe care îi bănuia că au legături cu cel urmărit, şi că a semnalat acest lucru superiorilor prin secretarul Sectorului de Jandarmi Năsăud.[28] Într-o discuţie cu şeful Sectorului Năsăud, Ilie Bejenaru îşi dă seama că nu se ştia nimic despre Bodiu, dar superiorul său l-a certat în momentul în care a încercat să-i comunice mai multe date.[29] Între Leonida Bodiu şi Alexandru Moraru, şeful Sectorului de Jandarmi Năsăud, existau legături de prietenie, cei doi cunoscându-se din vremea copilăriei. Astfel că după ce s-a emis ordinul de arestare pe numele lui Bodiu, în februarie 1948, Moraru l-a anunţat prin secretarul Sectorului de Jandarmi să fugă, pentru a nu fi prins.[30]

Un alt jandarm arestat şi condamnat datorită legăturilor sale cu Leonida Bodiu a fost plutonierul Vasile Citrea, angajat la Postul de Jandarmi din Rebrişoara, care a raportat mai întâi şefului de post,

---

[25] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 9, f. 21.

[26] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 235, vol. 1, f. 43.

[27] *Ibidem*, f. 36.

[28] *Ibidem*, f. 36.

[29] *Ibidem*, f. 36.

[30] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 235, vol. 1, f. 11 şi dosar nr. 103, vol. 1, f. 29.

apoi comandantului de Sector despre existenţa în zonă a lui Leonida Bodiu, dar superiorii l-au asigurat că situaţia este sub control.[31] Neştiind cum să procedeze, Vasile Citrea a avut contacte ocazionale cu Leonida Bodiu, fapt pentru care va fi inclus şi el în lotul celor arestaţi ca aderenţi la organizaţia de rezistenţă.

În urma informaţiilor primite de la colaboratori, organele de represiune iau decizia *folosirii trupelor de jandarmi* pentru capturarea organizaţiei de rezistenţă. În septembrie 1948, Legiunea de Jandarmi Năsăud a conceput un „Plan de operaţiune" (preconizată a se desfăşura în intervalul 13-18 septembrie) cu scopul „de a prinde [pe] toţi acei bandiţi care operează în mod izolat pe raza Sectorului [de] Jandarmi Năsăud şi Prundul Bârgăului şi de a se descoperi toţi acei deţinători de armament clandestin."[32] Acest plan a fost trimis Serviciului Securităţii Poporului Bistriţa, întrucât obiectivele vizate de jandarmi coincideau cu cele ale Securităţii, dar lucrătorii de aici erau de părere că „este de prevăzut ca această acţiune să producă o deplasare a acestora [a celor urmăriţi de Securitate – n.n.], care se vor simţi vizaţi şi urmăriţi şi să ne pună în situaţia de a pierde firul acestor organizaţii, care, în ultimul timp, au început a se contura în mod din ce în ce mai concret".[33] În urma acestei razii, unele note informative semnalau prezenţa unor străini în zonă, dar cum aceştia nu erau cei căutaţi, Securitatea din Bistriţa încerca să dea unele explicaţii: „la data când s-a petrecut cazul, Legiunea de Jandarmi a procedat la o razie cu personalul deghizat în ţărani [şi] este posibil ca necunoscuţii semnalaţi în notă să fi fost chiar jandarmi în patrulare".[34]

Securitatea a folosit şi metoda *ţinerii sub supraveghere* a profesorului de teologie Gheorghe Grecu, despre care se ştia că este în legătură cu Leonida Bodiu. Şeful Direcţiei de Securitate Cluj a dat un ordin foarte categoric în legătură cu cercetarea profesorului: „a

---

[31] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 1, f. 36.

[32] *Ibidem*, vol. 8, f. 134.

[33] *Ibidem*, f. 133.

[34] *Ibidem*, f. 55.

apărut în cadrul problemei organizaţiei subversive din Munţii Rebrişoarei, (...) arestarea lui putând da de bănuit membrilor acestei organizaţii că sunt urmăriţi şi descoperiţi. Atât numitul, cât şi activitatea lui, este supravegheată şi situaţia lui va fi lămurită în cadrul problemei respective".[35]

Cu toate eforturile depuse de către Securitate pentru depistarea celor care erau ascunşi în regiunile muntoase din preajma Năsăudului, în luna octombrie 1948 se ştia doar că există mai multe grupări, unele compuse din „fugari politici", altele din condamnaţi de drept comun, dar fără nici o legătură între ele. Se exprima neputinţa Securităţii în acţiunile întreprinse pentru prinderea lor: „Întrucât, cu toate eforturile depuse de noi, încă nu s-a reuşit a contura în mod absolut precis aceste unităţi de fugari, operaţiunile de depistare nu sunt încă indicate, cu atât mai mult [cu cât] şi anotimpul îi favorizează."[36]

În luna noiembrie 1948, la Direcţia Securităţii Regionale Cluj s-a primit *delaţiunea* lui Ioan Pesteşan, încarcerat la Penitenciarul din Dej, care lucrase ca tâmplar în comuna Rebrişoara şi fusese găzduit la Ani Dumitru. Pentru că la mijlocul anului 1948 Ani Dumitru a început să-l întreţină pe Leonida Bodiu, tâmplarul a fost anunţat că trebuie să-şi găsească altă locuinţă, dar el constatase deja că cel care venise în locul său era „o persoană suspectă".[37] Astfel că ia legătura cu un instructor de partid al unui şantier din zonă şi împreună, în urma unor investigaţii, ajung la concluzia că persoana semnalată „este duşman al clasei muncitoare şi că trebuie înlăturată".[38] Au vrut să-l denunţe pe Leonida Bodiu la Siguranţă, dar amândoi au fost arestaţi, pentru falsificarea unor documente. În luna noiembrie, cei doi s-au întâlnit în penitenciar şi vor ca prin datele pe care le deţin să contribuie la anihilarea organizaţiei de rezistenţă constituită de Bodiu: „vă rugăm a ne duce la Siguranţă pentru a vă putea da

---

[35] *Ibidem*, f. 107.

[36] *Ibidem*, f. 22.

[37] *Ibidem*, f. 75.

[38] *Ibidem*.

ajutorul şi sprijinul de a-i prinde. Fără a vă folosi de posturile de jandarmi [pentru că] poate fi anunţat. Îl vor prinde sigur."[39]

La sfârşitul anului 1948, Serviciul Securităţii Poporului Bistriţa deţinea mai multe date despre organizaţia de rezistenţă condusă de Leonida Bodiu. Astfel, într-un raport se dau informaţii despre persoane din comuna Slătiniţa care sunt în legătură cu organizaţia. Este vorba despre învăţătorul Sângeorzan şi de notarul Stoicescu, iar „prin aceste organe exterioare din Slătiniţa, se pare că organizaţia caută a-şi recruta elemente informative din însuşi rândul Securităţii".[40] Documentul se încheia cu exprimarea nemulţumirii faţă de lipsa de profesionalism a agenţilor S.I.A., care împiedică desfăşurarea anchetei: „Organizaţia de pe Valea Rebrişoarei pare a fi mai circumspectă şi bănuitoare, presupunând prezenţa în comună şi în regiune a unor agenţi care ar intenţiona să se infiltreze în problemă. Nu este exclus ca aceşti agenţi să fie oamenii S.I.A., care au căutat să forţeze nota, în dezavantajul bunului mers al investigaţiunilor în această problemă."[41]

La începutul anului 1949, Securitatea strânge din ce în ce mai mult cercul în jurul lui Leonida Bodiu. Cu toate acestea, nu se putea şti cu exactitate domiciliul său, pentru că avea mai multe gazde în comunele Rebrişoara, Rebra, Poiana Ilvei şi în casele izolate de pe Valea Gersei, iar informatorii anunţau doar locurile în care acesta a fost văzut, şi nu viitoarele gazde. Din acest motiv, în documentele Securităţii se exprimă temerea că „în cazul unei operaţiuni, va fi foarte greu de găsit domiciliul lui."[42]

Un document datat la începutul lunii februarie 1949 face referiri la informatorii folosiţi de către S.I.A. în urmărirea organizaţiilor din regiunea Năsăudului. Este vorba despre Leon Ureche, care lucra pentru Securitate, dar şi pentru S.I.A., dar se deconspirase, şi de plut. maj. Ţăranu şi plut. Florescu, care lucrau

---

[39] *Ibidem*, f. 76.

[40] *Ibidem*, f. 123.

[41] *Ibidem*.

[42] *Ibidem*, f. 229.

numai pentru S.I.A., dar dovedeau neglijenţă în misiune fiind „uşor de cunoscut, prin faptul că [ei] caută pe informatorii lor la telefon la primărie”.[43] Un caz interesant este cel al agentului Avir Năsăudeanu, pentru care a fi informator constituia unicul mijloc de subzistenţă. Pentru că fusese exclus din reţeaua informativă, în 1948 îi trimite o scrisoare lui Carp Greceanu, fostul şef al rezidenţilor S.I.A., devenit apoi director general la Ministerul Învăţământului. Redăm în întregime scrisoarea: „Te rog pe d-ta foarte mult: vorbeşte acolo, la Bucureşti, cu cine ştii, pentru a mi se da posibilitatea să urmăresc aici o problemă subversivă. Până acum am făcut cum am putut, acum nu mai pot, n-am fonduri, n-am posibilităţi de deplasare. Am scris la Preşedinţia Consiliului de Miniştri şi la Ministerul de Război, dar nu am primit nici un răspuns. Garantez că în trei luni de zile predau întreagă reţeaua, cu toate legăturile din judeţ şi restul ţării, dacă mi se dă posibilitate să muncesc şi să pot urmări pe cei în cauză. Există aici în munţi un grup de foşti membri în *Crucile Verzi*, *Sumanele Negre*, *Georgescu-Sinaia*, *Copiii Codrului* organizaţi în *Gărzile Albe*, cu membri militari, civili (ţărani şi oameni politici), înarmaţi cu armament automat. Au legături cu câteva centre din ţară. Dar cu posibilităţile mele, nu pot urmări mai departe.

Vorbiţi unde credeţi că-i mai bine să mi se dea posibilitatea şi garantez în termen foarte scurt că voi avea toată reţeaua în mână. Însă problema e foarte urgentă, deoarece s-a băgat pe fir şi Siguranţa, care se complace să popularizeze problema fără ca să lucreze mai conspirativ. Ba, mai mult chiar, şi Jandarmii încearcă terenul. Eu posed câteva elemente care mă fac să afirm că în termenul fixat garantez de reuşită. Mă cunosc şi ştiu ce pot face când am posibilităţi de muncă.”[44]

Pentru că nu mai avea credibilitate în cadrul S.I.A. (de unde fusese îndepărtat în 1946 „pentru incorectitudini şi lipsă de activitate”[45] şi era considerat „un informator de meserie, care nu

---

[43] *Ibidem*.

[44] *Ibidem*, ff. 241-242.

[45] *Ibidem*, f. 239.

culege informaţii, ci le vinde”[46]), se propunea ca rapoartele despre Avir Năsăudeanu şi scrisoarea sa adresată lui Carp Greceanu „să fie predate Direcţiunii Generale a Securităţii, pentru a lua legătura cu Năsăudeanu şi a vedea ce este cu organizaţia subversivă despre care mereu tot vorbeşte”.[47]

În acelaşi timp, Securitatea continua să fie nemulţumită de activitatea agenţilor S.I.A., „care sunt cunoscuţi şi care fac investigaţiuni prea pe faţă, încât se vede de la distanţă misiunea şi obiectivul lor”[48], aceasta fiind una din cauzele pentru care se considera că Leonida Bodiu urma să părăsească regiunea şi chiar ţara.

După introducerea pedepsei capitale pentru săvârşirea anumitor infracţiuni[49], Leonida Bodiu a hotărât că este mai bine să desfiinţeze organizaţia de rezistenţă. Prin urmare, a anunţat, pe rând, pe membrii acesteia de decizia luată, explicându-le noua situaţie şi faptul că intenţionează să plece în Moldova, apoi în străinătate. Cu ocazia unei asemenea comunicări, s-au iscat nişte neînţelegeri între unii membri ai organizaţiei, în urma cărora, Tomas Penteker a luat hotărârea să denunţe autorităţilor ceea ce ştia despre Leonida Bodiu.[50] Într-o declaraţie dată la Securitate, Penteker afirmă că a acceptat să activeze în organizaţie numai cu scopul de a-l denunţa pe Leonida Bodiu autorităţilor şi anunţa că este posibil ca acesta să participe la o nuntă în satul Parva, ocazie cu care ar putea fi

---

[46] *Ibidem*.

[47] *Ibidem*, f. 240.

[48] *Ibidem*, f. 234.

[49] Este vorba despre Legea pentru sancţionarea unor crime care primejduiesc securitatea statului şi propăşirea economiei naţionale, care prevedea pedeapsa cu moartea pentru următoarele infracţiuni: trădarea de patrie, sabotarea propăşirii economice a ţării, neîndeplinirea cu ştiinţă sau îndeplinirea voit neglijentă a îndatoririlor de serviciu, actele de teroare săvârşite individual sau în grup, constituirea de bande în scop terorist sau de sabotaj etc. Legea a fost aprobată de Marea Adunare Naţională la 13 ianuarie 1949 şi publicată în *Monitorul Oficial* la 15 ianuarie (cf. *Istoria României în date* (coord. Dinu G. Giurescu), Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003, p. 514).

[50] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 10, f. 134 şi vol. 13, f. 283.

capturat.[51] Cu toate că a încercat să se salveze, Tomas Penteker a fost arestat, apoi condamnat, alături de toţi membrii organizaţiei, în „Fişa personală" completată după arestare fiind făcută doar menţiunea: „A ajutat foarte mult, prin datele pe care le-a furnizat înainte şi după arestare, pentru descoperirea organizaţiei subversive *Liga Naţională Creştină*. A predat chiar o scrisoare, care era scrisă de Bodiu Leonida în limba germană şi adresată lui, în care ameninţa cu moartea pe numitul Cacior Ioan, secretarul Organizaţiei P.M.R. din Parva. A fost informatorul nostru în problemă şi martor al acuzării."[52]

Datorită informaţiilor conform cărora Leonida Bodiu dorea să părăsească zona Năsăudului, la începutul lunii februarie 1949, deşi anotimpul nu era încă favorabil unei operaţiuni de amploare, angajaţii Securităţii au fost nevoiţi să întocmească un „Plan de acţiune în problema organizaţiei subversive din Munţii Rebrişoarei". Alături de acest document, exista şi o „expunere descriptivă" a planului, împărţită în trei subpuncte.

La „Obiective" se preciza: „S-au fixat în total 13 obiective principale, care presupun ridicarea a 57/cinci zeci şi şapte/ persoane vizate în problemă, ca factori de primă importanţă. (...) Pentru a se putea atinge obiectivele şi a nu se face totuşi risipă de forţe, iar pe de altă parte să nu se creeze situaţii dificile unor echipe mai puţin numeroase, s-a prevăzut colaborarea între echipe, în special acolo unde simultaneitatea declanşării poate suferi întârzieri, întrucât prin însăşi configuraţia terenului / văi înfundate care se pot bloca, cazul echipelor de pe izvor şi Bârlea /, nerespectarea simultaneităţii poate duce la deconspirare."[53] Numărul şi echipamentul celor care urmau să participe la operaţiune era bine gândit: „La calcularea efectivelor s-a ţinut cont de configuraţia geografică / muntoasă /, de posibilitatea unor atacuri din partea celor urmăriţi, precum şi de faptul că nu se poate conta pe sprijin din partea populaţiei din

[51] *Ibidem*, vol. 13, f. 291.

[52] *Ibidem*, vol. 7, f. 455.

[53] *Ibidem*, f. 262.

această regiune, care simpatizează cu cei urmăriţi. La dotarea efectivelor sunt necesare cât mai multe arme automate şi grenade, pentru specificul luptelor în pădure şi munte, cunoscând că Serviciul nu are în dotare astfel de armament. (...) Pentru o mai uşoară atingere a obiectivelor, vor fi necesare a se recruta călăuze dintre cunoscătorii locurilor / informatori sau pădurari verificaţi/".[54] În sfârşit, la capitolul „Timpul declanşării" se prevedea: „Data declanşării acţiunii operative nu poate fi fixată în mod absolut, întrucât ea poate suferi amânări din cauza timpului, întrucât o înzăpezire ar face imposibilă atingerea tuturor obiectivelor. (...) Timpul favorabil pentru declanşarea operaţiunii este la ivirea zorilor, în acest moment echipele respective trebuind să se afle deja dispuse în dispozitive. Noaptea nu este indicată, întrucât regiunea de munte, cu casele dispersate / fiecare echipă având în obiectivul său mai multe case / nu se pretează la acest principiu".[55]

Acest plan a fost pus în aplicare în noaptea de 12/13 februarie 1949, iar în ziua de 13 februarie, colonelul de Securitate Mihai Patriciu, şeful Direcţiei Regionale de Securitate Cluj raporta Colonelului Birtaş din Direcţia Generală a Securităţii Poporului: „în ziua de 12 februarie a.c. ora 1/noaptea/ am pus în mişcare trupele operative pentru apropierea obiectivelor din regiunea Rebrişoara. S-a început operaţiunea cu un efectiv de 126 trupă de la Batalionul de Securitate Floreşti, plus 30 oameni ai Securităţii din Direcţia Regională Cluj şi Servicii. S-au format 30 echipe, la care am ataşat câte un ofiţer sau subofiţer de Securitate, plus câte o călăuză. S-au luat toate măsurile de precauţiune, fiind informaţi că cei vizaţi sunt înarmaţi. Operaţiunea a decurs în bune condiţiuni / fără nici un incident /, iar rezultatul este arestarea unui număr de 22 persoane implicate în organizaţie. Toţi cei arestaţi sunt numai localnici[56] / Rebrişoara, Parva, Rebra şi Gersa/. Fugari politici nu am găsit nici

---

[54] *Ibidem*, f. 263.

[55] *Ibidem*.

[56] Într-o sinteză alcătuită de D.G.S.P. la 17 februarie 1949, se specifică: „Aceste elemente sunt dintre localnici şi erau folosiţi de fugarii politici din organizaţie ca gazde, curieri şi pentru aprovizionare" (A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 299, vol. 1, f. 168).

unul, întrucât s-au deplasat în alte regiuni, deocamdată necunoscute. Anexăm un tabel de cei arestaţi. Cu această ocazie s-a găsit următorul armament: un pistol automat în condiţii de funcţionare, două arme militare în condiţii de funcţionare şi ceva muniţie."[57]

Rezultatul raziei din noaptea de 12/13 februarie a fost comunicat conducerii M.A.I. şi de către Secretariatul General pentru Trupe, iar pe document este scris: „Văzut de tov. g. locot. Pintilie".[58]

Nu s-a reuşit însă arestarea tuturor membrilor organizaţiei de rezistenţă, cei rămaşi liberi refugiindu-se în păduri, unde se presupunea că au format un fel de gardă pentru apărarea lui Leonida Bodiu. În urma acestui fapt, Securitatea a luat măsuri pentru „intensificarea acţiunilor informative pentru a se ajunge la depistarea definitivă a acestor organizaţii."[59]

După arestările efectuate în noaptea de 12/13 februarie, Securitatea ia decizia continuării cercetărilor şi reţinerii numai a acelora care posedau arme.[60] Prin urmare, la 16 februarie s-a făcut o nouă razie, dar rezultatul a fost negativ „deoarece toţi acei locuitori din comunele Rebrişoara, Rebra şi Parva care au avut arme şi care au avut legături mai strânse cu Bodiu Leonida au dispărut de la domiciliile lor din ziua de 12 februarie 1949, fugind în pădurile din împrejurimi. (...) Cercetările sunt în curs însă nu dau rezultatul aşteptat, pentru motivul că şefii organizaţiei, deţinătorii secretelor şi legăturilor, nu au putut fi arestaţi, iar în al doilea rând pentru că nu s-a putut face separarea arestaţilor, din lipsă de spaţiu, arestul nefiind corespunzător, având numai opt celule."[61] Direcţia Regională a Securităţii Poporului Cluj a reacţionat în urma acestui eşec (din 34 de persoane despre care se ştia că au arme, 29 reuşiseră să plece în

[57] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 8, f. 285.

[58] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 299, vol. 1, f. 159.

[59] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 8, f. 336.

[60] *Ibidem*, f. 295.

[61] *Ibidem*, ff. 308-309.

munţi), accentul fiind pus pe descoperirea celor care îi informaseră despre planurile autorităţilor.[62]

Pe lângă *frica indusă* oamenilor din comune de raziile efectuate de către Securitate şi Miliţie, organizaţiile de partid de aici *au răspândit zvonuri alarmiste* despre ceea ce se va întâmpla dacă nu dau informaţii despre „fugari", conform declaraţiilor din anchetă ale lui Leonida Bodiu: „După a doua razie, au circulat fel de fel de zvonuri: că aceste trei comune unde am stat eu vor fi distruse complet, cu artileria grea; că populaţia acestor trei comune va fi deportată în U[niunea] S[ovietică] şi altele de acest fel."[63] În aceste condiţii, Leonida Bodiu afirmă că se hotărâse să se predea autorităţilor, pentru a se înceta cu arestările, dar că a fost convins să nu facă acest lucru de către apropiaţii săi.[64]

Ancheta a început imediat după primul val de arestări, la Serviciul Securităţii Poporului Bistriţa. Unii dintre cei anchetaţi nu au recunoscut nimic la început, conform sfaturilor date de Leonida Bodiu ca în caz de arestare, să nu se denunţe între ei, pentru ca cei care vor rămâne liberi să aibă grijă de cei încarceraţi şi de familiile lor.[65] Peste aproape o lună de zile, D.G.S.P. transmitea un ordin (semnat de col. Mişu Dulgheru) Securităţii din Cluj pentru ca cercetările să se axeze pe anumite probleme: de unde s-a făcut rost de armament, cine finanţa şi aproviziona fugarii şi dacă au avut legături cu fruntaşi ai P.N.Ţ.-Maniu, legionari sau alte grupuri din munţi.[66]

La sfârşitul lunii februarie 1949, Alexandru Moraru, şeful Sectorului de Jandarmi Năsăud, a fost convocat la Securitatea din Bistriţa unde maiorul Viorel Gligor i-a comunicat că deţine probe conform cărora, deşi a avut cunoştinţă de organizaţia de rezistenţă

---

[62] *Ibidem*, f. 336.

[63] *Ibidem*, vol. 13, f. 502.

[64] *Ibidem*, f. 502.

[65] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 299, vol. 6, f. 12.

[66] *Ibidem*, f. 147.

creată de Leonida Bodiu, nu a informat superiorii. Prin urmare, Alexandru Moraru a fost şantajat: dacă nu găseşte o modalitate de a-l prinde pe Leonida Bodiu, îşi va pierde serviciul.[67]

Alexandru Moraru avea două opţiuni: să-l susţină în continuare pe Leonida Bodiu, în baza legăturilor de prietenie care existau între ei, şi să devină, la rândul său, un „duşman al clasei muncitoare" sau să-l trădeze. Conştient de faptul că neacceptarea „ofertei" făcute de şeful Securităţii însemna nu numai pierderea serviciului, dar şi o condamnare penală, Alexandru Moraru alege calea cea mai uşoară: trădarea lui Leonida Bodiu şi predarea sa autorităţilor.

După ce-şi face un „plan de bătaie" împreună cu soţia şi rudele sale, Moraru pleacă în noaptea de 29 februarie 1949 în munţi, acolo unde Securitatea avea informaţii că s-ar afla Leonida Bodiu şi câţiva apropiaţi. La încheierea misiunii, Alexandru Moraru face un raport amănunţit al întregii operaţiuni, astfel că aceasta poate fi urmărită pe zile.

În dimineaţa zilei de 2 martie a ajuns în comuna Rebra şi a luat legătura cu membri ai organizaţiei, cărora le-a câştigat încrederea, prezentându-se ca un ofiţer care s-a hotărât să lupte împotriva regimului şi doreşte să se întâlnească cu Leonida Bodiu, pentru a se înscrie în organizaţia sa.[68] Peste câteva zile a fost condus de către soţia lui Dumitru Nedelea la punctul numit „La Semne", zona în care se aflau cei daţi dispăruţi.[69] Apoi Moraru a conceput o scrisoare către Leonida Bodiu şi i-a trimis-o prin Dumitru Nedelea, iar peste câteva zile s-a întâlnit cu şeful organizaţiei de rezistenţă, care a venit însoţit de patru bărbaţi înarmaţi.[70] Moraru a fost acceptat în grupul lor, dar, după cum declara, „am observat că sunt în continuu supravegheat şi suspectat să nu fiu trădătorul lor şi omul

---

[67] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 235, vol. 1, ff. 11 şi 45.

[68] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 13, f. 54; dosar nr. 235, vol. 1, f. 11.

[69] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 13, f. 54.

[70] *Ibidem*, f. 54.

trimis care să le întindă o cursă".[71] În perioada în care a stat izolat în munţi împreună cu Leonida Bodiu, Alexandru Moraru i-a trimis scrisori soţiei sale, lucru ce nu putea crea nici un fel de suspiciune membrilor organizaţiei de rezistenţă. De fapt, soţia lui Alexandru Moraru devenise omul de legătură între soţul său şi autorităţi, devenind agentul Securităţii.

Informată de locul în care se afla Leonida Bodiu, în punctul „La Semne", în noaptea de 8/9 martie 1949 Securitatea a trecut la verificarea caselor din acea zonă.[72] Operaţiunea a fost un eşec total datorită lipsei de profesionalism a angajaţilor Securităţii, dar şi a dejucării planului de către cei vizaţi. Au existat două echipe de acţiune, care trebuia să-i aresteze pe toţi cei descoperiţi. Prima echipă avea drept călăuze doi membri ai organizaţiei arestaţi în noaptea de 12/13 februarie. Aceştia au reuşit să inducă în eroare echipa operativă, sub pretextul că au greşit drumul din cauza nopţii, astfel încât trupele au ajuns la locul stabilit mult mai târziu decât era prevăzut[73], iar cei vizaţi au putut reacţiona mai eficient. Punctul cel mai important al operaţiunii îl constituia casa lui Dumitru Nedelea, care a fost înconjurată de cinci sublocotenenţi, urmând a fi sprijiniţi de alţi trei.[74] Datorită sesizării soţiei celui urmărit, dar şi din cauza „blocării pistoalelor mitraliere, primite împrumut de la Miliţie"[75], Dumitru Nedelea a reuşit să fugă şi, cu toate că a fost urmărit pe o distanţă destul de mare de subofiţerii de Securitate, nu a putut fi prins.[76] Din păcate, soţia sa, încercând să fugă, a fost rănită de către unul dintre subofiţerii rămaşi încă acolo[77], în urma cărui fapt i s-a amputat un picior.

---

[71] *Ibidem*.

[72] *Ibidem*, vol. 8, f. 328.

[73] *Ibidem*.

[74] *Ibidem*.

[75] *Ibidem*.

[76] *Ibidem*, f. 329.

[77] *Ibidem*.

A doua echipă, formată din doi subofiţeri de Securitate şi doi de Miliţie, îmbrăcaţi în haine ţărăneşti, care aveau misiunea de a prinde persoanele care ar fi scăpat din încercuire, „a sosit la timp pe poziţie, dar în loc să execute misiunea ordonată, ei au trecut la percheziţionarea caselor de pe versantul dinspre comuna Parva, astfel nu au putut interveni la reuşita acţiunii, neapărând la locul indicat decât tardiv”.[78]

Eşecul operaţiunii din noaptea de 8/9 martie a fost criticată destul de aspru de către colonelul de Securitate Mihai Patriciu, şeful Direcţiei Regionale de Securitate Cluj: „(...) binevoiţi a cunoaşte ca pe viitor înainte de a porni în acţiune operativă veţi instrui personalul şi se va controla armamentul şi muniţia pe care o vor avea asupra lor. De asemenea, se va atrage îndeosebi atenţiunea fiecărui ofiţer şi subofiţer de Securitate în subordinea dvs. care vor primi o misiune, pentru a înconjura un obiectiv sau de a ajunge la un punct bine stabilit în planul de acţiune, să nu decurgă la alte acţiuni iniţiate de el însuşi, ci va executa ordinul primit după planul făcut mai înainte de a porni în acţiune, pentru buna reuşită a operaţiei şi sarcinilor primite. Greşelile făcute cu ocazia operaţiei din noaptea de 8-9 martie 1949 se vor prelucra în şedinţele profesionale, ca pe viitor fiecare să ştie ce misiune i s-a încredinţat, ce trebuie să facă pentru buna reuşită a operaţiei.”[79]

Agitaţia din comune şi întrebările pe care şi le punea Leonida Bodiu, dacă ar trebui sau nu să se predea, au contribuit la desăvârşirea planului lui Alexandru Moraru, care a reuşit să-l atragă pe şeful organizaţiei de rezistenţă la Sângeorz-Băi, la nişte rude de-ale sale.

În ziua de 12 martie 1949 Alexandru Moraru trimite soţiei sale următoarea scrisoare: „Dragă Năstăcuţă, nu ţi-am scris până acum întrucât nu am avut ocazia. Acum îţi scriu acest bilet prin persoana care ţi-l aduce, comunicându-ţi că sunt sănătos şi la un loc cu L[eonida], în loc sigur. Am scăpat sănătoşi de urmărirea ce a fost

---

[78] *Ibidem*.

[79] *Ibidem,* f. 327.

zilele trecute.[80] Nu ştiu dacă tu ai fost la Sângeorz să aranjezi cu Maxim ceea ce ţi-am spus. Vrem să plecăm de aici cu orice preţ cât mai curând, căci este primejdios. Ţi-am mai trimis vorba printr-un om al nostru, dacă a venit pe la tine. Scrie-mi ce faci şi ce fac bătrânii şi dacă m-au căutat pe la Sângeorz şi Maieru. Fii tare, că bunul Dumnezeu ne va scăpa şi din acest necaz mare. Trimite-ne ziare, ţigări etc. Scrie-mi ce se discută prin oraş despre mine, dar pe la Siguranţă? Tu ai fost interogată sau chemată la Bistriţa şi ce anume te-au întrebat? Ce-i pe la Miliţie şi cine a venit în locul meu? Ce spun şefii de posturi? Ai primit drepturile băneşti? În ce ape se găsesc Bejenaru, Vâlcu, Citrea şi D-tru Midrigan? De avansarea mea ce ştii? Nu a venit ceva de 6 martie? Scrie-ne mult. De la Bistriţa ce ştii? Trimite-ne ziare multe! Fă-ţi curaj, roagă-te lui Dumnezeu. Rupe biletul şi arde-l. Te sărută, Alexandru."[81]

Soţia lui Moraru a prezentat scrisoarea Şefului Biroului Securităţii din Năsăud, care trimite ordin Serviciului Securităţii din Bistriţa, în care arăta că: „(...) Daţi ordin organelor de Securitate Rodna ca să nu se deplaseze la Sângeorz-Băi sub nici o formă. Cei în cauză vor fi aduşi la Sângeorz, informatorii ne garantează de prinderea lui Bodiu Leonida însă să-i lăsăm ca să nu vadă că sunt urmăriţi. (...) La bilet am răspuns, Doamna Moraru a scris ce am dictat eu. Cred că în cel mai scurt timp posibil îl avem în mână pe Bodiu Leonida. Rog în acest sens nu întreprindeţi deocamdată nici o acţiune fără să ştiu eu, spre a nu se da greş."[82]

Ajunşi la Sângeorz, Leonida Bodiu îi exprimă lui Moraru bănuiala că l-a atras într-o cursă şi, pentru a se risipi aceste supoziţii, cei doi rămân câteva zile într-o casă pustie, în câmp. Sub pretextul că o rudă de-a lui Moraru urma să dea o petrecere, cei doi pleacă spre sat, iar felul în care s-a desfăşurat capturarea lui Leonida Bodiu este descris amănunţit în raportul lui Moraru: „După mai multe zile am reuşit de l-am adus în casă la un nepot al meu, care aranjase deja

[80] Este vorba despre razia din noaptea de 8/9 martie 1949.

[81] *Ibidem*, vol. 13, f. 49.

[82] *Ibidem*, vol. 12, f. 282.

totul cu soţia mea. Tot soţia mea a precizat data şi ora când voi sosi eu cu Bodiu Leonida acolo. Legătura a ţinut-o prin slt. Mureşan. La vreo 12 noaptea de 21 martie maşina Securităţii a venit la marginea comunei, unde îi aştepta un frate al meu (conform consemnului), care i-a condus până la casa unde ne găseam, la un chef anume aranjat. Bodiu Leonida a fost ridicat şi dus la Bistriţa, iar eu mi-am luat din nou comanda Circ[umscripţiei] Năsăud."[83]

După prinderea lui Leonida Bodiu, documentele oficiale consemnează faptul că cei care fuseseră declaraţi dispăruţi au fost „lămuriţi" să se predea de bunăvoie.[84] Metodele adoptate pentru „lămurire" rezultă din chiar rapoartele Securităţii: „În urma operaţiunilor efectuate în regiunile vizate, toţi membrii organizaţiei fugiţi de la domiciliile lor, văzând că organizaţia este în descompunere şi că *familiile lor suferă* s-au prezentat de bună voie, predând armele."[85] Se reuşise chiar un lucru neaşteptat: din cauza fricii induse, anumite persoane, despre care Securitatea nu avea informaţii că ar fi făcut parte din organizaţia de rezistenţă, s-au predat benevol.[86] La 29 martie 1949 au fost arestate alte 19 persoane care „dispăruseră de la domiciliile lor în urma operaţiunilor efectuate pentru depistarea organizaţiei, stând fugari prin munţi".[87] Alături de celelalte metode aplicate de Securitate pentru anihilarea „Ligii Naţionale Creştine", s-a recurs şi la *executarea prin împuşcare*,

---

[83] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 235, vol. 1, f. 11. Deşi a fost repus în toate drepturile, iar la 23 august 1949 a fost decorat cu Ordinul „Steaua Republicii" cl. a V-a, Alexandru Moraru a fost internat administrativ în Unitatea de Muncă Cernavodă (1950-1951), apoi arestat din nou în 1951, cercetat cu privire la activitatea lui Lucreţiu Pătrăşcanu, din perioada 1940-1944 (când a avut domiciliu forţat la Poiana Ţapului, iar Moraru era şef al Postului de Jandarmi de acolo) şi internat administrativ într-o colonie de muncă, pentru ca la 26 iunie 1953 să fie condamnat la 1 an şi şase luni închisoare corecţională pentru „delictul contra represiunii". A fost eliberat din Penitenciarul Oradea la 28 iulie 1953, pentru că s-a considerat că a ispăşit pedeapsa (*Ibidem*, vol. 1-2).

[84] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 12, f. 284.

[85] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 299, vol. 1, f. 136.

[86] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 12, f. 285.

[87] *Ibidem*, f. 323.

pentru a se da un exemplu al fermităţii cu care autorităţile statului înţelegeau să trateze problema organizaţiilor de rezistenţă. Astfel, la 8 iulie 1949, sub pretextul că Leonida Bodiu, Ioan Burdeţ şi Dumitru Toader au încercat să fugă de sub escortă, aceştia au fost asasinaţi pe Dealul Crucii, punct situat între comunele Rebra şi Nepos, unde cei trei declaraseră că se afla un depozit de muniţie.[88]

Pentru a-şi desăvârşi misiunea, Securitatea s-a asigurat că şi procesul va constitui un exemplu pentru cei care ar mai fi încercat să se ridice împotriva noului regim politic. Un ordin al Direcţiei Regionale Cluj, din iulie 1949, era foarte categoric în acest sens: „trebuie alcătuite loturi mici şi folosiţi ca martori cei mai indicaţi în acest sens".[89]

Sentinţa nr. 1585 a fost dată de Tribunalul Militar Cluj la 10 noiembrie 1949. Pe lângă Leonida Bodiu, Ioan Burdeţ şi Toader Dumitru, care, deşi asasinaţi, au fost condamnaţi în contumacie, alte 63 de persoane au primit pedepse între 8 luni şi 15 ani de muncă silnică.[90] Un sublocotenent de Securitate a asistat la şedinţele de judecată şi a făcut un raport scris către superiori, în care consemna: „(...) Inculpaţii, în majoritatea cazurilor, au negat faptele şi au spus că la Securitate au declarat de frică, fiind bătuţi. Starea de spirit a fost calmă."[91]

Prin colaborarea dintre Securitate, Serviciul de Informaţii al Armatei, Trupele de Jandarmi / Securitate, autorităţile au reuşit în doar câteva luni anihilarea organizaţiei de rezistenţă condusă de Leonida Bodiu. Una dintre metodele cele mai eficiente a fost infiltrarea informatorilor, exemplul şefului de Post din comuna Rebrişoara, fiind ilustrativ pentru modul în care înţelegea Securitatea şi angajaţii săi să apere noul regim din România. Din păcate, alături de informatorii recrutaţi, au existat şi persoane care au cedat

---

[88] *Ibidem*, f. 26; vezi şi Viorel Bodiu, *Fratele meu, ostaş în divizia „Tudor Vladimirescu", împuşcat ca anticomunist pe Dealu Crucii*, în *Memoria*, nr. 22, 1997, pp. 122-127.

[89] A.C.N.S.A.S., fond Penal, dosar nr. 103, vol. 8, f. 471.

[90] *Ibidem*, vol. 4, ff. 260-279.

[91] *Ibidem*, vol. 8, f. 509.

presiunilor şi au oferit benevol informaţii organelor de represiune. În cazul dezbătut, metoda intervenţiei trupelor, cu efective însemnate, a dat roade doar într-o primă fază, apoi, din cauza fugii de la domicilii a mai multor persoane, fiind mai eficientă terorizarea familiilor rămase acasă. Oricum, deoarece se aflase că Leonida Bodiu urma să părăsească zona, apoi ţara, Securitatea a recurs la o metodă care şi-a dovedit pe deplin eficienţa: şantajarea propriului angajat şi infiltrarea sa în organizaţia de rezistenţă. Şi pentru ca totul să fie făcut „ca la carte", după ce au fost prinşi şi anchetaţi, Leonida Bodiu şi doi dintre apropiaţii săi au fost asasinaţi, gestul Securităţii constituind un exemplu pentru cei care ar mai fi îndrăznit să se ridice împotriva regimului.

Studiu publicat în cartea Cosmin Budeanca, Florentin Olteanu, Iulia Pop (editori), „Rezistenţa anticomunistă - cercetare ştiinţifică şi valorificare muzeală", Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2006

„GARDA ALBĂ" O FORMAŢIUNE DE REZISTENŢĂ ANTICOMUNISTĂ DIN ESTUL TRANSILVANIEI (1848-1949)

Dorin DOBRINCU

Sfârşitul celui de-al doilea război mondial nu a reprezentat pentru România întoarcerea la democraţie, aşa cum crezuseră realizatorii loviturii de stat de la 23 august 1944, ci începutul comunizării României, în condiţiile durei ocupaţii sovietice. În doar câţiva ani orice formă de opoziţie legală a devenit imposibilă: Partidul Naţional Ţărănesc a fost desfiinţat, în vreme ce Partidul Naţional Liberal s-a autodizolvat în ideeea de a-şi proteja membrii, monarhia a fost înlăturată (toate acestea s-au întâmplat în 1947), Partidul Social-Democrat a fost înglobat în Partidul Comunist Român, rezultând Partidul Muncitoresc Român (în 1948). Teroarea a devenit principalul mijloc de guvernare, guvernul de la Bucureşti constituindu-şi o veritabilă poliţie după modelul sovietic, Direcţia Generală a Securităţii Poporului. Dacă în cea mai mare parte populaţia României a încercat să se acomodeze la noile realităţi interne, au existat şi persoane care au refuzat să accepte dominaţia regimului de obedienţă moscovită, ba mai mult, s-au implicat în activităţi care vizau nici mai mult, nici mai puţin decât înlăturarea sistemului prin mijloace subversive, inclusiv armate. Aşa s-au format organizaţiile de rezistenţă armată anticomunistă.

În paginile următoare avem în vedere o asemenea formaţiune anticomunistă care s-a constituit şi a activat la sfârşitul anilor '40 ai secolului trecut în partea de est a Transilvaniei, fiind cunoscută sub mai multe denumiri: „Garda Albă", „Liga

Naţională Contra Comunismului" sau „Organizaţia de rezistenţă a partizanilor din Munţii Rodnei". Sursele noastre sunt constituite din documente de arhivă şi din relatările unor supravieţuitori.

O biografie neobişnuită: Leonida Bodiu, din Divizia „Tudor Vladimirescu" în rezistenţa armată anticomunistă

Ioan-Leonida Bodiu s-a născut la 16 ianuarie 1918[92], în Poiana Ilvei, actualmente în judeţul Bistriţa-Năsăud, în familia unui învăţător naţional-ţărănist. Părinţii au decedat devreme, grija creşterii sale revenind bunicilor. Leonida a făcut Liceul Militar "Mihai Viteazul" din Târgu Mureş, Şcoala Militară din Sibiu şi Academia Militară din Bucureşti (totuşi, în unele documente avea să fie considerat drept învăţător). În timpul celui de-al doilea război mondial a participat la luptele din Crimeea, unde a căzut prizonier la sovietici, care l-au trimis în lagărul de la Kuibâşev. Poate pentru a scăpa de groaznicele condiţii din Gulagul administrat de NKVD, poate din convingere, Leonida Bodiu s-a înscris în Divizia "Tudor Vladimirescu", unde a fost avansat la gradul de căpitan. Cu această unitate de foşti prizonieri români avea să ajungă până în Cehoslovacia, luând parte la luptele împotriva Wehrmachtului. În timpul unei misiuni în Munţii Tatra a căzut prizonier sau s-a predat (există contradicţii între mărturii) şi a ajuns într-un lagăr din Germania. Acolo s-ar fi întâlnit întâmplător cu un general german – al cărui translator fusese în ţară, înainte de a pleca pe frontul de Răsărit –, care l-a eliberat şi

---

(Textul a fost publicat sub titlul „Garda Albă" – o formaţiune de rezistenţă anticomunistă din estul Transilvaniei (1948-1949)", în *Pontes. Review of South East European Studies,* [Chişinău], vol. II, 2005, pp. 125-135.)

92 Arhivele Serviciului Român de Informaţii, fond "D", dos. 7805, vol. 1, f. 67 (în continuare: ASRI).

i-a oferit o slujbă[93]. Adevărata eliberare a venit însă din partea trupelor americane, în 1945[94].

Se pare că dorul de casă l-a determinat pe Leonida Bodiu să plece spre ţară în vara anului 1947. Însă a fost arestat la graniţă, confiscându-i-se şi toate bunurile pe care le avea asupra sa. I s-a înscenat un proces, în stare de libertate, care a durat mai mult de un şi pe care l-a câştigat. Atunci s-ar fi retrezit în el sentimentele anticomuniste care se manifestaseră în timpul liceului. Leonida Bodiu a dat în judecată statul român, cerând restituirea lucrurilor confiscate la intrarea în ţară, reîncadrarea în armata română şi plata soldei restante. Toate acestea au determinat însă autorităţile comuniste să repună pe rol dosarul cu precedentul său proces, însoţit de învinuirea că era trădător de patrie. În mod intenţionat, citaţia i-a fost trimisă cu întârziere, ceea ce a permis judecarea şi condamnarea sa la 25 de ani muncă silnică "pentru dezertare la inamic şi pentru înaltă trădare". A luat cunoştinţă de sentinţă de la avocatul care l-a apărat şi care l-a sfătuit să se ascundă sau să plece din ţară, în caz contrar existând pericolul de a fi închis[95]. O altă variantă ar fi că Securitatea a încercat să-l folosească în constituirea unei organizaţii subversive, în care să-i atragă pe duşmanii regimului comunist, o cale uşoară de a anihila opoziţia. Pentru a scăpa din mâinile poliţiei politice, Leonida a acceptat colaborarea, dar odată pus în libertate el chiar a iniţiat o organizaţie cu adevărat anticomunistă[96].

---

[93] Viorel Bodiu, „Fratele meu, ostaş în divizia «Tudor Vladimirescu», împuşcat ca anticomunist pe Dealul Crucii", în *Memoria*, nr. 22/1997, p. 122, 127; Teohar Mihadaş, *Pe muntele Ebal*, Cluj, Editura Clusium, 1990, p. 25. Vezi şi ASRI, fond "D", dos. 2168, f. 435.

[94] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 25.

[95] Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 123. Vezi şi ASRI, fond "D", dos. 2168, f. 435.

[96] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 25-26.

Înfiinţarea „Gărzii Albe”

Datorită sentimentelor sale anticomuniste, potenţate de nedreptăţile făcute de noile autorităţi, Leonida Bodiu a pus în 1948 bazele unei organizaţii de rezistenţă pe Valea Rebrei, lângă Năsăud[97]. Din organizaţie făceau parte unii intelectuali rurali, ţărani înstăriţi (“chiaburi”), mijlocaşi şi săraci din comunele Parva, Rebra şi Rebrişoara, judeţul Năsăud. Organizaţia se intitula când “Garda Albă”, când “Liga Naţională Contra Comunismului”[98]. Facem precizarea că o organizaţie anticomunistă cu numele de „Garda Albă” (dar mai cunoscută sub numele de “Partizanii Regelui Mihai – Armata Secretă”) a activat în zona Cluj-Turda-Gherla, însă nu ştim ca între această formaţiune şi cea din zona Bistriţa-Năsăud să fi existat vreo legătură. Surse memorialistice susţin că ajutorul lui Leonida Bodiu era Toader Dumitru, din Rebra, al căruia tată era originar din Rebrişoara şi unde avea multe rude. Aceasta i-a permis şi lui Leonida Bodiu să locuiască o vreme în cea din urmă localitate, la Ioan Burdeţ, care deţinea o cârciumă în centrul comunei. În total, organizaţia ar fi ajuns să numere peste 100 de membri, cei mai mulţi din comunele Rebrişoara, Rebra şi Parva, toţi având arme. Pe lângă armă şi pistol, liderul organizaţiei ar mai fi deţinut şi un aparat de emisie-recepţie[99]. Nucleele din comunele amintite au furnizat gazde şi membri pentru grupul armat. Membrii acestuia îşi petreceau timpul când în munţi, când în comunele lor, în funcţie de cum li se părea că îşi desfăşurau activitatea serviciile de represiune[100].

---

[97] Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 123.

[98] ASRI, fond “D”, dos. 2168, f. 435.

[99] Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 123. Leondia Bodiu era într-o relaţie apropiată cu Domniţa Burdeţ, fata gospodarului Ioan Burdeţ (gazda lui), elevă la şcoala normală din Năsăud, în vârstă de 14-15 ani (Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 18, 21-24, 27-28, 65, 68. Vezi şi Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 126-127).

[100] ASRI, fond “D”, dos. 2168, f. 436.

Multă vreme Securitatea a deţinut informaţii confuze despre această organizaţie. În octombrie 1948, poliţia politică verificase existenţa în masivele păduroase ale Munţilor Pietrosul şi Rodnei a "Organizaţiei de rezistenţă a partizanilor din Munţii Rodnei", condusă de Leonida Bodiu. Formaţiunea fusese infiltrată, iar membrii săi erau ţinuţi sub supraveghere prin intermediul informatorilor[101]. Munţii Rodnei continuau să fie consideraţi locul principal de acţiune, dar organizaţia ar fi avut ramificaţii "în toată ţara", în mod special pe versantul oriental al Carpaţilor, în judeţul Câmpulung. Potrivit Securităţii, scopul grupării era readucerea monarhiei în eventualitatea unui conflict armat. Pe lângă Leonida Bodiu, organizaţia mai recunoştea ca lider pe Dumitru Sângerzan, fost legionar, care era în legătură cu foştii colonei Cârlan şi Dăncilă, acesta din urmă fiind considerat liderul aripii din judeţul Câmpulung[102]. Aceleaşi informaţii îl arătau ca lider al organizaţiei şi pe generalul Gheorghe Manoliu[103]. Direcţia Regională de Securitate a iniţiat operaţiuni pentru anihilarea formaţiunii, fiind arestată o bună parte a acesteia[104].

---

[101] *Ibidem*, f. 453.

[102] *Ibidem*, f. 435.

[103] Generalul Gheorghe Manoliu se distinsese în prima parte a celui de-al doilea război mondial în luptele de pe frontul de Răsărit, în fruntea Brigăzii (Diviziei) 4 Munte. În februarie 1949 a fost condamnat, în contumacie, la 15 ani muncă silnică pentru „crime de război". Prins abia în iulie 1953, generalul Manoliu a fost cercetat, achitat şi eliberat în octombrie 1954 (Alesandru Duţu, Florica Dobre, Leonida Loghin, *Armata Română în al doilea război mondial (1941-1945). Dicţionar enciclopedic*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1999, p. 274), ceea ce infirmă acuzaţiile care i se aduseseră în urmă cu cinci ani.

[104] ASRI, fond "D", dos. 2168, f. 435.

Scriitori în „Garda Albă”

Teohar Mihadaş s-a născut la 9 noiembrie 1918, în comuna Turia, Grecia (Macedonia), în familia unui păstor macedo-român, şi a absolvit în 1943 Facultatea de Litere şi Filosofie a Universităţii din Bucureşti[105]. Era îndrăgostit de România, se considera un patriot român, motiv pentru care urmase şi cursurile Şcolii de ofiţeri în rezervă de la Bacău, în pofida faptului că încă nu dobândise cetăţenia. După război a lucrat ca referent de presă la Departamentul Naţionalităţilor, de unde însă a fost dat afară în scurt timp deoarece refuzase să se înscrie în Partidul Comunist[106]. Datorită problemelor materiale, plecase în 1945 din Bucureşti şi se stabilise la Bistriţa, unde era profesor de română şi franceză la Liceul “Alexandru Odobescu”. În 1948 avea să treacă la Liceul “George Coşbuc” din Năsăud, unde a luat atitudine publică împotriva cursurilor de ideologizare a cadrelor didactice. Aceasta avea să ducă la excluderea lui din învăţământ[107].

La sfârşitul anului 1948, Teohar Mihadaş a plecat din Bistriţa la Bucureşti deoarece în cel dintâi oraş nu avea mijloace de subzistenţă, dar şi pentru a se revedea cu vechii săi prieteni. În capitală s-a întâlnit cu diverse persoane, inclusiv cu poetul Constant Tonegaru. Acesta “ca orice poet adevărat: naiv, entuziast, fantast, sigur fiind el că munţii mişună de armate nevăzute care, îndată, cu sprijinul americanilor, vor lichida regimul impus cu forţa în România de către Stalin (numai poeţii pot crede aşa ceva, sau cei disperaţi), stăruia necontenit asupra

---

[105] Cicerone Ioniţoiu, *Victimele terorii comuniste. Arestaţi, torturaţi, întemniţaţi, ucişi. Dicţionar M*, Lucrare revizuită de Mihaela Andreiovici, Bucureşti, Editura Maşina de Scris, 2004, p. 242.

[106] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 8-9, 45.

[107] *Ibidem*, p. 9-15; Teodor Tanco, “Cu privire la dosarul Tonegaru”, în *România literară*, nr. 8, 27 februarie-5 martie 2002, p. 20.

mea, în taină mare, să-l pun şi pe el în legătură cu partizanii cu care, credea iarăşi el, eu am certe legături, de vreme ce firea mea de haiduc nu se poate să nu fi aderat la o asemenea mişcare, cu atât mai mult cu cât veneam de la Năsăud, pământ românesc fabulos şi puternic centru de rezistenţă împotriva ocupaţiei comuniste". De fapt, în acel moment Mihadaş nu avea cunoştinţă despre existenţa vreunei organizaţii de rezistenţă în Munţii Bistriţei şi Năsăudului[108]. Mânat de gândurile sale, Tonegaru l-a ajutat pe Mihadaş să obţină un pachet mare cu medicamente (conţinând îmbrăcăminte, încălţăminte, alimente şi medicamente de bună calitate, chiar şi bandaje militare individuale) de la secţia de Cruce Roşie a Legaţiei Belgiene. Însă toate mişcările lor fuseseră urmărite cu discreţie de Securitate[109].

În aceeaşi toamnă a anului 1948, Teohar Mihadaş s-a întors la Bistriţa şi a încercat să afle dacă într-adevăr existau partizani prin zona Bârgaielor. Oamenii pe care i-a întâlnit erau prudenţi şi încercau şi ei să afle dacă se va întâmpla ceva, dacă nu cumva Mihadaş, domnul de la oraş, nu avea vreo misiune tainică, parte a vreunui program mai larg de înlăturare a comunismului. Până şi şeful postului de jandarmi din Tihuţa – parţial sincer, parţial din oportunism – aştepta să se întâmple "ceva". Mihadaş nu a dat peste nici un luptător cu arma în mână în munţi[110]. Şi totuşi, în decembrie 1948 avea să-l cunoască pe liderul unui grup de rezistenţă, care nu era nimeni altul decât Leonida Bodiu. În descrierea lui Mihadaş, Bodiu era "un bărbat ciudat, un fel de strigoi, având înspre 35 de ani, cu faţa şcolită şi mâini nemuncite". În acel moment, fostul ofiţer era încrezător în evoluţia favorabilă a contextului internaţional, în iminenţa unui război mondial, care avea să ducă la alungarea ruşilor şi a comuniştilor. Credinţa lui era că românii trebuiau să facă ceva, pentru ca momentul să nu-i găsească nepregătiţi. Nu s-a dovedit deloc secretos faţă de

---

[108] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 16-17.

[109] *Ibidem*, p. 17-18.

[110] *Ibidem*, p. 18. Vezi şi ASRI, fond "D", dos. 2168, f. 436.

Mihadaş, căruia i-a povestit despre organizaţia de rezistenţă pe care o conducea. L-a invitat pe puţin entuziastul profesor să i se alăture împreună cu prietenii săi, oameni de carte, pentru a pune în funcţiune un post de radio[111]. Mihadaş a dat pachetul membrilor din grupul condus de Leonida Bodiu (poate chiar acestuia, poate unui farmacist)[112].

Anihilarea organizaţiei

Potrivit mărturiilor, din organizaţie făceau parte şi câţiva saşi. Între ei şi Toma Pentecher. Ca urmare a unei dispute cu Vasile Rus din Parva, Pentecher s-a dus la Securitate şi a mărturisit despre existenţa organizaţiei[113]. Există şi varianta că Pencher fusese membru al SS sau agent al Gestapoului, situaţie care îl făcea şantajabil, motiv pentru care a acceptat mai întâi să devină agent al NKVD, apoi omul Securităţii. Sasul a ajuns chiar secretarul lui Leonida Bodiu, calitate în care transmitea superiorilor săi toate informaţiile de care aceştia aveau nevoie pentru a urmări şi anihila organizaţia[114].

Securitatea a folosit ca agent provocator pe lângă Teohar Mihadaş pe un anume Marius Bulbuc, rudă cu familia soţiei sale. Bulbuc se pretindea membru al unei organizaţii subversive studenţeşti, dar fără prea mult succes, cel puţin în privinţa lui Mihadaş, sceptic prin excelenţă[115].

---

111 Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 18, 21-22.

112 Pavel Chihaia, "Organizaţia «Mihai Eminescu»", în *Jurnalul literar*, nr. 7-10, aprilie-mai 1999, p. 14; Idem, "«Dacă aş fi ascultat pe comunişti, nu mai eram eu, eram altul»", în *România literară*, nr. 15, 19-25 aprilie 2000, p. 13; Alex Ştefănescu, "Constant Tonegaru – deţinut politic", în *România literară*, nr. 3, 23-29 ianuarie 2002, p. 14.

113 Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 123.

114 Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 26, 83.

115 *Ibidem*, p. 31-32.

Sub directa supraveghere a colonelului Patriciu, directorul Regionalei de Securitate Cluj[116], arestările au demarat în ianuarie 1949, cele mai multe având loc la 21 februarie 1949[117]. Arestaţii proveneau mai ales din satele Rebrişoara, Rebra, Nepos, Parva, Măgura, dar şi din oraşul Năsăud[118]. Oamenii au fost ridicaţi într-o atmosferă de violenţă extremă, fiind loviţi în faţa soţiilor, copiilor, părinţilor, cu paturile puştilor, cu cizmele, cu bâtele etc. Spre exemplu, lui Dumitru Toader din Rebra, reţinut la 12 februarie 1949, i s-a străpuns gâtul cu un par. Soţia notarului Căpâlna a fost bătută cu bestialitate pentru ca s-a opus arestării celui cu care întemeiase o familie[119].

Leonida Bodiu nu s-a aflat printre primii reţinuţi, el reuşind să scape, ascunzându-se în localitatea Sângeorz-Băi. De acolo era bunica sa după mamă, dar avea şi un prieten apropiat, Alexandru Moraru, văr, fost şef de sector la Miliţia din Năsăud, devenit membru al organizaţiei, în care avea încredere şi căruia îi destăinuia despre activitatea subversivă. Însă tocmai Alexandru Moraru a fost cel care l-a trădat pe Leonida Bodiu (se pare că şi cu ajutorul unor ibovnice ale acestuia). După ce îl invitase la un botez al surorii sale, Moraru a telefonat la Securitatea din Bistriţa. În noaptea de 26 aprilie 1949, Bodiu a fost arestat, legat la mâini şi la picioare, dus cu o maşină la Bistriţa şi aruncat în celula nr. 2 din arestul Securităţii. Într-o celulă alăturată se afla fratele său, Dumitru Bodiu[120]. Cel care îl trădase pe şeful organizaţiei, adică vărul său, a fost răsplătit cum se cuvine de către autorităţi, primind o sumă importantă de bani, dar şi "Ordinul Muncii",

---

116 *Ibidem*, p. 26-27

117 Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 123.

118 Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 26.

119 *Ibidem*, p. 26-27. Vezi şi ASRI, fond "D", dos. 7805, vol. 1, f. 69.

120 Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 123, 126; Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 27-28.

clasa I[121]. Dintr-un document al Securităţii rezultă că arestarea lui Leonida Bodiu s-a produs la 19 martie 1949[122].

Securitatea a reuşit anihilarea organizaţiei în scurt timp, arestând 75 de persoane, alte trei fiind încă urmărite în mai 1949[123], neputându-se distinge membrii de favorizatori[124]. Dintre cei arestaţi, din punct de vedere politic, 18 fuseseră în Partidul Naţional Ţărănesc, patru erau simpatizanţi PNŢ, patru în Partidul Naţional Liberal, trei în Grupul Etnic German, opt în PMR, doi în Uniunea Tineretului Muncitoresc, 11 în Frontul Plugarilor. Nu se înregistra nici un legionar[125]. Din lotul celor arestaţi făceau parte şi cinci preoţi[126], probabil greco-catolici. Ca mijloace de luptă, organizaţia a dispus de patru arme de război, patru pistoale-mitraliere, un pistol (sau revolver) şi 80 de cartuşe[127], adică mai puţin de 10 lovituri pentru fiecare armă[128].

Ştim că au fost arestaţi: preotul Văleanu, din Lunca; o văduvă săracă pe nume Ana, din Rebrişoara, reţinută pentru că oferise ajutor unui fugar, lăsase acasă şapte copii, în grija celui mai mare dintre ei, o fată de doar 14 ani; Tăut, ţăran, tată a şapte copii; saşii Toma Pentecher (trădătorul), Furman, ţăran din comuna Dumitra, şi Deichend; Sofi (sau Sofica), săsoaică, care fusese deportată ani de zile în URSS şi lucrase în minele de acolo, de unde ieşise o epavă, atât fizic, cât şi psihic; Vasile Nedelea, ţăran din Parva; Dumitru Cârcu; Domniţa Burdeţ, elevă de 14-15

---

121 Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 28

122 ASRI, fond "D", dos. 7805, vol. 1, f. 67.

123 *Ibidem*, dos. 2168, f. 436. O mărturie ridica numărul celor arestaţi la peste 100 (Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 123).

124 ASRI, fond "D", dos. 2168, f. 442.

125 *Ibidem*, f. 423.

126 Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 127.

127 ASRI, fond "D", dos. 2168, f. 444.

128 Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 127.

ani, şi încă două femei, pe care Securitatea le bănuia a fi concubinele lui Leonida Bodiu[129].

Anchetele

Teohar Mihadaş a fost reţinut în martie-aprilie 1949[130]. El avea să relateze pe larg în memoriile sale cum au decurs anchetele la Securitatea din Bistriţa, în mod special a lui. Nu a fost numai umilit[131], ci şi bătut cu o sălbăticie inimaginabilă. La ordinul maiorului Viorel Gligor, comandantul Serviciului Judeţean de Securitate Bistriţa, locotenentul Vladimir Pongratz şi sublocotenentul Francisc Szabö "[a]u tăbărât asupra mea, lucrând cu mare grabă […], mi-au legat mâinile, m-au ghemuit pe parchet, au petrecut o bâtă groasă între mâinile legate pe după genunchi, m-au ridicat anevoie, aninându-mă între birouri, cu tălpile-n sus, mi-au aruncat peste cap, chipurile ca să nu văd cine loveşte, mantaua mea îmblănită […], au smuls din panoplie nişte pari şi-au început a-mi căra cu osârdie lovituri peste tălpi […]. Am primit 120 de lovituri […]. Încet-încet am căzut parcă-ntr-o genune. N-am mai simţit nimic. M-au dezlegat. Au aruncat asupra mea o găleată de apă rece. Mi-am revenit. Câteva minute am dârdâit cu violenţă şi cu dureri groaznice de dezmorţire".

La scurt timp după aceea, scriitorul a făcut cunoştinţă cu o altă metodă, mai periculoasă. Aceiaşi securişti "au scos, tot din panoplie, nişte săculeţe pline cu nisip şi, după ce m-au fixat ca-ntr-o răstignire de perete, au tras o tablă de placaj peste pieptul meu şi-au început […] să izbească în placajul subţire cu săculeţele, de zor. Zile la rând după asta am scuipat sânge, fără să se observe vreo vânătaie cât de cât pe corp. Nu se poate spune că nu

---

[129] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 27, 68-69, 80-83, 101.

[130] *Ibidem*, p. 35-38.

[131] *Ibidem*, p. 46-53.

dispuneau de tehnologie avansată! Tuberculoza de mai târziu de-aici mi s-a tras". Bătăile se desfăşurau zile la rând, pe lângă cele descrise deja fiind vorba şi de cravaşarea direct pe piele etc.[132]. După zile şi zile de anchetă, Teohar Mihadaş a fost forţat să semneze o declaraţie scrisă de anchetator, în care nu făcea decât să "recunoască" ceea ce voia Securitatea: că a fost membru al unei organizaţii subversive care lupta pentru reinstaurarea monarhiei, că furniza informaţii Legaţiei Franţei, că primise otravă şi efecte militare de la un călugăr belgian, pentru a le da partizanilor, că insultase grav Uniunea Sovietică, "eliberatoarea" poporului român etc.[133].

Constant Tonegaru a fost arestat în martie 1949 la Bucureşti, dus la Securitatea din Bistriţa şi supus anchetelor. Spre deosebire de Teohar Mihadaş, Constant Tonegaru nu a fost bătut: L-a ajutat atât faptul că prietenul său Mihadaş a luat vina asupra lui, dar probabil şi felul său glumeţ de a fi, reuşind să-i atragă şi chiar să-i facă să râdă şi pe securişti[134].

Femeile arestate "au fost bătute şi ele ca hoţii de cai, mai rău, la tălpi, peste obraji, cu pumnii, cu cravaşa, cu vârful cizmelor, dar cel mai tare au lovit-o pe Domnica [Burdeţ …] Au bătut-o cu spor, aşa cum «scrie la carte». Pongratz a izbit-o din cizme în pântece, peste fluierele picioarelor şi între picioare. Szabó a pălmuit-o cu mâna lui pistruiată şi acoperită de peri gălbiori, mereu uşor asudaţi, peste faţă, peste gât, peste bust – când obosea de lovit cu mâinile, apuca cravaşa –, iar într-o noapte, de faţă cu tatăl ei bătut tăciune, au legat-o ghem, au atârnat-o scrânciob între două birouri cu ajutorul unei bare petrecute cu dibăcie printre mâinile şi picioarele ei înnodate, cu picioarele sus şi pudorile afară şi, din ordinul maiorului Gligor, care prezida ţanţoş fapta, plutonierul Henţa a bătut-o peste tălpi cu parul cu atâta

---

[132] *Ibidem*, p. 54-59.

[133] *Ibidem*, p. 66.

[134] *Ibidem*, p. 65, 68, 77-78; Pavel Chihaia, "Organizaţia «Mihai Eminescu»", p. 14; Idem, "«Dacă aş fi ascultat pe comunişti…", p. 13; Idem, *Treptele nedesăvârşirii*, Ediţia a II-a, revăzută, Bucureşti, Editura Eminescu, 1997, p. 198.

sârg, încât au trecut-o pe biata elevă toate slăbiciunile, şi cele omeneşti şi cele femeieşti, spre groaza infernală şi neputincioasă a tatălui de faţă stătător, dar şi spre marea voluptate a chipeşului maior şi-a lui Henţa, care râdea înspre superior, într-o stare de transă, aşteptând un *bravo*"[135].

Încă din prima zi de detenţie, la Bistriţa, Leonida Bodiu a fost anchetat de sublocotenentul Liviu Pongraţiu. În cea de-a doua zi, de la Cluj a sosit colonelul de Securitate Mihai Patriciu (Mihai Weiss). Acesta era de origine evreiască şi ar fi stat o vreme în lagărul de la Auschwitz împreună cu Leonida Bodiu, iar după sosirea în ţară intrase în Siguranţă ajungând la gradul de colonel. La întâlnirea de la Securitatea Bistriţa cei doi s-au recunoscut şi au schimbat câteva cuvinte. Se pare că Bodiu nu a fost bătut. Ceea ce se cunoaşte este că seara era ţinut în celulă legat cu mâinile la spate, iar ziua cu mâinile în faţă, nedezlegându-i-se nici când mânca. Pentru aceasta era ajutat de către Domniţa Burdeţ. Abia la Paşte a fost dezlegat, într-un moment de generozitate manifestată de temniceri[136].

Pe lângă maiorul Viorel Gligor, locotenenţii Vladimir Pongratz şi Liviu Pongraţiu (s-ar putea să fie vorba de una şi aceeaşi persoană), sublocotenentul Francisc Szabó, fost în serviciul Gestapoului înainte de 1944, plutonierul Liviu Henţa (sau Herta), în anchetarea arestaţilor din organizaţia lui Leonida Bodiu s-a mai evidenţiat şi locotenentul Löthe. Toţi cei amintiţi erau resentimentari şi violenţi[137].

Execuţiile sumare

Autorităţile de la Bucureşti au avut intenţia de a organiza un proces-spectacol, în care să-i includă pe liderii şi membrii

---

[135] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 28-29.

[136] Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 126-127; Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 28, 65, 68.

[137] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 44-46.

importanţi ai grupurilor de rezistenţă din România capturaţi în iarna şi primăvara anului 1949. În mai 1949, Leonida Bodiu a fost înscris într-un tabel alături de partizani din Banat şi Munţii Apuseni[138]. Însă din motive pe care nu le cunoaştem, procesul-spectacol nu a mai avut loc.

Potrivit unui document (un tabel) al Securităţii, Leonida Bodiu ar fi "decedat în timpul executării pedepsei", la 8 iulie 1949[139]. Dumitru Toader era trecut într-un alt tabel cu persoane "condamnate la moarte şi executate", însă tot la aceeaşi dată de 8 iulie 1949[140].

Supravieţuitorii susţin că Leonida Bodiu, Ioan Burdeţ, din Rebrişoara şi Toader Dumitru, din Rebra, au fost luaţi în noaptea de 23 iunie 1949 de la Securitatea din Bistriţa şi duşi cu o maşină în Dealul Crucii (Dealul Căpăţânii), aflat între Rebra şi Nepos. Ei au fost împuşcaţi acolo în zorii zilei de 24 iunie 1949 (era sărbătoarea de Sânzâiene) de către o echipă de securişti formată din sublocotenentul Liviu Pongraţiu, plutonierul major Liviu Henţa (sau Herta), plutonierul Traian Seserman şi sergentul Grigore Pop, din Miliţie. De faţă ar mai fi fost medicul legist Vasile Vianu (fost Vasile Weinberger; apare şi ca Valentin Raus) şi şoferul Pentecher (un altul decât individul cu acelaşi nume care deconspirase organizaţia).

După asasinat – căci despre aşa ceva a fost vorba, în condiţiile în care nu era îndeplinită o sentinţă a unei instanţe de judecată –, autorii l-au trimis pe omul de serviciu de la primăria din Nepos să-i îngroape pe cei trei. Cadavrele au stat totuşi câteva zile în marginea drumului, spre a fi o pildă pentru oamenii din

---

[138] Adrian Brişcă (ed.), *Rezistenţa armată din Banat*, vol. I, *1945-1949*, Bucureşti, Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, 2004, p. 208 (doc. de la ASRI, fond „P", dos. 47584, vol. 3, f. 158-162).

[139] ASRI, fond "D", dos. 7805, vol. 1, f. 67.

[140] *Ibidem*, f. 69.

zonă, după care au fost aruncate unele peste altele într-o groapă comună[141].

Asasinarea celor trei membri ai rezistenţei a dus la generalizarea atmosferei de teroare în Bistriţa şi în satele de pe văile Bârgaielor şi Someşului[142]. Bunăoară, de frica Securităţii, rudele lui Leonida Bodiu au ars toate fotografiile şi cărţile sale. Doar logodnica sa, Lizica Zaharescu din Ploieşti, a mai păstrat o fotografie cu el[143].

Procesul

După nouă luni de la arestare, cei implicaţi în organizaţie şi rămaşi în viaţă au fost transferaţi de la Bistriţa la Cluj, spre a fi judecaţi de Tribunalul Militar din localitate, în dispreţul principiilor de drept ("o mascaradă ordinară"), pedepsele fiind fixate dinainte. Preşedintele completului era Zeno Barbu (cu o origine socială sensibilă – fiu de preot sau de general, fost preşedinte al Tribunalului Militar Timişoara pe timpul guvernării Antonescu, dar, paradoxal, prieten bun cu Ana Pauker). În loc să-i

---

[141] Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 127; Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 25, 27-28, 69; Alex Ştefănescu, *op. cit.*, p. 15. Vezi şi Teodor Tanco, *op. cit.*, p. 20. Fostul general de Securitate Neagu Cosma scria într-o lucrare cu caracter memorialistic că execuţia celor trei membri ai "Gărzii Albe" ar fi avut loc la 8 iulie 1949, sub pretextul fugii de sub escortă. Pentru el toată scena ar fi fost regizată de securiştii de origine evreiască: colonelul Mihai Patriciu şi sublocotenentul Liviu Pongraţiu. Cercetarea cazului fusese încredinţată unei grupe conduse de maiorul Viorel Gligor, ex legionar, şantajat de Mihai Patriciu, care îi deţinea dosarul. Pentru Cosma, întreaga organizaţie "Garda Albă" ar fi fost o înscenare pusă la cale de Mihai Patriciu (Neagu Cosma, *Cupola. Securitatea văzută din interior. Pagini de memorii*, prefaţă de Ovidiu Diaconescu (gral. lt. (r.) ing.), Bucureşti, Editura Globus, s.a. [c. începp. anilor '90], p. 80-81.).

[142] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 69.

[143] Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 122.

apere pe inculpaţi, avocaţii nu au făcut decât să reia acuzaţiile procurorului, de fapt cerând pedepse exemplare[144].

Constant Tonegaru era cam naiv şi chiar fricos înainte de începerea procesului, dar în timpul farsei judiciare a găsit tăria să răspundă cu ironie la acuzaţii, spunându-i preşedintelui instanţei că "pe viitor va căuta să ocolească pe cât îi va sta în putinţă zonele muntoase ale ţării şi că va umbla cu predilecţie pe câmp"[145]. Completul de judecată i-a declarat dispăruţi pe cei trei asasinaţi pe Dealul Crucii de lângă Bistriţa, ceea ce nu a împiedicat judecarea şi condamnarea lor, prin sentinţa nr. 1585/10 noiembrie 1949 a Tribunalului Militar Cluj, la câte 20 de ani de muncă silnică.

Ceilalţi inculpaţi au primit condamnări variind între 1 şi 15 ani. Spre exemplu: preotul Vădeanu, 15 ani; Toma Pentecher, cel care trădase grupul, 12 (sau 15) ani; sasul Furman şi Vasile Nedelea, câte 10 ani; Dumitru Cârcu şi Tăut, câte 8 ani; scriitorul Teohar Mihadaş şi sasul Deichend, câte 7 ani; poetul Constant Tonegaru, 2 ani; Viorel Bodiu, fratele căpitanului Leonida Bodiu, 2 ani; Domniţa Burdeţ, elevă de liceu, un an şi şase luni; Ana din Rebrişoara, un an pentru "delict de tăinuire". Pentru ceilalţi nu cunoaştem pedepsele[146].

După condamnare, Teohar Mihadaş şi Constant Tonegaru au ajuns mai întâi la Aiud. Tonegaru a fost denunţat chiar a doua zi de un deţinut mai vechi, Nichifor Crainic, devenit omul conducerii ("alintatul administraţiei"), că îi aştepta pe americani, motiv pentru care naivul poet a fost trimis la carceră, în regim de exterminare[147]. În timpul detenţiei, Constant Tonegaru s-a

---

144 *Ibidem*, p. 127; Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 94-95, 99-100; Cicerone Ioniţoiu, *Victimele terorii comuniste. Arestaţi, torturaţi, întemniţaţi, ucişi. Dicţionar A-B*, Lucrare revizuită de Florin Ştefănescu, Bucureşti, Editura Maşina de Scris, 2000, p. 126.

145 Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 96-97, 99-100.

146 Viorel Bodiu, *op. cit.*, p. 127; Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 81, 83, 99-101.

147 Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 106-108; Idem, „Poetul şi soarta poetului", în *Subteranele memoriei. Pagini din rezistenţa culturii în România, 1944-1954*, Studiu introductiv şi antologie de Vasile Igna, s.l. [Bucureşti], Editura Unversal Dalsi, 2001, p. 188.

îmbolnăvit şi a început să tuşească cu sânge. Mai mult decât atât, i s-a comunicat că perioada de detenţie i se mărise cu încă un an de puşcărie, ca pedeapsă administrativă. În cele din urmă avea să fie eliberat mai devreme din lagărul de muncă forţată de la Bicaz, dar s-a stins după doar câteva luni de libertate[148], mai exact la 10 februarie 1952. Avea aproape 33 de ani. Există indicii potrivit cărora moartea lui Constant Tonegaru ar fi fost provocată de duritatea tratamentului aplicat de temnicerii săi, printre altele fiindu-i spart craniul[149].

În afară de Aiud, scriitorul Teohar Mihadaş a mai trecut în timpul detenţiei sale prin închisorile Mărgineni, Piteşti, dar şi pe la Canalul Dunăre-Marea Neagră, în lagărele Cernavodă, Poarta Albă, Valea Neagră[150]. În 1952 se afla în lagărul de la Peninsula, sumar îmbrăcat, desculţ şi înfometat, dar refuza cu încăpăţânare să participe la munca forţată, motivându-şi astfel decizia în faţa unui coleg de suferinţă, scriitor ca şi el: "Nu vreau să muncesc, nu văd raţiunea utilităţii muncii aici. E un nonsens să munceşti forţat. Dacă tu o faci, este că eşti un conformist social, un soi de cameleon al mediului nenorocit al secolului nostru dictat şi condiţionat numai de determinanţi fizici opresivi. Nu, tu nu ai libertatea suficientă a spiritului pe care eu nu vreau să mi-o pierd. Dimpotrivă, vreau să mi-o afirm". Datorită atitudinii sale de frondă, Mihadaş a fost deseori pedepsit la carceră[151]. În timp ce el

---

148 Alex Ştefănescu, *op. cit.*, p. 15; Nicolae Florescu, *Noi, cei din pădure! Reevaluări critice ale literaturii exilului*, Bucureşti, Editura "Jurnalul literar", 2000, p. 49-50.

149 Pavel Chihaia, *Treptele nedesăvârşirii...*, p. 242; Idem, „Constant Tonegaru", în *Subteranele memoriei...*, p. 184-185; Ion Chimet, Pavel Chihaia, „Rezistenţa culturii: 1945-1949-1995", în *Subteranele memoriei...*, p. 156; Nicolae Florescu, *op. cit.*, p. 49-50.

150 Teohar Mihadaş, *Pe muntele Ebal...*, p. 105-208; Cicerone Ioniţoiu, *Victimele terorii comuniste…Dicţionar M*, p. 242.

151 Ion Cârja, *Canalul morţii*, s.l. [Bucureşti], Editura Cartea Românească, 1993, p. 323-326. Vezi şi Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 186.

se afla în puşcărie, Securitatea a încercat să-l discrediteze şi a făcut presiuni asupra soţiei lui pentru a divorţa[152].

Teohar Mihadaş a fost eliberat în 1956. În următorii opt ani nu a avut parte decât de munci fără nici o legătură cu calificarea sa: culegător de zmeură, săpător de fântâni, confecţioner de lăzi, paznic, manipulant de mărfuri, şef de coloană hipo, om de serviciu etc. A publicat mai multe volume de poezie şi proză, iar după 1989 şi volumul memorialistic *Pe muntele Ebal*, în care a relatat pe larg implicarea sa în organizaţia "Garda Albă", ancheta şi detenţia. Decesul lui a survenit în 29 noiembrie 1996[153].

În mod oarecum ironic, Zeno Barbu, cel care i-a condamnat pe membrii grupului L. Bodiu la ani lungi de închisoare, avea să fie aruncat şi el în Gulagul românesc după înlăturarea Anei Pauker de către grupul rival al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej. Fostul magistrat militar a cunoscut realitatea dură a puşcăriilor Jilava şi Aiud, dar şi a minelor de plumb din nordul Transilvaniei, unde s-a îmbolnăvit de silicoză, ceea ce avea să-i şi pricinuiască moartea în 1979[154].

Menţiuni ulterioare ale „Gărzii Albe"

Deşi "Garda Albă" a fost distrusă de Securitate la începutul anului 1949, o organizaţie cu acelaşi nume era menţionată în septembrie 1949 în munţii dintre Măgura-Ilva Mare-Muntele Rotunda. Existau informaţii "verificate" potrivit cărora grupuri armate ar fi fost constituite de către generalii Manoliu, Başotă şi

---

[152] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 63-64.

[153] Cicerone Ioniţoiu, *op. cit.*, p. 242.

[154] Teohar Mihadaş, *op. cit.*, p. 100; Cicerone Ioniţoiu, *Victimele terorii comuniste… Dicţionar A-B*, p. 126.

Pantazi[155], de colonelul Dăncilă, maiorul Teodorescu şi căpitanul Bogdan. Potrivit altor informaţii, însă neverificate, sediul comandamentului ar fi fost pe Muntele Căliman.

[155] Cel puţin în privinţa generalului Constantin Pantazi menţiunea era fantezistă, el fiind închis încă din august 1944, mai întâi în penitenciarele sovietice, apoi în cele româneşti, unde a şi murit în 1957 (Alesandru Duţu, Florica Dobre, Leonida Loghin, *op. cit.*, p. 314).

Locotenentul-martir Leonida Bodiu

Din afirmaţiile colonelului Dăncilă reieşea că organizaţia avea un efectiv permanent de 450 de oameni cazaţi în bordeie săpate în pământ, căptuşite cu lemn brut[156]. Nu ştim în ce condiţii

[156] ASRI, fond "D", dos. 2168, f. 412.

a făcut colonelul Dăncilă asemenea aprecieri, dar se prea poate să fi fost vorba de o intoxicare a Securităţii, dar şi de exagerarea eşaloanelor inferioare ale acestei instituţii represive, pentru a obţine recompense, suplimentări de fonduri şi de efective etc. Din aceleaşi informaţii se aflase că organizaţia dispunea de puşti mitraliere, grenade, telefoane de campanie şi binocluri. Membrii ei aveau sarcina de a ţine evidenţa membrilor marcanţi ai PMR din comunele învecinate, să recruteze noi membri şi simpatizanţi în vederea asigurării aprovizionării[157].

Puţinele persoane din organizaţia lui Leonida Bodiu ne arestate de Securitate în 1949 au fost urmărite după aceea. Octavian Domide, dotat cu un pistol mitralieră şi muniţie, a fost încercuit în seara zilei de 10 octombrie 1950 şi a fost împuşcat mortal[158]. În martie 1953, raionul de Miliţie Năsăud alcătuia un tabel cu fugarii şi cu elementele de sprijin ale acestora. Printre altele, erau trecute şi un număr de persoane bănuite de legătură cu organizaţia "Garda Albă": preoţii Ioan Mihalca şi Emil Irini, precum şi ţăranii Leon Androne, Leon Buzilă, Niculaie Motrea, Petru Bodiu, Anton Ani şi Gheorghe Ciocârlă, toţi din Rebrişoara. De asemenea, era amintit şi avocatul Dumitru Bodiu, originar din Rebrişoara şi stabilit în Prundu Bârgăului, care dispăruse de la domiciliu, fiind trecut în poziţia de "fugar"[159].

Concluzii

Între formaţiunile de rezistenţă armată apărute în România la începutul anilor '40 s-a numărat şi „Garda Albă"/„Liga Naţională Contra Comunismului"/„Organizaţia de rezistenţă a partizanilor din Munţii Rodnei" (toate cele trei denumiri apar în

---

[157] *Ibidem*.

[158] *Ibidem*, f. 340-341.

[159] Direcţia Judeţeană Cluj a Arhivelor Naţionale, fond "Inspectoratul de Poliţie Cluj", dos. 75/1951, f. 165-167.

documente sau mărturii). Organizaţia a fost iniţiată de Leonida Bodiu, un personaj cu o biografie neobişnuită (fost ofiţer al Armatei Române, căzut prizonier la sovietici, întors în ţară cu Divizia „Tudor Vladimirescu", luat prizonier de germani, reîntors în România). Zona de acţiune a organizaţiei cuprindea o parte a judeţului Năsăud, nuclee importante existând în comunele Parva, Rebra şi Rebrişoara, formate din intelectuali de ţară, ţărani înstăriţi, mijlocaşi şi săraci. Speranţele membrilor erau legate de izbucnirea unui război între anglo-americani şi sovietici, aşteptata victorie a celor dintâi urmând să ducă implicit la înlăturarea regimului comunist din România. S-a încercat atragerea unor intelectuali în organizaţie, într-un fel sau altul stabilindu-se legătura doar cu doi scriitori importanţi, Teohar Mihadaş şi Constant Tonegaru, cel din urmă locuind în Bucureşti.

Securitatea ştia însă de existenţa organizaţiei şi i-a urmărit mişcările cu atenţie. Arestările s-au desfăşurat mai ales în ianuarie-februarie 1949, fiind reţinute 75 de persoane, care au fost trecute prin teribilele anchete ale Securităţii din Bistriţa. Leonida Bodiu şi doi dintre colaboratorii săi apropiaţi au fost asasinaţi fără judecată în vara anului 1949, o practică larg răspândită în Transilvania momentului. Ceilalţi membri ai organizaţiei au fost judecaţi într-un proces desfăşurat la Tribunalul Militar din Cluj, primind diferite condamnări la închisoare. Relele tratamente aveau să prilejuiască suferinţe inimaginabile multora dintre ei, inclusiv moartea, fie şi după ispăşirea pedepsei.

Istoria acestei organizaţii ne demonstrează o dată în plus cât de riscantă era angajarea în rezistenţa anticomunistă în România de la sfârşitul anilor '40. Nu era vorba în nici un caz de un act formal, ci de expunerea la anihilarea fizică sau privarea de libertate pentru intervale temporale mai scurte sau mai lungi, detenţia fiind urmată de stigmatul permanent de a fi (nu doar fost) „duşman al poporului".

Studiu publicat în ziarul Pontes. Review of South East European Studies, [Chişinău], vol. II, 2005, pp. 125-135.)

LEONIDA BODIU, DUMITRU TOADER ŞI IOAN BURDEŢ - TREI MARTIRI AI REZISTENŢEI ANTICOMUNISTE DIN JUDEŢUL BISTRIŢA-NĂSĂUD

Viorel RUS

Era în ziua de 24 iunie 1949, sărbătoarea creştină a Sânzâienelor, când în jurul orei 10, în Dealul Crucii, la hotarul dintre Rebra, Rebrişoara şi Nepos, un comando al securităţii din Bistriţa ucidea mişeleşte prin împuşcare, fără proces şi înainte de condamnare, trei oameni.

Cel mai însemnat dintre ei era căpitanul **Leonida Bodiu**, iniţiatorul şi conducătorul **"Ligii Naţionale Creştine"**, cea mai importantă organizaţie anticomunistă din judeţul Năsăud în acele timpuri, ca număr de aderenţi, dar şi ca organizare şi activitate. Ceilalţi doi ucişi erau oamenii cei mai de încredere ai căpitanului, **Ioan Burdeţ** din Rebrişoara şi **Dumitru Toader** din Rebra.

Căpitanul s-a născut la 16 ianuarie 1916 în satul Poiana Ilvei, în familia învăţătorului **Ioan Bodiu**, originar din Rebrişoara, şi a soţiei acestuia, **Paraschiva**, născută Pop, fată de gospodari din Poiană.

A rămas orfan de mic copil de ambii părinţi. Mama i-a murit la naşterea fratelui său cu doi ani mai mic, **Viorel**, iar tatăl pe când avea doar şapte ani. Astfel cei doi fraţi, **Leonida** şi **Viorel**, aveau să fie crescuţi de către bunicii lor dinspre mamă.

A urmat cursurile şcolii primare în satul natal, după care, sprijinit de bunici, a hotărât să îmbrăţişeze cariera militară. De aceea s-a înscris la Liceul Militar din Târgu Mureş, pe care l-a absolvit cu rezultate deosebite, în anul 1940 obţinând gradul de sublocotenent de infanterie. Şi-a desăvârşit apoi studiile militare la Şcoala de

Ofiţeri din Sibiu şi Academia Militară din Bucureşti. A funcţionat ca ofiţer de contrainformaţii în cadrul Batalionului I Grăniceri de Gardă din Ploieşti, în corpul de gardă al regelui.

Izbucnind războiul contra Uniunii Sovietice, în anul 1941 este trimis pe front cu Divizia 13 infanterie ajungând translator de limbă germană într-un comandament german. După aproape 2 ani de front cade prizonier în iarna anilor 1942-1943 la Stalingrad, având aceeaşi soartă cu fratele său **Viorel**, căzut prizonier la sovietici la Cotul Donului.

A văzut, în constituirea din rândul prizonierilor români a Diviziei "Tudor Vladimirescu", şansa acestora de a scăpa cu viaţă din mizerele lagăre sovietice. De aceea s-a înscris şi el şi a contribuit activ la constituirea respectivei mari unităţi militare, acţiune ce era coordonată de Ana Pauker.

În toamna anului 1944 revenea în ţară pe frontul antifascist ca ofiţer responsabil cu activităţile de cercetare a poziţiilor inamice în Regimentul Nr. 2 - Infanterie din cadrul Diviziei "Tudor Vladimirescu".

Din acest moment, cel puţin pentru un timp, informaţiile pe care le avem despre situaţia căpitanului devin contradictorii. Unele surse de informaţii susţin că filogerman fiind, undeva între Sfântu Gheorghe şi Oradea a evadat trecând linia frontului, altele că pe acelaşi traseu ori mai târziu în Munţii Tatra a fost luat prizonier de către nemţi [160].

Cert este că **Leonida Bodiu** a ajuns în Germania, unde l-a găsit încheierea celui de-al doilea război mondial la 9 mai 1945. În 1946 se întoarce în ţară, se pare că se prezintă la unitatea sa din Ploieşti, dar curând a fost arestat şi închis în închisoarea militară

---

[160] Pentru prima variantă a se vedea Dr. Cornel Pop, *Iadul Comunist*, Ed. Signata, Timişoara, 2002, p. 78. Pentru a doua variantă a se vedea mărturisirile fratelui căpitanului, Viorel Bodiu, *Fratele meu, ostaş în divizia Tudor Vladimirescu, împuşcat pe Dealul Crucii*, în "Memoria - Revista gândirii arestate", nr. 22, Uniunea Scriitorilor, Bucureşti, decembrie 1997.

de la Uranus din Bucureşti [161]. În Uranus a şi fost văzut de către **Dr. Cornel Pop**, ajuns acolo pentru judecată în cauza "Sumanele Negre" în noiembrie 1946, căpitanul găsindu-se închis la parterul clădirii, de unde îi făcea semne cu mâna. Dar nu după mult timp Leonida Bodiu a fost eliberat din închisoare, probabil la intervenţia Anei Pauker, care îl cunoştea din timpul constituirii Diviziei "Tudor Vladimirescu".

Mai departe **Dr. Cornel Pop** povesteşte: ***"Nu ştiu ce a învârtit Bodiu prin Bucureşti, ca protejat al tovarăşei, dar într-o bună zi mă pomenesc că vine să mă viziteze la Uranus însoţit de soţia fratelui meu Marius, Leontina Pop, care era profesoară. A fost o bucurie să aflu veşti despre familie, să primesc lenjerie de schimb şi ceva alimente. Bodiu avea să-mi mărturisească că, din ordinul Anei Pauker, ca organizator şi colaborator apropiat, pregătise un raport privitor la constituirea Diviziei şi care au fost urmările acestei acţiuni. Vorbea în şoaptă, dar ochii îi străluceau când îmi spunea că va preda un exemplar din raport lui Iuliu Maniu, care va fi în stare cu adevărat să aprecieze cât rău a făcut această formaţie militară României şi câţi oameni au murit în locul ruşilor, fiindcă ei, românii, erau trimişi să lupte în cele mai grele locuri"[162].***

Se spune că Ana Pauker i-ar fi propus să se înscrie şi să activeze în partidul comunist, dar căpitanul a refuzat. Refuzul a provocat despărţirea sa de viitorul general **Otto Haupt**, sas originar din Bistriţa, vechi camarad de arme şi prizonierat, care, acceptând pactul cu comuniştii, avea să devină curând ministru responsabil cu aprovizionarea armatei române, lui Bodiu înscenându-i-se un proces sub acuzaţia de crimă de înaltă trădare, în cadrul căruia a fost condamnat la 25 de ani muncă silnică.

---

[161] Informaţie primită de la nepotul căpitanului, inginerul Leonida Bodiu din Bistriţa.

[162] Dr. Cornel Pop, op. cit., p. 79.

De frica arestării, chiar înainte de pronunţarea sentinţei, **Leonida Bodiu** părăsise Bucureştiul, revenind în Năsăud, unde a funcţionat câteva luni ca profesor la Liceul "George Coşbuc". Apoi vechiul său camarad de arme, **generalul Cambrea**, se pare că i-a trimis căpitanului o carte poştală cu următorul conţinut: **"Este cazul să nu mai duci boala ta pe picioare, internează-te în spital"**[163]**.**

Mesajul îi sugera de fapt căpitanului să se ascundă întrucât urma să fie arestat. Dacă ceea ce le-a povestit căpitanul oamenilor săi era adevărat, apare ca neverosimilă varianta că Leonida Bodiu ar fi revenit în zona Năsăudului trimis de către securitate cu următoarea misiune, pe care n-a îndeplinit-o cum i s-a cerut, de unde i s-a tras moartea:

"... Te vei duce, aşadar, acolo, te vei da drept urmărit de securitate, vei spune că eşti omul americanilor, care vor veni în curând să elibereze ţara, că în sfârşit ei trebuie să se organizeze ca să poată da în cap anticriştilor de comunişti. Te duci, faci agitaţie - eşti doar intelectual, fiu de învăţător şi fost ofiţer, om cu priză -, îi aduni pe toţi reacţionarii într-o organizaţie mare politică, venim noi şi ... după aceea treaba noastră"[164].

După ce a aflat despre condamnarea sa, căpitanul umbla în satele din jurul Năsăudului travestit în ţăran, încercând să dea cât mai puţin de bănuit celor care îl vedeau şi poate un alibi miliţienilor care dorind să se asigure pentru orice eventualitate, inclusiv în caz de răsturnare a regimului, nu l-au arestat, deşi îi cunoşteau adevărata identitate. Ori poate că nu a fost arestat, fără ca el să-şi dea seama, tocmai pentru a putea îndeplini misiunea pe care se spune că ar fi primit-o de la securitate, dar despre care nu ştia nimic. Oricum, securitatea cunoştea activitatea căpitanului.

---

[163] Informaţie primită de la Victor Nedelea fost preşedinte al A. F. D. P. - Filiala B-N, fost membru activ al organizaţiei Liga Naţională Creştină, care a afirmat că o deţine din mărturisirile făcute oamenilor săi de către însuşi căpitanul Leonida Bodiu.

[164] Teohar Mihadaş, *Pe Muntele Ebal*, Ed. Clusium, Cluj, 1990, p. 25.

Asftel, sub nr. 431/21 noiembrie 1948, chestorul **Ioan Olteanu** de la poliţia Bistriţa trimitea şefului securităţii, **Viorel Gligor**, următoarea notă informativă:

"... Căpitanul Bodiu Leonida, urmărit de securitate, vizitează târgurile de marţi la Bistriţa şi joi la Năsăud, având misiunea de a aproviziona pe cei înrolaţi în Armata Albă ... Diferiţi ţărani fac haz văzând că cei urmăriţi, şi în special Leonida Bodiu, stau de vorbă cu poliţiştii în târguri mai ales în Năsăud şi nimeni nu le face nimica"[165].

Căpitanul şi-a stabilit iniţial ascunzişul în Rebrişoara, unde a şi constituit primul nucleu al organizaţiei sale format din 8 oameni, pentru că acolo avea rude din partea tatălui, subordonaţi şi prieteni din viaţa militară şi din război, care s-au arătat dispuşi să îl cazeze clandestin, să-l asculte, să se organizeze şi să se înarmeze sub comanda sa, în vederea participării alături de americani la înfrângerea sovieticilor în momentul declanşării războiului dintre aceştia şi la eliberarea ţării de comunism.

I-au fost tăinuitori şi simpatizanţi preoţii **Emil Irini** şi **Ioan Mihalca**, învăţătorul **Macedon Pop**, chiar şi miliţienii **Băbălău** şi **Citrea**, dar dintre toţi rebrişorenii, cel mai fidel şi devotat om i s-a arătat **Ioan Burdeţ**.

Ioan Burdeţ era un om deosebit ca stare materială, având cârciumă în mijlocul satului, dar şi ca intelect, dovadă că avea aparat de radio la care ascultau emisiunile de la posturile de radio "Vocea Americii" şi "Radio Londra", ce anunţau iminenta izbucnire a noului război eliberator. Cârciuma lui a devenit curând loc de întâlnire a membrilor organizaţiei şi centru al legăturii cu organizaţiile componente din Rebra, Parva şi Năsăud - Luşca.

Organizaţia cea mai numeroasă ce s-a constituit mai apoi, cuprinzând 14 oameni înarmaţi cu 13 arme, cartuşe şi grenade, iar ca tăinuitori şi simpatizanţi chiar preotul comunei **Ştefan Mureşan**, şeful de post **Dumitru Midrigan** şi notarul primăriei

---

165 A. N., D. J. B-N, Fondul Poliţia de Reşedinţă Bistriţa, dosar 9/1948, f. 192.

Valer Căpâlna, a fost cea din Rebra, condusă de către morarul **Dumitru Toader**, numit - datorită meritelor sale - vicepreşedintele organizaţiei, al doilea în ierarhie după căpitan.

Dumitru Toader, om respectat în sat, fusese primar al Rebrei între 23 iunie 1946 - 24 august 1947. Fusese schimbat la instituirea comisiei interimare de conducere a comunei, în care pătrunseseră masiv comuniştii, fiind declarat exploatator. Nu se uitase şi fusese acuzat de asemenea că era născut în America şi că la alegerile din 1946 nu permisese falsificarea voturilor, neimplicându-se în oprirea sătenilor care îi luaseră la bătaie pe delegaţii comunişti de la secţia de votare. A fost omul care a contribuit decisiv şi la formarea organizaţiei din comuna vecină Parva, unde aveau să devină membri şapte săteni.

Ioan Burdeţ şi Dumitru Toader au fost cei care au recrutat în organizaţie şi pe luşcanii: preot **Ioan Vălean**, **Vasile Epure** şi **Ioan Gălan** – ultimii doi, ţărani, care aveau să contribuie la aducerea în organizaţie a încă nouă oameni din satul lor şi din Năsăud.

Activitatea căpitanului, în vara şi toamna anului 1948 şi în iarna anului 1948-1949 până la arestare, a constat în deplasarea în secret în mai multe rânduri în cele 4 comune unde se constituiseră nuclee ale organizaţiei conduse de un preşedinte şi un secretar. Acolo conducea şedinţe în care îi informa pe participanţi despre conţinutul emisiunilor posturilor de radio occidentale cu privire la iminentul conflict armat dintre anglo-americani şi sovietici, contribuia la atragerea de noi membri şi primea jurământul acestora, trasând în acelaşi timp sarcini pentru înarmarea membrilor organizaţiei. A editat şi un manifest, care a fost multiplicat cu aparatura prefecturii din Bistriţa şi răspândit în mai multe localităţi ale judeţului, în care îndemna populaţia să se pregătească pentru a lupta împotriva sovieticilor alături de americani în războiul ce urma să înceapă, pentru răsturnarea regimului comunist instaurat în România şi revenirea la regimul democratic condus de către Maiestatea Sa Regele Mihai I.

A urmat arestarea, în noaptea de 12/13 februarie 1949, a membrilor organizaţiei, care au putut fi prinşi, în Rebrişoara, Rebra şi Parva.

Căpitanul, aflat în Rebrişoara, a apucat să fugă pe Gersa în sus, găsind găzduire în case de pe dealuri la rebrişoreni, rebreni şi părveni. Era împreună cu învăţătorul **Dumitru Sângeorzan** din Rebrişoara, căutat şi el de securitate de mai multă vreme pentru activitate legionară, precum şi cu câţiva oameni de încredere, între care **Firidon Georgiţă** din Rebra, **Ilie Călini** şi **Dumitru Rus** din Parva.

Nu a putut fi prins timp de mai bine de 2 luni, deşi companii de jandarmi şi securişti au scotocit văile şi dealurile Gersei, Rebrei şi Parvei. Atunci securiştii au recurs la o stratagemă. Au reuşit să introducă în grupul de fugari în care se afla Leonida Bodiu pe plutonierul **Alexandru Moraru** - şeful sectorului de miliţie din Năsăud.

Moraru fusese chemat, în Bistriţa, în faţa maiorului Viorel Gligor - comandantul securităţii, care i-a spus că deţine probe că era rudă şi prieten cu Bodiu, că ştia despre organizaţia acestuia şi nu îşi informase superiorii, ba chiar îl avertizase în ianuarie 1949 că era urmărit pentru a fi arestat. Acum era pus în faţa a două variante: ori îl trădează pe Bodiu şi contribuie la prinderea lui, ori îşi pierde serviciul, este arestat şi condamnat. A ales trădarea.

Scenariul prinderii lui Bodiu a fost întocmit la securitate şi astfel Moraru s-a prezentat la începutul lunii martie 1949 în dealul numit "Semne", la **Dumitru Nedelea lui Vartolomei** din Rebra, care se ascundea acolo într-o casă adăpost pentru animale. I-a povestit că el era pe punctul de a fi arestat de către securitate pentru că nu denunţase organizaţia şi pe căpitan, că a hotărât să se alăture căpitanului pentru a scăpa şi l-a rugat să-l ajute pentru a găsi grupul în mijlocul căruia se afla căpitanul. Cunoscând bine ascunzişurile grupului de fugari în casele din "Dealul lui Capătă", din "Poiană", din "Valea Lazului", din "Semne" şi din "Brădăţel", Nedelea a făcut întâlnirea plutonierului cu căpitanul Bodiu.

Apoi într-o seară, când fugarii în mijlocul cărora se afla şi căpitanul au vrut să doarmă în casa lui Nedelea din "Semne",

plutonierul Moraru le-a spus că e periculos să rămână acolo deoarece ştia că acolo se plănuise o ambuscadă a jandarmilor şi securităţii.
Şi, într-adevăr, previziunile sale s-au adeverit. A doua zi dimineaţa devreme casa a fost înconjurată de trupe, dar fugarii nu erau acolo. Au împuşcat în picioare pe soţia lui Nedelea, care avea să rămână oloagă pe viaţă. Aşa a câştigat Moraru încrederea căpitanului.

În aceste condiţii Moraru a putut juca rolul lui Iuda, când la sfârşitul lunii martie 1949, cu bună ştiinţă l-a invitat pe căpitan să îl însoţească la o petrecere în Sângeorz Băi, informând din timp securitatea despre locul unde se aflau[166].

Noaptea, trupe de jandarmi şi securitate au înconjurat casa din Sângeorz în care se afla căpitanul, l-au luat pe nepregătite fără a avea timp să riposteze, l-au legat şi l-au adus la securitatea din Bistriţa. Pentru trădarea sa, plutonierul Moraru avea să revină în serviciul său, a fost înaintat în gradul de plutonier major şi "în loc de arginţi" a primit decoraţia Steaua R.P.R., clasa a V-a, dar mai apoi, în anul 1950, a fost exclus din partidul communist, scos din miliţie, dus la Canal, purtat prin mai multe închisori, fiind eliberat din Penitenciarul Oradea abia la 28 iulie 1953.

Iată cum era prezentat Moraru în procesul verbal de excludere întocmit la data de 5 august 1950, în subcomisia 2 de verificare din Bistriţa: ***"Este un element duşmănos regimului nostru – singur a recunoscut că până în 1949 a stat sub influenţa propagandei reacţionare. A văzut rău U.R.S.S. şi regimul nostru... Începând din anul 1947 a avut legături cu locotenentul deblocat Bodiu (fost spion german), care a început să organizeze o bandă subversivă pe raza sectorului lui Moraru Alexandru – adică în plasa Năsăud. În vara anului 1948 a luat parte la petreceri cu acest Bodiu Leonida şi cu alţi membri ai organizaţiei subversive înafara comunei Rebrişoara (unde era sediul organizaţiei), cu toate că în acel timp Bodiu era urmărit de organele securităţii. Mai târziu,***

[166] Episodul prinderii căpitanului Leonida Bodiu le-a fost povestit de către el însuşi oamenilor săi închişi la securitatea din Bistriţa. Noi l-am aflat încă din anul 1990 din povestirile rebrenilor Vasile şi Victor Nedelea.

când organele securităţii (în ian.1949) depuneau eforturi mari pentru a nimici această bandă subversivă "Garda Albă" – în frunte cu Bodiu, Moraru l-a avertizat pe Bodiu Leonida – printr-un membru al organizaţiei subversive. Fiind prins de organele securităţii că a avut legături cu Bodiu Leonida şi pus în faţa faptului că sau îl aduce pe Bodiu, sau este şi el arestat, a preferat mai bine să plece în munţi şi astfel a fost prins Bodiu. După lichidarea acestei bande, cu toate că se ştia despre activitatea lui trădătoare, chiar şi căpitanul miliţiei Popescu Mihail a fost de acord şi l-a sprijinit pentru a fi avansat şi chiar decorat, dând o interpretare greşită felului în care acest Moraru l-a prins pe Bodiu"[167]**.**

Şi căpitanul Popescu Mihai - comandantul Miliţiei judeţului Năsăud - şeful direct a lui Moraru, a fost exclus din partidul comuniştilor în 1950 şi scos din miliţie, aducându-i-se următoarele acuze: ***"A propus pentru evidenţiere şi decorare pe plutonierul major Moraru Alexandra – şeful sectorului de miliţie Năsăud, care a avut legături strânse cu şeful unei bande subvrsive a lui Bodiu Leonida cu care era înrudit şi care avea legături cu străinătatea, având legături cu el în anul 1947. În 1949 a avertizat pe Bodiu Leonida să fugă, fiind urmărit de organele securităţeii pentru a fi prins. Aflându-se de legăturile lui Moraru cu Leonida Bodiu, organele de securitate au stat de vorbă cu tov. Popescu Mihai ca comandant de miliţie judeţeană şi cu ajutorul lui a fost chemat Moraru la securitate unde i s-a pus problema, ori îl aduce pe Bodiu din pădure, sau rămâne arestat. Pus în faţa faptelor, Moraru a preferat să plece în munţi şi l-a prins pe Bodiu. Tov. căpitan Popescu ştia despre acest lucru încă din febuarie 1949. Deasemenea a fost avertizat de către organele securitaţii şi în octombrie 1948 că Moraru este un element dubios, când Moraru a fost respins de la o acţiune unde a fost propus de Popescu Mihai.***

---

[167] A.N.D.J.B-N. fond Comisia judeţeană de verificare P.M.R., dosar 12/1949-1950, pp. 299-300.

În rapoartele sale către regionala Cluj, a dat totuşi altă interpretare felului cum Moraru l-a prins pe bandit reieşind că Moraru este un element excepţional, devotat şi că prinderea lui Bodiu i se datoreşte lui şi ca atare miliţiei, prin care vroia să se evidenţieze şi el. La decorările făcute, a elementelor evidenţiate cu ocazia zilei de 23 august 1949, la fel, în loc să sesizeze organele superioare a miliţiei asupra unui fapt împlinit deja în legătură cu Moraru, a fost de acord în mod conştient ca Moraru să fie decorat, în urma căruia a primit decoraţia "Steaua R.P.R. Cls. V-a, cu care ocazie Popescu a fost decorat cu aceeaşi decoraţie" [168].

După arestare, pentru Leonida Bodiu au urmat interogatoriile. A fost demn, ba chiar i-a înfruntat pe securişti. A îndrăznit să refuze să vorbească în prezenţa sublocotenentului **Liviu Pangraţiu**, afirmând că acesta nu avea calitatea să îl ancheteze atâta timp cât fusese legionar şcolit în Germania, cu care se întâlnise în timpul cât fusese el însuşi prizonier în lagăr la nemţi.

Poate această atitudine să fi grăbit sfîrşitul vieţii căpitanului, precum şi a principalilor lui colaboratori, Ioan Burdeţ şi Dumitru Toader, pentru că, trebuie remarcat, conducătorul comandoului care avea să-i împuşte pe cei trei în ziua de 24 iunie 1949 în "Dealul Crucii", avea să fie chiar Pangraţiu.

Mai mult, am întîlnit în discuţiile pe care le-am avut pentru documentarea nostră persoane care au afirmat că însuşi Pangraţiu i-ar fi ucis cu rafale de pistol automat. Înclinăm astfel să dăm crezare afirmaţiilor fostului angajat al securităţii de atunci, **Flaviu Urs**, cu care am stat de vorbă cu un an înainte de decesul său, că în seara zilei în care s-a comis crima însuşi Pangraţiu i-ar fi mărturisit tulburat că el i-a ucis din ordinul comandantului

[168] Ibidem, pp. 304-305.

securităţii, maiorul Gligor Viorel[169]. Dealtfel Pangraţiu, pentru a motiva crima a cărui scop real a fost intimidarea opozanţilor regimului, raporta telefonic la 8 iulie 1949 superiorilor că cei trei arestaţi, în timp ce dezgropau un depozit de armament pe care chipurile îl aveu acolo în deal, au încercat să fugă de sub escortă.

Iar pentru ca totul să se desfăşoare după tipicul securisto - kaghebist, între cele 66 de persoane judecate şi condamnate în procesul mişcării "Liga Naţională Creştină" ce s-a desfăşurat în zilele de 4, 5 şi 10 noiembrie 1949 la Tribunalul Militar Cluj se aflau şi morţii din Dealul Crucii.

Au fost condamnaţi ***"cu unanimitate de voturi, în contumacie şi fără acordare de circumstanţe":***

Bodiu Leonida - la 25 de ani muncă silnică, 10 ani degradare civică şi confiscarea averii;

Burdeţ Ioan şi **Toader Dumitru** - la 20 de ani muncă silnică, 10 ani degradare civică şi confiscarea averi.

În plus, deşi erau morţii, ucişi de către securişti, cei trei mai erau obligaţi şi să plătească statului cheltuieli de judecată de 20.000 lei .

---

[169] Liviu Pangraţiu - în anul 2009 locuitor al Clujului în vârstă de 90 de ani - socotit conducătorul comandoului criminal din anul 1949, afirma că deşi a participat la acţiunea respectivă, a avut doar misiunea de a comanda grupul de soldaţi în termen de securitate, ce aveau misiunea ca aflaţi departe de locul crimei să efectueze paza zonei cei care au săvârşit crima fiind colegii săi Săsărman, Herţa, Iepure, Catarig şi Mureşan. Apud *Interviu cu un securist: Reconstituirea unei crime* în „Evenimentul Zilei", Bucureşti, 30 aprilie 2009.

Epilog

În zilele de 27 şi 28 aprilie 2009, în baza unor studii, mărturii şi sesizări[170] asupra crimei săvârşite de către cadre ale Securităţii din Bistriţa la 24 iunie 1949 şi a cererilor scrise ale unor rude apropiate ale victimelor, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a desfăşurat în Dealul Crucii, în zona de întâlnire a limitelor de hotar a satelor Nepos, Feldru şi Rebra, o acţiune de căutare a gropii comune şi deshumare a rămăşiţelor pământeşti a martirilor Leonida Bodiu, Ioan Burdeţ şi Dumitru Toader. Locul mormântului a fost identificat pornind de la crucea de metal ridicată acolo în hotarul Neposului, în anul 1992, de către Dumitru Dumitru, fiul lui Toader Dumitru şi în baza indicaţiilor martorilor oculari Teofil Ivaşcu din Rebra şi Verginica Cârcu din Nepos.

După terminarea dezvelirii osemintelor celor trei martiri, la locul mormântului a avut loc o slujbă religioasă oficiată de către părintele Vasile Rus – preotul paroh actual al Neposului - nepotul lui Dumitru Toader, care împreună cu enoriaşii parohiei Nepos a sprijinit echipa de arheologi a Institutului pe tot parcursul activităţii acesteia. Rămăşiţele pământeşti ale lui Leonida Bodiu, Dumitru Toader şi Ioan Burdeţ au fost apoi extrase, separate şi împachetate în prezenţa unui procuror şi a unui ofiţer criminalist de poliţie, care au preluat osemintele pentru a fi transportate şi supuse unei expertize de specialitate la Laboratorul de Medicină Legală Bistriţa.

În ziua de 24 iunie 2009, la împlinirea a exact 60 de ani de la săvârşirea crimei, rămăşiţele pământeşti ale celor trei martiri au fost reînhumate în Cimitirul din Municipiul Bistriţa cu onoruri militare, în prezenţa unui sobor de preoţi condus de către

---

[170] Un studiu pe bază de documente şi mărturii cu privire la crima din Dealul Crucii, în Viorel Rus, *Rezistenţa anticomunistă în judeţul Bistriţa-Năsăud (1945-1989)*, Ed. Ioan Cutova, Bistriţa, 2005, pp. 54-60, 348-363, 479-504. O sesizare am înaintat Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, datată 20 iulie 2007.

Preasfinţitul Episcop Vasile Someşanul, a urmaşilor acestora şi a unui numeros public.

Studiu publicat în vol.: Viorel Rus, Rezistenţa anticomunistă în judeţul Bistriţa-Năsăud (1945-1989), Ed. Ioan Cutova, Bistriţa, 2005

LEONIDA BODIU, EROU SAU TRĂDĂTOR?

Vasile RUS

Viaţa lui Leonida Bodiu, reconstituită după propriile sale declaraţii date în anchetă, ar putea constitui punctul de plecare al unui scenariu de film. Pe baza noilor dovezi primite de la C.N.S.A.S, în acest an suntem în măsură să aducem în faţa cititorilor noştri noi aspecte din viaţa locotenentului Bodiu Leonida şi a organizaţiei sale Liga Naţională Creştină.

Trebuie să menţionăm faptul că în biografia locotenentului Bodiu Leonida există două incertitudini:

- dacă a dezertat la nemţi ca ofiţer al Diviziei ''Tudor Vladimirescu'' sau a căzut prizonier;
- dacă organizaţia Liga Naţională Creştină ar avea la baza constituirii ei o înscenare a Securităţii, într-o întelegere care să fi existat în prealabil între Bodiu Leonida şi Securitate.

În cazul primei incertitudini ştim că potrivit declaraţiei pe care Leonida Bodiu o dă în faţa Securităţii la data de 5 aprilie a anului 1949, a fost integrat în Serviciul Secret al Armatei ca ofiţer de contrainformaţii în cadrul Batalionului I Grăniceri de Gardă din Ploieşti. În această calitate el primeşte misiunea de a urmări în secret pe toţi ofiţerii şi civilii care intră în contact neoficial cu autorităţile germane din zona petroliferă a oraşului Ploieşti. Astfel, locotenentul Bodiu Leonida a oferit Serviciului Secret mai multe date despre căpitanul Otto Haupt, căruia i-a demascat unele vulnerabilităţi privind colaborarea acestuia cu şeful Gestapoului din Ploieşti, Luptar Victor. Legaţia germană a aflat de activitatea conspirativă a locotenentului Bodiu Leonida şi va cere conducerii unităţii sale militare să fie trimis pe front, ocazie cu care şi-a atras şi ura căpitanului Otto Haupt, viitorul general de Corp de Armată

şi Secretar General în Ministerul Apărării Naţionale condus de Emil Bodnăraş.

Locotenentul Leonida Bodiu este trimis pe front cu Divizia 13 Infanterie şi în iarna anului 1942 cade prizonier în zona Stalingradului. În timpul prizonieratului devine preşedintele mişcării antifasciste din lagărul de ofiţeri, prilej cu care se întâlneşte din nou cu duşmanul său de moarte, Otto Haupt, căzut şi el prizonier la ruşi în noiembrie 1942. Conflictul dintre cei doi continuă şi în lagăr, astfel Bodiu mărturiseşte că: ”într-o zi, pe când conduceam lucrările de refacere a bordeelor m-am pomenit inspectat de Otto Haupt care m-a admonestat cu cuvinte grele în faţa subalternilor mei, apoi a raportat Diviziei că unitatea mea nu lucrează. În această situaţie am raportat colonelului Spakovschi trecutul filogerman al lui Haupt”.

După întemeierea Diviziei ”Tudor Vladimirescu” Bodiu Leonida va fi numit ca ofiţer responsabil cu operaţiunile tactice. În urma luptelor de la Oradea, Şeful Statului Major al Diviziei, generalul Cambrea, va fi rănit iar comanda Diviziei va fi dată colonelului Otto Haupt.,Acesta va căuta să se răzbune pe Bodiu încredinţându-i cele mai grele misiuni de luptă, cum era controlul intervalelor neocupate dintre unităţile de luptă. În urma executării cu succes a misiunilor, locotenentul Bodiu este propus la gradul de căpitan şi la decoraţie, însă a fost înlăturat de către Haupt de la primirea acestor merite.

În noaptea de 25 ianuarie a anului 1945 fiind trimis să schimbe o unitate de cazaci, locotenentul Bodiu Leonida este capturat de o patrulă germană pătrunsă în spatele liniei române. Este judecat şi condamnat la moarte de un tribunal german, apoi graţiat şi internat într-un lagăr de evrei din Ebensee, Austria.

În luna iunie a anului 1946, la revenirea în ţară, la presiunile generalului Otto Haupt, ajuns Subinspector al Armatei pentru Educaţie Cultural Politică, lui Bodiu Leonida i se înscenează un proces cu acuzaţia de dezertare la inamic. Deşi în apărarea lui vor da mărturie mai mulţi ofiţeri ca generalii Cambrea, Ciobanu, Maltapol şi colonelul Dinescu şi deşi Bodiu a prezentat în instanţă mai multe acte care-i dovedeau nevinovăţia

(de exemplu: copia de pe sentinţa de condamnare la moarte şi comutarea pedepsei în Germania) la presiunile generalilor Otto Haupt şi Petrescu Dumitru este condamnat în lipsă, nefiind citat de instanţă, la 25 de ani de închisoare. În dosarul lui Bodiu, mărturiile date de unii ofiţeri, care au stat la baza condamnării lui erau neconcludente şi date sub presiune. Toate acestea rezultă dintr-o notă informativă a Securităţii din data de 6 mai 1949, aflată în arhiva C.N.S.A.S. din care rezultă că: ''procesul a tărăgănat mult, mulţi ofiţeri au depus la proces mărturii favorabile lui Bodiu, astfel că a fost necesară intervenţia energică a generalului Petrescu Dumitru, Director Superior al Armatei pentru Educaţie Cultural Politică, pentru a termina procesul cum se dorea, cu condamnarea lui Bodiu. Certitudinea că locotenentul Bodiu a dezertat a dispărut şi au rămas numai nişte acte neconcludente la dosar. Studiind acele acte în atmosfera de acum, nu se poate afirma cu certitudine că ofiţerul a dezertat; este posibil să fi fost prins în urma unei neglijenţe. Este posibil să nu fi fost duşmănos ideii Diviziei iar activitatea sa negativă să fi fost rezultatul caracterului său de intrigant.''

Iar noi ne permitem astăzi să afirmăm, pe baza noilor dovezi din arhiva C.N.S.A.S că, în calitate de ''intrigant'', Bodiu Leonida a cunoscut multe informaţii compromiţătoare din trecutul generalului Otto Haupt, ceea ce i-a adus ura şi răzbunarea viitorului comandant al Regiunii II Militare, cu influenţe importante în cadrul conducerii regimului comunist, ceea ce a dus la organizarea unui proces simulacru, cu ignorarea probelor concludente aflate în dosarul cauzei.

În cazul celei de a doua incertitudini din biografia locotenentului Bodiu Leonida există două ipoteze de lucru. Prima ipoteză este susţinută de către scriitorul Teohar Mihadaş. Acesta susţine, în cartea sa ''Pe muntele Ebal'', că Leonida Bodiu ar fi revenit în zona Năsăudului trimis de către Securitate cu urmatoarea misiune, pe care nu a îndeplinit-o cum i s-a cerut, de unde i s-a tras moartea: ''te vei duce aşadar acolo, te vei da drept urmărit de Securitate, vei spune că eşti omul americanilor, care vor veni în curând să elibereze ţara, că în sfârşit trebuie să se

organizeze ca să poată da în cap anticriştilor de comunişti.Te duci, faci agitaţie, eşti doar intelectual, fiu de învăţător şi fost ofiţer, om cu priză, îi aduni pe toţi reacţionarii într-o organizaţie mare politică....venim şi noi...după aceea ...e treaba noastră''.

În susţinerea acestei ipoteze Mihadaş invocă faptul că şeful Securităţii Cluj colonelul Mihai Patriciu, evreu la origine, ar fi stat o vreme în lagărul de la Auschwitz împreună cu Leonida Bodiu, iar după sosirea în ţară intrase în Securitate ajungând la gradul de colonel. Un alt argument este acela că dintre toţi cei închişi în beciurile Securităţii din Bistriţa toţi au fost maltrataţi şi bătuţi groaznic de subalternii călăului Liviu Pangraţiu, nu şi Bodiu Leonida, care a beneficiat de un regim special, fiind ţinut doar încătuşat. Ipoteza este susţinută şi de fostul general de Securitate Neagu Cosma care scrie într-o lucrare cu caracter memorialistic că pentru el: ''întreaga organizaţie Garda Albă ar fi fost o înscenare pusă la cale de colonelul Mihai Patriciu''.

Dintr-o notă informativă cu numarul 446 a Securităţii Bistriţa adresată Securităţii Cluj dată de notarul Stoicescu din comuna Slătiniţa în care el răspunde întrebărilor puse de un informator în legătură cu existenţa Gărzii Albe, el spune astfel: ''partizani nu există în judeţ, aceştia fiind hoţi de drept comun ori formaţiuni de partizani lansaţi de Ministerul de Interne cu scopul, fie de a capta pe acei care ar voi să fugă în munţi, fie de a crea grupuri de partizani proprii care să se afle deja pe teren în momentul unui conflict pe plan extern, cu reflexe interne''.

Erou sau trădător?
Locotenentul Leonida Bodiu

A doua ipoteză este aceea că după procesul simulacru în urma căruia a fost condamnat la 25 de ani de închisoare, Leonida Bodiu se retrage în zona Văii Someşului şi datorită nedreptăţilor făcute lui de către autorităţile comuniste pune bazele organizaţiei anticomuniste Liga Naţională Creştină la cererea locuitorilor de aici,după cum rezultă din declaraţiile membrilor ei Toader Dumitru, Burdeţ Ioan, Iepure Vasile, Ordace Vasile, aflate în arhiva C.N.S.A.S.: 'ameninţările pe care ei le primesc de la

comuniştii din comună, că în caz de război ei vor fi distruşi sau deportaţi în Rusia, teama de colhoz şi de mâncat la cazan, hotărârea lor că dacă vor veni acele zile mai bine apucă cu toţii pădurile decât să li se ia averile şi să capete cu porţia de la cazan, de la unul sau de la altul.''

Această ipoteză este susţinută de către istoricii Dorin Dobrincu, Oana Ionel şi profesorul Rus Viorel. În arhiva C.N.S.A.S nu există nici un act din care să rezulte că Bodiu Leonida ar fi avut vreo înţelegere cu Securitatea. Pentru prinderea lui Bodiu Securitatea a organizat o puternică reţea informativă în zonă, înfiltrând informatori în cadrul organizaţiei de rezistenţă, cum au fost: plutonierul Băjenaru, plutonierul Alexandru Moraru sau agenţi ai Serviciului Secret al Armatei ca Leon Ureche şi Avir Năsăudeanu.

Din declaraţia lui Bodiu Leonida aflată în arhiva C.N.S.A.S., rezultă că la un moment dat informatorul Securităţii, trădătorul Toma Penteker (fost preşedinte al Ligii Naţionale Creştine din Parva) îl acuză pe Leonida Bodiu că ar fi: ''un agent al guvernului, spre a întinde o cursă locuitorilor din comună''; la aceste acuzaţii Bodiu Leonida îi răspunde cu cuvintele: 'am înfiinţat organizaţia la cererea oamenilor, şi aşa îmi este destul de greu să-mi duc crucea singur. Ce v-am cerut a fost să nu ne vindem ţara, să ne apărăm ce avem noi mai sfânt, atunci când momentul va veni. Nu pot fi agent al guvernului pentru că am fost în proces cu guvernul şi am fost condamnat din ordinul lor. Nu mă supăr dacă mă părăsiţi pe mine şi îl urmaţi pe Toma Penteker care mă acuză că nu am legături cu străinătatea, poate are el legături puternice şi când voi mai veni la Parva să vă văd pe fiecare dintre voi cu câte un tanc, avion sau tun''.

Un alt indiciu al faptului că Leonida Bodiu nu avea vreo înţelegere cu Securitatea, sau în cel mai rău caz nu a mai respectat această înţelegere, este acela că el intenţiona să părăsească ţara şi să plece în Iugoslavia. Potrivit adresei Securităţii Cluj cu numărul 2748\1949 către Securitatea Bucureşti, adresată colonelului Birtaş rezultă că: ''în urma greşitei tactici întrebuinţată de către agenţii S.S.I. şi S.I.A. au fost demascaţi în acele regiuni iar Bodiu Leonida

a simţit că este urmărit de către autorităţi şi intenţionează să părăsească ţara şi să fugă în Iugoslavia prin punctul de trecere Stamora-Moraviţa în regiunea Timişoarei''. Pentru a împiedica fuga lui, la sfârşitul lunii februarie a anului 1949, Alexandru Moraru, şeful Sectorului de Jandarmi din Năsăud, prin şantaj este înfiltrat de către Securitatea Bistriţa prin maiorul Viorel Gligor, în organizaţia lui Bodiu. Moraru se prezintă în faţa membrilor organizaţiei şi a vărului său, Bodiu Leonida, ca un ofiţer care s-a hotărât să lupte împotriva regimului comunist.

Pentru a-şi păstra funcţia din cadrul Jandarmeriei îl va trăda pe Leonida Bodiu atrăgându-l într-o cursă, invitându-l la o petrecere în casa unei rude în Sângeorz-Băi. În darea de seamă pe care o dă Securităţii Bistriţa, aflată în arhiva C.N.S.A.S el arată că: ''după mai multe zile am reuşit de l-am adus în casă la un nepot de-al meu care aranjase totul înainte. La ora 12 noaptea în 21 martie maşina Securităţii a venit la casa unde ne găseam, Bodiu Leonida a fost ridicat şi dus la Bistriţa iar eu mi-am luat din nou comanda Circumscripţiei Năsăud''.

Alte dovezi în susţinerea vreunei dintre cele două ipoteze nu există. Leonida Bodiu fiind ucis de Securitate la data de 24 iunie 1949 în Dealul Crucii a luat cu el în mormânt adevărul ce a stat la baza constituirii organizaţiei sale. Nici colonelul Liviu Pangraţiu, călăul martirilor din Dealul Crucii nu a vrut să facă lumină în acest caz, refuzând să dea orice amănunte despre cele întâmplate.

Leonida Bodiu îşi încheie declaraţia dată în faţa Securităţii cu cuvintele: ''acestea sunt toate legăturile şi acţiunile mele în care am fost târât în urma situaţiei care mi-a fost impusă fără voie şi peste toate aşteptările mele''.

Studiu publicat în ziarul Răsunetul, la data de 20 februarie 2013

PREOŢI MĂRTURISITORI ÎN REZISTENŢA ANTICOMUNISTĂ DE PE VALEA SOMEŞULUI

Vasile RUS

În perioada tulbure a anilor 1945-1950 s-au remarcat în lupta pentru rezistenţa anticomunistă de pe Valea Someşului trei preoţi care au avut curajul să lupte împotriva terorii declanşate de regimul comunist. Aceştia sunt: preotul Văleanu Ioan din Luşca, preotul Irini Emil din Rebrişoara şi preotul Mureşan Ştefan din Rebra.Toţi cei trei preoţi au făcut parte din organizaţia anticomunistă Liga Naţională Creştină, condusă de locotenentul Bodiu Leonida, cea mai importantă organizaţie anticomunistă din judeţul Bistriţa-Năsăud în acele timpuri ca număr de aderenţi, dar şi ca organizare şi activitate.

Pe baza noilor dovezi primite de la C.N.S.A.S. în acest an dar şi a mărturiilor urmaşilor celor trei preoţi, suntem în măsură să aducem în faţa cititorilor noi aspecte din viaţa şi lupta celor trei slujitori ai Domnului pentru adevăr şi dreptate.

Preotul IOAN VĂLEANU

S-a născut la data de 17 ianuarie 1904 în comuna Mintiu, judeţul Bistriţa-Năsăud, din părinţii Vasile şi Maria, a slujit în parohiile Suplai şi Luşca alături de soţia Maria şi cei cinci copiii, dintre care astăzi mai este în viaţă doar fiul Vasile, care domiciliază în municipiul Bistriţa. În luna noiembrie a anului 1948 după întâlnirea sa cu locotenentul Leonida Bodiu în casa lui Ioan Burdeţ din Rebrişoara, pune bazele organizaţiei anticomuniste Liga Naţională Creştină în comuna Luşca,

organizaţie din care au făcut parte şapte membri care au depus jurământul: ’

’În numele lui Dumnezeu cel atotputernic jur credinţă Majestaţii Sale Regelui Mihai I şi naţiunii mele româneşti să lupt pentru eliberarea ei din jugul comunist. Jur credinţă Comitetului Ligii Naţionale Creştine contra comunismului, supunere Statutului şi tuturor hotărârilor sale în orice împrejurare. Jur să păstrez cu sfinţenie toate secretele sale faţă de orişicine. Aşa să-mi ajute Dumnezeu”.

Preot Ioan Văleanu
(fotografiile faţă şi profil au fost făcute în arestul Securităţii comuniste, fiind xeroxate după cele originale din Fişa personală aflată la C.N.S.A.S

Conform fişei personale din arhiva C.N.S.A.S., părintele Văleanu avea orientări politice liberale, iar în calitate de preşedinte al organizaţiei Liga Naţională Creştină din Luşca a condus şedinţele organizaţiei, le da îndrumări membrilor ei despre situaţia internaţională, despre declanşarea războiului anglo-

american împotriva U.R.S.S. în primăvara anului 1949 şi readucerea în ţară a regelui Mihai I. Potrivit Referatului Parchetului Militar Cluj organizaţia din Luşca a împărţit manifeste cu caracter subversiv iar la sfârşitul lunii noiembrie 1948, trei dintre membrii organizaţiei: Cozan Ioan, Cozmi Nicolae şi Tinereanu Emil au sustras din cadrul Judecătoriei Mixte din Năsăud trei arme de vânătoare şi un pistol care a fost încredinţat părintelui Văleanu, dar acesta, simţindu-se urmărit, l-a ascuns în pădure.

Din declaraţia dată de părintele Valeanu Ioan la data de 13 martie 1949 în biroul Securităţii din Bistriţa, rezultă că, în cursul lunii martie a anului 1949, părintele i-a trimis alimente lui Bodiu Leonida care se ascundea în munţi de organele Securităţii. La data de 12 martie 1949 părintele Văleanu a fost arestat de Securitate sub acuzaţia de uneltire contra ordinii sociale şi securităţii poporului. A fost condamnat la data de 10 noiembrie 1949 de Tribunalul Militar Cluj prin sentinţa nr.1585 din dosarul cu numărul 1229\1949, la 15 ani muncă silnică, 5 ani degradare civică şi confiscarea averii.

A petrecut 15 ani în cea mai neagră suferinţă, în închisorile din Aiud, Poarta Albă, Baia Sprie şi la Canal. În tot acest timp, soţia părintelui, doamna preoteasă Maria şi cei cinci copii, au trecut vreme de 15 ani prin cele mai grele încercări şi suferinţe, fiindu-le confiscată casa părintească şi întreaga avere, fiind urmăriţi şi monitorizaţi în permanenţă de organele Securităţii, cei cinci copii, potrivit mărturiei fiului Vasile, care se află în viaţă, fiind daţi afară din unităţile de învăţământ, reproşându-li-se trecutul tatălui lor.

În anul 1963 părintele Văleanu Ioan va fi eliberat, cu domiciliul forţat în localitatea Lăţeşti, pe malul Dunării, pe braţul Borcea. Aici a petrecut încă un an şi jumătate din viaţă sub stricta supraveghere a Securităţii şi de abia în anul 1964 se va reîntoarce la familie, la soţie şi la copii, permiţându-i-se să reîmbrace haina sfântă a preoţiei, activând în parohia Dumbrăveni, lângă Reteag, în judeţul nostru. În anul 1972 se pensionează, purtând în sufletul şi în trupul său rănile şi amintirile dureroase din timpul celor 17

ani de detenţie, plătind astfel scump curajul de a mărturisi idealul sfânt al libertăţii şi crezul său într-o viaţă mai bună. A adormit întru Domnul la data de 6 aprilie 1992, ducându-şi somnul de veci în Cimitirul din Bistriţa.

Preotul EMIL IRINI

S-a născut la data de 17 august 1905, în comuna Rebrişoara, judeţul Bistriţa-Năsăud, din părinţii Dumitru şi Elisabeta. A slujit în parohiile Olpret şi Rebrişoara, alături de soţia sa Maria şi cei doi copii Eleonora şi Titus, dintre care astăzi mai este în viaţă doar fiica sa Eleonora, care domiciliază în comuna Maieru.

Potrivit fişei personale din arhiva C.N.S.A.S., atât înainte cât şi după 23 august 1944 părintele Irini Emil avea orientări politice maniste, simpatizând cu Partidul Naţional Ţărănesc.

Pr. Emil Irini, la eliberarea din detenţia petrecută la Canal

În anul 1945, într-o predică la o înmormântare în comuna Rebrişoara, i-a îndemnat pe credincioşi să nu se înscrie în Frontul

Plugarilor, existând riscul înfiinţării colhozurilor. Datorită influenţei pe care o avea în parohie a împiedicat formarea celulei de partid a Blocului Partidelor Democrate (viitorul Partid Comunist Român) iar în campania electorală din anul 1946 a luptat din răsputeri contra B.P.D. şi împotriva regimului de la acea dată. La data de 2 august a anului 1947, cu ocazia unei percheziţii domiciliare efectuată de către organele Postului de Jandarmi, s-au găsit în locuinţa sa două broşuri cu caracter subversiv: ''Bolşevismul şi Biserica'' şi ''Alegerile libere''. La data de 18 iunie 1948, cu ocazia unei înmormântări pe Gersa, părintele Irini Emil a exprimat în predica sa cuvinte cu caracter de frondă la adresa regimului comunist: *''Dragi credincioşi, să nu plângeţi după mort, că toţi suntem muritori, mai bine plângeţi după răul ce este astăzi în lume fiindcă şi împăraţii pleacă şi îşi lasă ţara însă poate va fi scurt timpul când iarăşi se vor întoarce. S-au ridicat la putere oameni răi care nu vor să lase nimic decât să distrugă ce au făcut alţii în zeci şi sute de ani''.*

Potrivit Referatului Parchetului Militar Cluj, părintele Irini Emil l-a cunoscut pe locotenentul Bodiu Leonida în anul 1946, cu prilejul unei procesiuni religioase făcută la hotar. Acesta i-a propus părintelui să activeze în cadrul organizaţiei Liga Naţională Creştină a filialei din Rebrişoara, lucru pe care părintele l-a acceptat, depunând jurământul în casa lui Ioan Burdeţ. Părintele Irini Emil s-a dovedit un membru de încredere al organizaţiei, participând la multe întruniri în casa lui Ioan Burdeţ alături de alţi membrii ai organizaţiei din Rebrişoara cum sunt: învăţătorul Pop Macedon, plutonierul Băjenaru Ilie, şeful unităţii de jandarmi din Rebrişoara, plutonierul Băbălau Vâlcu, secretarul unităţii de jandarmi din Năsăud, învăţătorul Sîngeorzan Dumitru din Slătiniţa. La aceste întruniri se ascultau posturile de radio Vocea Americii si Radio Londra, se cântau cântece patriotice iar locotenentul Bodiu Leonida îi informa pe membrii organizaţiei despre situaţia internaţională şi iminenţa izbucnirii unui nou conflict mondial.

Părintele Irini a primit de la locotenentul Bodiu o serie de pricesne cu caracter naţionalist pentru a le cânta în biserică alături de credincioşi iar soţia părintelui, Irini Maria, a dus o scrisoare a

lui Bodiu Leonida avocatului Androne Dumitru în Bistriţa. Prin legăturile şi influenţa sa, părintele Irini a uşurat recrutarea de noi membrii în organizaţia Ligii Naţionale Creştine din Rebrişoara, primind de la locotenentul Bodiu mai multe manifeste cu caracter tendenţios în care se preamăreau forţele anglo-americane şi se milita pentru aducerea în ţară a regelui Mihai, manifeste pe care le-a împărţit între credincioşi.

Potrivit adresei cu numărul 1495 din 14 februarie 1949 a Securităţii Bistriţa, semnată de sublocotenentul Liviu Pangraţiu şi adresată Securităţii Cluj, Burdeţ Ioan s-a întâlnit în cursul anului 1948 cu fostul plutonier de Miliţie Combei Ioan care a fost înainte de 23 august 1948 agent la Siguranţa din Năsăud, întâlnire în cadrul căreia fostul agent din Securitate l-a atenţionat pe Burdeţ să nu vorbească prea multe cu plutonierul Băjenaru Ilie, şeful unităţii de jandarmi din Rebrişoara, deoarece el avea date că acesta este informatorul Securităţii.

În urma trădării plutonierului Băjenaru, la data de 12 februarie 1949 părintele Irini Emil va fi arestat de Securitate alături de Burdeţ Ioan şi alţi membrii ai organizaţiei, sub acuzaţia de favorizare a infractorului (ca om de legatură a lui Bodiu Leonida) şi uneltire contra ordinii sociale. A fost condamnat la data de 10 noiembrie 1949 de Tribunalul Militar Cluj la trei ani şi şapte luni închisoare corecţională, confiscarea averii şi doi ani interdicţia drepturilor cetăţeneşti. A petrecut trei ani şi şapte luni în muncile grele de la Canal, fiind eliberat în anul 1953. Potrivit mărturiei fiicei sale Eleonora care mai este în viaţă, după eliberare a muncit o perioadă ca pontator la fabrica de cherestea din Lunca Ilvei iar apoi, cu ajutorul părintelui protopop Spiridon Suliciu, a reîmbrăcat haina sfântă a preoţiei, activând în parohia Rebrişoara Grui până în anul 1974, când se pensionează, păstrând în suflet amintirea vremurilor în care a avut curajul să spere în virtuţile sfinte ale libertăţii şi adevărului.

A adormit întru Domnul la data de 11 martie 1976, fiind înmormântat în cimitirul din Rebrişoara.

Preotul ŞTEFAN MUREŞAN

S-a născut la data de 13 octombrie 1920 în comuna Vad, judeţul Cluj, din părinţii Alexandru şi Maria. A slujit în parohia Rebra între anii 1945-1981 alături de soţia Maria şi cei trei copii Teofil, Mircea şi Emilia.

Potrivit fişei personale din arhiva C.N.S.A.S., părintele Mureşan avea orientări politice maniste, simpatizând cu Partidul Naţional Ţărănesc. În anul 1946 pune bazele Partidului Naţional Ţărănesc-aripa Alexandrescu în comuna Rebra, ajungând preşedintele acestui partid ce număra 180 de membrii. La sfârşitul lunii noiembrie a anului 1946, părintele Mureşan Ştefan citea unui grup de ţărani din comună din ziarul ''Dreptatea'', organ al P.N.Ţ. Maniu, un articol ce făcea referire la necesitatea organizării de alegeri libere. La data de 20 decembrie 1946 se înscrie de formă în Frontul Plugarilor, unde nu a depus nici o activitate dorind să-şi acopere simpatiile politice din trecut.

Potrivit referatului Parchetului Militar Cluj, părintele Mureşan Ştefan l-a întâlnit pe locotenentul Bodiu Leonida în toamna anului 1948 în casa lui Ioan Burdeţ din Rebrişoara, ocazie cu care Leonida i-a cerut părintelui să adere la organizaţia sa. Părintele Mureşan şi-a dat acordul susţinând moral şi material pe Bodiu Leonida şi organizaţia sa din comuna Rebra.

Preot Ştefan Mureşan
(fotografiile faţă şi profil au fost făcute în arestul Securităţii comuniste, fiind xeroxate după cele originale din Fişa personală aflată la C.N.S.A.S)

La locuinţa părintelui Mureşan din Rebra s-au ţinut şedinţe ale organizaţiei Liga Naţională Creştină condusă de locotenentul Bodiu Leonida, alături de alţi membrii ai organizaţiei din Rebra cum sunt: şeful de post Midrigan Dumitru, Toader Dumitru şi notarul Căpâlna Valer, depunând jurământul în faţa lui Bodiu Leonida.

În timpul alegerilor din 19 noiembrie 1946 nu a susţinut Blocul Partidelor Democrate fiind de partea opoziţiei. Cu prilejul desfăşurării alegerilor din anul 1946, primarul comunei Rebra, Toader Dumitru alături de alţi vrednici rebreni i-au luat la bătaie pe reprezentanţii comuniştilor care au dorit să falsifice rezultatul alegerilor. Cu prilejul acestor evenimente, organele Jandarmeriei din Năsăud au demarat o anchetă care a fost catalogată public de către părintele Mureşan ca ”abuzuri comise de jandarmi”. De asemenea părintele Mureşan a îngreunat mersul cercetărilor îndemnându-i pe oameni să plece din comună şi să nu dea declaraţii în faţa organelor de anchetă, de aceea Securitatea

Bistriţa îl cataloga într-o notă informativă cu numărul 306 din data de 28 noiembrie 1946 trimisă către Securitatea Cluj ca ''un element periculos şi dăunător securităţii poporului''.

În urma trădării lui Penteker Toma, fost preşedinte al Organizaţiei Liga Naţională Creştină din comuna Parva, la data de 12 februarie 1949, părintele Mureşan Ştefan a fost arestat de Securitate sub acuzaţia de omisiune de denunţ, fiind tăinuitor al lui Bodiu Leonida. A fost condamnat la data de 10 noiembrie 1949 la opt luni închisoare corecţională.

După eliberare va reîmbrăca haina sfântă a preoţiei slujind în parohia Rebra până în anul 1981,când a ieşit la pensie. A adormit întru Domnul la data de 27 decembrie 1995, fiind înmormântat în cimitirul din municipiul Fălticeni, judeţul Suceava.

În concluzie putem afirma că aceşti trei vrednici slujitori ai altarului au avut curajul, în vremuri tulburi de grea prigoană, să se împotrivească terorii regimului comunist şi să lupte pentru idealul sfânt al libertăţii şi al respectării drepturilor omului, plătind cu ani grei de temniţă acest curaj al lor, făcându-se părtaşi fericirii pe care Mântuitorul Iisus Hristos o aduce luptătorilor pentru dreptate şi adevăr:

''Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate, că a lor este împărăţia cerurilor''.

Studiu publicat în ziarul Răsunetul, la 11 februarie 2013

DOMNICA BURDEŢ ŞI SUFERINŢA EI

Pr. Vasile RUS

Dintre cele şaizeci şi şase de persoane condamnate în dosarul Liga Naţională Creştină -cea mai importantă organizaţie anticomunistă din judeţul Bistriţa-Năsăud- la ani grei de temniţă, pentru că au avut curajul să spere în virtuţile adevărului şi libertăţii, ne impresionează drama trăită de Burdeţ Domnica, un copil care la împlinirea vârstei majoratului va cunoaşte regimul dur al închisorii comuniste dar şi lipsa iubirii părinteşti, statul comunist, prin organele Securităţii din Bistriţa, lăsând-o orfană de tată.

Pe baza noilor dovezi primite de la C.N.S.A.S în acest an dar şi a mărturiei urmaşilor, dorim să aducem în faţa cititorilor noi aspecte din viaţa şi jertfa ei.

Domnica s-a născut la 16 decembrie 1932 în familia înstărită a cârciumarului Burdeţ Ioan şi Sânefta din Rebrişoara. Tatăl ei a avut curajul să-l primească în casa lui pe locotonentul Bodiu Leonida, conducătorul Ligii Naţionale Creştine, al cărei membru va deveni şi el. În casa lui Ioan Burdeţ vor avea loc mai multe întruniri ale Ligii Naţionale Creştine, întruniri care aveau menirea să-i pregătească pe membrii organizaţiei din Rebrişoara să reziste în faţa terorii regimului comunist prin organizarea mişcării de rezistenţă anticomunistă, cu idealurile ei: alegeri libere şi democrate, readucerea regelui Mihai I în ţară şi respectarea drepturilor omului în faţa abuzurilor regimului comunist.

În primăvara anului 1949 membrii organizaţiei Liga Naţională Creştină din Rebrişoara vor fi arestaţi, printre ei aflându-se şi Burdeţ Ioan şi fiica sa Domnica. Dacă Burdeţ Ioan va fi acuzat de crimă de uneltire contra ordinii sociale, fiica acestuia, Domnica, va fi acuzată că, în calitate de tăinuitor a

locotonentului Bodiu Leonida, a ştiut despre organizaţia lui subversivă şi a întreţinut corespondenţă cu el

Domnica, fiica lui Ioan Burdeţ
(fotografiile faţă şi profil au fost făcute în arestul Securităţii comuniste, fiind xeroxate după cele originale din Fişa personală aflată la C.N.S.A.S)

În fapt, potrivit Referatului Parchetului Militar Cluj: ''Burdeţ Domnica a avut legături cu Bodiu Leonida care a fost găzduit mai mult timp în casa părinţilor ei, a cunoscut situaţia acestuia, a ştiut că are organizată o bandă teroristă în munţi şi nu a denunţat-o, făcându-se vinovată de delictul de favorizare a infractorului''. Din adresa cu numărul 5 din data de 21 iulie a anului 1948 a Securităţii Bistriţa adresată Securităţii Cluj rezultă că :''Domnica, fata lui Burdeţ avea rolul de a-l informa pe Bodiu Leonida despre zvonurile ce circulau în oraşul Năsăud'' iar în adresa cu numărul 2478 din data de 1 februarie a anului 1949 a Securităţii Cluj adresată colonelului Birtaş de la Securitatea Bucureşti se arată că :''Burdeţ Ioan are o fată în clasa a-V-a la

Liceul de Fete din Năsăud, pe care o întrebuinţează ca şi curier. Ea a fost trimisă în ziua de 14 iulie 1948 în Bistriţa. Aici s-a întâlnit, la restaurantul lui Vanea, cu subofiţerul Domide Octavian care i-a încredinţat un manifest din partea colonelului Dăncilă Ioan, fost comandant al Serviciului de Informaţii Militare din Vatra Dornei, manifest care a fost dus lui Bodiu Leonida şi pe care el l-a copiat şi multiplicat membrilor bandei sale criminale". Mai departe ni se redă care este conţinutul acestui manifest; reproducem şi noi o parte din el:

"Fraţi români,

Bestia comunistă urlă şi tremură de frică, Consiliul de Securitate al lumii judecă acum pe Rusia. Marii bărbaţi de stat ai Americii, Angliei şi Franţei au demascat fără cruţare înaintea lumii crimele sălbatice comise de bestia comunistă împotriva omenirii. Lumea întreagă cere nimicirea fiarei comuniste. Sentinţa de moarte contra fiarei comuniste a fost semnată de lumea întreagă. În curând această sentinţă va fi executată. Bestia comunistă şi toate slugile sale vor fi rase de pe suprafaţa pământului. La noi în ţară bestia comunistă vrea să ne distrugă credinţa în Dumnezeu şi ne obligă să ne închinăm celui mai sângeros călău şi criminal al lumii: Stalin. Este cea mai sfântă datorie a noastră faţă de însângeratul nostru popor să ne apărăm credinţa, familia, pământul şi patria împotriva planurilor criminale ale bestiei comuniste. Fiţi uniţi şi gata să arătăm lumii că România şi românii nu pot pieri.Trăiască iubitul nostru rege Mihai I! Trăiască poporul român şi naţiunea română!"

La data de 14 februarie 1949 Domnica va fi arestată alături de tatăl ei Ioan Burdeţ şi anchetaţi în sediul Securităţii din Bistriţa de crudul călău, sublocotenentul Liviu Pangraţiu. Scriitorul Teohar Mihadaş descrie în cartea sa *"Pe muntele Ebal"* bătăile crunte pe care Pangraţiu le administra unui copil, bătăi fără milă. La aceste bătăi tatăl Domnicăi era pus să asiste: fiica lui era legată şi bătută în tălpi, până când cădea înaintea lui fără suflare. În noaptea de 23 spre 24 iunie Burdeţ Ioan şi-a chemat fiica pentru ultima dată, a sărutat-o pe frunte şi şi-a luat rămas bun de la ea cu cuvintele: "Domnică, draga tatii, eu nu mă mai întorc, ai grijă de mama şi de sora ta". În dimineaţa zilei de 24 iunie a anului 1949, Burdeţ Ioan avea să fie ucis mişeleşte alături de Bodiu Leonida şi Toader Dumitru în Dealul Crucii de un comando al Securităţii Bistriţa, condus de călăul Liviu Pangraţiu şi aruncaţi într-o groapă

comună fără a avea dreptul la o judecată cinstită sau cel puţin să aibă un preot la umbra mormântului lor în ceasul înhumării şi o cruce care să dea mărturie despre jertfa lor.

Pe lângă faptul că Securitatea i-a ucis tatăl, Domnica Burdeţ avea să fie condamnată, prin hotărârea Tribunalului Militar Cluj-sentinţa cu numărul 1585 din dosarul cu numărul 1229\1949, la un an închisoare corecţională, trei ani interdicţia drepturilor cetăţeneşti şi confiscarea averii. Va petrece timp de un an de zile în cea mai neagră suferinţă în Penitenciarul din Cluj, iar la data de 11 februarie 1950 va fi eliberată sub stricta supraveghere a Securităţii, cu domiciliul forţat în Rebrişoara, alături de mama şi sora ei, într-o casă cu chirie, casa părintească fiind confiscată de regimul comunist. Însă suferinţa ei nu s-a încheiat aici, a fost obligată de regimul comunist să renunţe la liceu şi va trăi alături de mama ei, Sânefta, din munca braţelor, a pământului. La data de 8 noiembrie 1951 se va căsători cu tânărul Purcelean Dumitru din Rebrişoara, din dragostea lor născându-se trei copii: Elisabeta, Olga şi Vasile. Din mărturia fiicei sale Olga, rezultă că şi copii ei au fost urmăriţi o viaţă întreagă de Securitate, reproşându-li-se trecutul bunicului şi al mamei lor.

Păstrând în suflet amintirea vremurilor în care a avut curajul să spere în virtuţile sfinte ale adevărului şi libertăţii, ''copilul'' Domnica Burdeţ a adormit întru Domnul la data de 30 august 1994 fiind înmormântată în cimitirul din Rebrişoara.

Studiu publicat în ziarul Răsunetul, la data de 15 februarie 2013

ÎN AMINTIREA JERTFEI BUNICULUI MEU, TOADER DUMITRU

Vasile RUS

În anul acesta am avut bucuria sfântă de a intra în sediul C.N.S.A.S şi a citi declaraţia bunicului meu, dată în sediul Securităţii din Bistriţa la data de 10 martie 1949. Vă mărturisesc că am plâns de emoţie parcurgându-i declaraţia, mai ales că scrisul lui seamănă foarte bine cu cel al tatălui meu.

Din fişa personală aflată în arhiva C.N.S.A.S rezultă că Toader Dumitru, fiul lui Mihăilă Toader a Minei, om respectat în comuna Rebra, membru al Partidului Ţărănesc, susţinător fervent al lui Iuliu Maniu, fost primar între 23 iunie 1946 - 24 august 1947, schimbat la instituirea comisiei interimare de conducere a comunei în care pătrunseseră masiv comuniştii, a fost declarat exploatator şi chiabur, acuzat că era născut în America şi că la alegerile din 1946 nu permisese falsificarea voturilor.

Conform declaraţiei sale dată în faţa Securităţii rezultă că Toader Dumitru l-a întâlnit pe Bodiu Leonida: ”în anul 1940, fiindu-i comandant la Batalionul I Grăniceri de Gardă din Ploieşti”. De atunci între cei doi s-a legat o strânsă prietenie iar în cursul anilor 1947 până în anul 1949, Toader Dumitru îl va găzdui de multe ori în casa sa pe locotenentul Bodiu Leonida, după cum rezultă dintr-o adresă cu numărul 2621 a Securităţii Bistriţa din data de 6 septembrie 1947 adresată Securităţii Cluj: *”numitul Toader Dumitru a ţinut legătura cu Bodiu Leonida pe care l-a găzduit, întreţinându-l cu toate cele necesare. A fost vicepreşedinte al organizaţiei Liga Naţională Creştină, a iniţiat formarea grupării din Rebra compusă din 14 oameni, având ca tăinuitori şi simpatizanţi pe notarul comunei Valer Căpâlna, pe şeful postului de miliţie Dumitru Midrigan şi chiar pe preotul local Ştefan Mureşan. În plus, a contribuit la extinderea organizaţiei*

prin constituirea grupărilor din comuna vecină Parva formată din 7 oameni şi a grupării din Năsăud-Luşca. Conducea şedinţele grupărilor din Rebra şi Parva, atunci când nu putea fi prezent locotenentul Leonida Bodiu, în care îndemna la înarmarea şi instruirea membrilor organizaţiei pentru a-i alunga pe comunişti de la putere, în momentul în care izbucnea războiul anglo-americanilor împotriva sovieticilor. Suntem informaţi că numitul Toader Dumitru este un element periculos, posedă armă şi revolver cât şi muniţie."

Potrivit Referatului Parchetului Militar Cluj: "Toader Dumitru este un duşman înverşunat al regimului comunist. Este un element antidemocratic, face instigaţii în comună agitând spiritele prin cuvintele: "îi va lua dracul pe toţi comuniştii cât de curând, deoarece în scurt timp vor veni americanii şi îi vor omori pe toti ruşii iar conducerea guvernului o va lua Maniu". Numitul Toader Dumitru a instigat populaţia din comuna Rebra să nu predea cotele de lână la comunişti acuzând guvernul comunist că vrea să-i sărăcească pe ţărani fixându-le preţuri mici la produsele agricole şi pregătindu-se de înfiinţarea colhozului. Cu altă ocazie s-a exprimat contra actualului regim spunând că: "el nu stă de vorbă cu golanii din P.C.R. şi că adevăratul partid format din cei mai buni gospodari este Partidul Ţărănesc al lui Maniu. "Înainte de alegerile din 1946 a atras atenţia oamenilor să bage bine de seamă cum votează menţionând că toată armata este manistă, cu scopul de a ridica moralul maniştilor. La alegerile din 1946 Toader Dumitru, în calitate de primar al comunei Rebra, împreună cu un grup de manişti, i-au luat la bătaie pe reprezentanţii grupului B.P.D. (viitorul Partid Comunist Român) aducând prejudicii grave rezultatului alegerilor din comuna Rebra. Este un duşman înverşunat al actualului regim şi un element antidemocratic."

Dintr-o notă informativă, cu numărul 3605 din data de 30 august 1947, rezultă că: „Toader Dumitru este în rele relaţii cu secretarul celulei P.C.R din comuna Rebra, lucrează intens contra guvernului prin propagandă vorbită îndemnând lumea să nu se înscrie în cooperative şi în partidele din B.P.D. ameninţându-l pe primarul comunist al comunei că dacă face politică comunistă îl

omoară, spunând că asta se va întâmpla cu toţi cei care sunt de partea ruşilor.''

La data de 12 februarie 1949 va fi arestat alături de ceilalţi membrii ai organizaţiei Liga Naţională Creştină din Rebra şi închis în beciurile Securităţii din Bistriţa. Va fi bătut groaznic de călăul Liviu Pangraţiu şi subalternii săi, după cum mărturiseşte scriitorul Teohar Mihadaş, în cartea sa, *„Pe muntele Ebal''*: ''L-au bătut pe Toader Dumitru la tălpi, peste obraji, cu pumnii, cu vârful cizmelor, peste gât, peste bust – când obosea de lovit cu mâinile, apuca cravaşa.''

În dimineaţa zilei de 24 iunie 1949, Toader Dumitru s-a însemnat de trei ori cu semnul sfintei Cruci, privind în pământ cu durere, ştiind ce îl aşteaptă. În dimineaţa acestei zile, Toader Dumitru avea să fie ucis mişeleşte alături de Bodiu Leonida şi Burdeţ Ioan, în Dealul Crucii, de un comando al Securităţii Bistriţa condus de călăul Liviu Pangraţiu şi aruncaţi într-o groapă comună, fără a avea dreptul la o judecată cinstită sau cel puţin să aibă un preot la umbra mormântului lor în ceasul înhumării şi o cruce care să dea mărturie despre jertfa lor.

Potrivit Ordonanţei de contumacie cu numărul 51972 din data de 29 octombrie 1949 va fi judecat apoi în lipsă, sub acuzaţia de fugă de sub escortă, acuzaţie care reiese dintr-o adresă cu numărul 4935 din data de 6 februarie 1950 a Securitaţii Cluj, semnată de colonelul Mihai Patriciu şi adresată Parchetului Tribunalului Militar Cluj în care se spune: ''vă restituim alăturat mandatele de reţinere cu numerele 600, 601, 602 precum şi sentinţele privitor pe Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru făcându-vă cunoscut că în timp ce s-a făcut ''reconstituirea faptelor'' cei trei arestaţi au încercat să fugă şi au fost împuşcati mortal''.

Pe lângă faptul că va fi ucis fără judecată, va fi acuzat de crimă de uneltire contra ordinii sociale şi condamnat prin sentinţa Tribunalului Militar Cluj cu numărul 1585 din data de 10 noiembrie 1949, la 20 de ani de muncă silnică şi confiscarea averii.

Într-un raport al Securităţii Bistriţa din data de 3 iunie 1968, intitulat: „Raport de clasare a materialului privind pe

numitul Toader Dumitru" se arată că: "numitul Toader Dumitru a activat în cadrul organizaţiei subversive Liga Naţională Creştină condusă de Bodiu Leonida până în anul 1949 când această organizaţie a fost 'lichidată"cu care ocazie este împuşcat şi susnumitul. Din declaraţia numitului Toader Leon, frate cu cel în cauză, rezultă că acesta a decedat în anul 1949 fiind împuşcat cu alţi membrii ai acestei organizaţii subversive. Din verificările efectuate de noi la Consiliul Provizoriu Comunal Rebra şi oraşul Năsăud nu este înregistrat decesul lui."

În hotărârea Tribunalului Judeţean Bistriţa-Năsăud cu numărul 753 din data de 3 noiembrie 1992 se arată că: "Din mărturiile martorilor existente la dosarul cauzei rezultă că numitul Toader Dumitru, în anul 1949 a fost ridicat de la domiciliu de către organele de Securitate iar la data de 24 iunie 1949 a fost împuşcat alături de Bodiu Leonida şi Burdeţ Ioan în locul numit Dealul Crucii de pe teritoriul fostei comune Nepos, împrejurare despre care au cunoştinţă toţi locuitorii mai în vârstă din localitate. În acest sens stă mărturie şi opera autorului Teohar Mihadaş, "Pe Muntele Ebal" în care, la pagina 101 este descris procesul numiţilor Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru care nu au răspuns la apel, la acea dată fiind deja executaţi. Pentru aceste motive,Tribunalul Bistriţa-Năsăud declară mort pe numitul Toader Dumitru, fiul lui Mihăilă şi Maria, născut la 22 octombrie 1914, în localitatea Welland, districtul Ontario din Canada, cu ultimul domiciliu în comuna Rebra, judeţul Bistriţa-Năsăud, cu data de 24 iunie 1949.

La data de 5 iunie 2002 Compartimentul de Stare Civilă a Primăriei din Rebra va elibera pe numele lui Toader Dumitru ,certificatul de deces cu numărul 8, la menţiuni fiind trecută nota de: "moarte prezumată".

L-am cunoscut pe bunicul meu din ce îmi povestea tatăl meu despre el, dar şi aceste lucruri mi le spunea cu teamă. Cum a rămas orfan la cinci ani şi îşi căuta tatăl prin casă dar nu îl găsea. Cum după ce a fost prins de Securitate, a fost legat şi dus în faţa Primăriei din Rebra. Aici a fost chemat tot satul, soţia şi copiii lui.

Tata Dumitru va fi legat de un stâlp şi bătut cu parul pe tot trupul, după care i-au străpuns gâtul.

După ce a fost bătut fără milă cu parul, lui Toader Dumitru i s-a introdus un căluş de lemn în gură şi bătut peste maxilare cu un lemn până când căluşul i-a rupt carnea de pe maxilare.

Uciderea fără judecată a lui Toader Dumitru va lăsa în urmă multă suferinţă. Soţia acestuia, Saveta Toader va rămâne văduvă cu trei copilaşi orfani şi fără nici un ajutor: Marta - orfană la 10 ani, Dumitru - 8 ani şi Ioan - 5 ani. Regimul comunist nu va permite văduvei Saveta să oficieze o slujbă a înmormântării pentru soţul ucis. Soţia Saveta, împreună cu fiica Marta, cu biserica închisă, în anul 1950, va fi ajutată de un preot din Năsăud, care în ascuns, de frica prigoanei comuniste, va oficia slujba Prohodului. Rămase fără nici un sprijin material, unui creştin din Nepos, rămas văduv, Dumitru Ioan i se va face milă de Saveta Toader şi de cei trei copiii ai ei, va merge după ei în Rebra, îi va sui în căruţă, ducând cu ei doar hainele de pe ei, să li se piardă urma şi i-a adus la casa lui din satul vecin, Nepos

Eroul – martir Toader Dumitru şi fetiţa sa, Marta

Din mila Bunului Dumnezeu, în anul 2004 am fost numit de Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit şi Arhiepiscop Bartolomeu Anania să păstoresc pe credincioşii din Parohia Nepos, venind aproape de mormântul bunicului meu, din Dealul Crucii.

Am avut bucuria sfântă să mă întâlnesc cu bunicul meu pentru prima dată, în ziua de 27 aprilie a anului 2009, alături de „luptătorul pentru dreptate" Marius Oprea şi de vrednicul istoric şi arheolog Gheorghe Petrov, când rămăşitele pământeşti ale celor trei martiri din Dealul Crucii au fost aflate şi deshumate.

În ziua de 24 iunie 2009, la împlinirea a exact 60 de ani de la săvârşirea crimei, rămăşiţele pământeşti ale celor trei martiri au fost reînhumate în Cimitirul din Municipiul Bistriţa cu onoruri militare, în prezenţa unui sobor de preoţi condus de către Preasfinţitul Episcop Vasile Someşanul.

Într-un sfârşit, nepotul şi-a întâlnit bunicul.

Studiu publicat in ziarul Timp Online la data 23 februarie 2013

II.ARTICOLE

NOAPTE DE SÂNZIENE PE DEALUL CRUCII

Marius OPREA

În ziua de 27 aprilie 2009, urcam pe un deal, în hotarul satului Nepos, comuna Feldru, din Bistriţa Năsăud, alături de foşti colegi de-ai mei de la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România şi câţiva săteni. Eram însoţiţi de aproape douăzeci de săteni şi de preot, cu o căruţă încărcată cu merinde, apă şi unelte, la care asuda, pe o pantă abruptă, un cal frumos, mânios parcă pe sine şi asudat peste măsură cînd simţea că panta e gata să îl înfrângă. Se oprea din cînd în cînd, mângâiat de stăpân, şters cu un şomoiog de iarbă şi ascultând cu urechea dreaptă, împodobită cu un ciucur roşu de lînă, cuvintele liniştitoare ale stăpânului.

Trei bărbaţi

Trei bărbaţi au fost împuşcaţi la data de 24 iunie 1949. Crima a fost înfăptuită în zori, în culmea Dealului Crucii, din hotarul satului Nepos. Au fost apoi prăvăliţi într-o râpă de lângă drum, în care se săpase o groapă puţin adâncă. Cei trei se numeau Ioan Leonida Bodiu, născut la 16 ianuarie 1918 în localitatea Poiana Ilvei, Ioan Ştefan Burdeţ, născut la 15 august 1905 în localitatea Rebrişoara şi Toader Dumitru, născut la 22 octombrie 1914 în localitatea Welland din provincia Ontario, Canada, din părinţi originari din satul de pe celălalt versant al Dealului Crucii, Rebrişoara.

În primăvara anului 1948, Ioan Leonida Bodiu, fost ofiţer, locotenent în Regimentul de Gardă al Palatului Regal, a pus bazele unei organizaţii, Liga Naţională Creştină, cunoscute şi drept Garda Albă, la care au aderat mulţi locuitori din zona

comunelor Rebra, Parva şi Rebrişoara, în majoritate ţărani, nemulţumiţi de asaltul autorităţilor împotriva avutului lor. Alături de Leonida Bodiu, Toader Dumitru, fost primar în Rebra, a fost sfătuitorul şi principalul ajutor al acestuia în conducerea organizaţiei. Despre Ioan Burdeţ ştim că, întors din Canada după război cu ceva bani, îşi deschisese o cîrciumă în localitatea Rebrişoara şi a fost unul dintre principalii sprijinitori ai lui Leonida Bodiu şi ai organizaţiei sale.

Arestaţi la începutul anului 1949, cei trei au fost torturaţi cu sălbăticie. Leonida Bodiu, de pildă, cu gura spartă cu un pat de puşcă, a fost plimbat mai multe zile printre satele din zonă, încătuşat la mîini şi la picioare şi cu un căluş de lemn în gură şi cu o pancartă pe piept, pe care scria „BANDIT“. O privelişte pe care mulţi, pe atunci copii, nu au putut-o lesne uita. Apoi a dispărut, pentru şaizeci de ani.

Pas cu pas

Pas cu pas, îmi imaginam ultimele lor clipe, încercam disperarea şi neputinţa lor, prea puţin atent la frumuseţea locurilor. Crima făptuită de Securitate, prin care s-a curmat brutal viaţa celor trei, a fost cunoscută imediat de foarte mulţi localnici, fiind păstrată în memoria colectivă pînă în zilele noastre. Am cunoscut cazul lor din documentele Securităţii, publicate în cîteva studii de specialitate, iar atunci cînd fiul lui Leonida Bodiu, el însuşi purtînd acelaşi nume ca tatăl şi preotul Vasile Rus din Nepos, ne-a scris şi ne-a rugat să le aducem acasă osemintele celor ucişi, am urcat şi noi Dealul Crucii, Golgota celor trei. Înainte, le vorbisem după vecernie credincioşilor în frumoasa biserică din Nepos, cu voia părintelui Rus, şi i-am întrebat retoric pe sătenii adunaţi: „ştiţi care e diferenţa între comunism şi creştinism? Comunismul s-a bazat pe ură, creştinismul – pe dragoste; din dragoste pentru cei ucişi, ajutaţi-ne să îi găsim“. Am zăbovit apoi multă vreme cu bătrânii care mai puteau şti cîte ceva despre crimă şi care de-acum aveau parcă limbile dezlegate de o tăcere lungă de şaizeci de ani.

A doua zi, aveam certitudinea că îi vom găsi undeva, în pădurea de mesteceni de pe vîrful Dealului Crucii. Eram însoţiţi de un bătrîn, Teofil Ivaşcu, născut în Rebra, în 1930, care aflase cînd s-au petrecut faptele, sus, în deal. Avea de-acum 79 de ani şi ne-a însoţit fără să pregete. Parcă ne aştepta de multă vreme. După un urcuş greu, de peste trei ceasuri, am văzut, ajunşi aproape de vârf, lîngă drum, într-o poiană din marginea unei păduri de fag şi mesteacăn, o cruce care îi pomeneşte pe cei trei; o inscripţie pe metal spune că acolo au fost împuşcaţi ei, în anul 1949, luna iunie, ziua 24.

Calul, asudat, ciulea urechile la ceea ce vorbeam noi, în scurtul popas, alintat şi şters din nou cu un şomoiog de iarbă de stăpânul lui. „Gata, Murgu, de-acum am ajuns. O fo greu, dar acuma-i gata, încă puţin...“. Crucea a fost pusă de către Dumitru Dumitru, fiul lui Toader Dumitru, în ziua de 24 iunie 1992, deşi de la început se ştia că locul nu este şi mormântul celor trei. Aveam să-i găsim la peste 50 de metri de la acea cruce. Dar poiana are o vedere minunată spre satele din vale şi un farmec aparte. Poate să fi fost şi ultimul popas pentru Leonida, Toader şi Ioan. Pentru ei, drumul trebuie să fi fost nu numai istovitor: legaţi cu cătuşe şi lanţuri la picioare, cu un alt lanţ între cătuşe şi verigile grele care le strîngeau gleznele, aşa cum au fost văzuţi la capătul de jos al pantei, la lumina lămpilor cu gaz de la ferestrele ultimelor case din hotarul Neposului, ştiau că urcă spre moarte. Bătrânul Ivaşcu povestea alene şi ascultam împărţit între cuvintele sale, cuvintele calde ale ţăranului care îşi ştergea murgul de sudoare şi propriile mele gînduri despre ultimul răsărit de soare al noii zile, ziua Naşterii Sfîntului Ioan Botezătorul, pe care cei trei îl vor fi văzut din acea poiană.

În dimineaţa zilei de 24 iunie 1949, Teofil Ivaşcu, pe atunci de 19 ani, era sus, în Dealul Crucii, alături de alţi doi tineri din Rebra, la cules de cireşe. Au auzit, la un moment dat, rafale scurte de arme automate. Distanţa între locul unde se aflau cei trei, în coroana unui cireş, şi locul crimei a fost cam de o sută de metri. Cei doi, prietenii lui Teofil, au coborît de îndată şi au luat-o la fugă, prin desişul pădurii, spre Rebra, însă el, mânat de

curiozitate, s-a furişat printre mestecenii tineri spre locul de unde s-au auzit focurile şi s-a putut zări lumina armelor. Pe drum, a văzut din spate trei bărbaţi, care aveau fiecare câte un pistol mitralieră şi urmau grăbiţi drumul de întoarcere spre Nepos. Privindu-i o vreme de departe, temător de-acum, Toader Ivaşcu s-a întors şi a dat în drum peste trei cadavre. Îi cunoştea pe toţi, erau oameni bine ştiuţi în zonă... Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ se aflau căzuţi într-o baltă, adunată într-o adâncitură a drumului, şi care căpăta încet culoarea sângelui care se scurgea din ei... După spusele bătrînului, morţii aveau „tigvele sparte de gloanţe şi din spate şi piepturi, că erau de-a valma, ţâşnea tot sînge“. A mai stat acolo, pe Dealul Crucii, neştiind prea bine ce să facă, în vreme ce soarele urca uşor, pe cer, luminând printre frunzele fagilor şi ale mestecenilor balta deja roşie cu totul şi trupurile moarte ale celor trei, din care se ridica uşor spre cer, în zorii acelei zile, aburul sudorii şi al morţii lor.

Apoi, dinspre Nepos, au ajuns la locul crimei patru oameni, cu unelte de săpat în mână, trimişi de securişti să îngroape cadavrele. Teofil Ivaşcu a văzut cum au săpat o groapă în panta din stânga drumului, într-o râpă, şi cum i-au târât prin iarba înaltă şi crudă, încă umedă de rouă, prăvălindu-i înăuntru. În urmă, iarba a rămas culcată, sub greul trupurilor celor trei şi al sângelui amestecat cu apa din baltă care le îmbibase hainele. Tânărul a şi schimbat cîteva cuvinte cu groparii de ocazie – pe trei dintre ei îi ştia, erau fraţii Popiţan, angajaţi la Primăria din Nepos ca paznici de cîmp, iar al treilea era Nistor Bota, pădurarul.

În hârtiile oficiale

În hârtiile oficiale, cei trei, Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ figurau drept morţi de tuberculoză în Penitenciarul Aiud, în anul 1958, în aceeaşi zi şi la aceeaşi oră, unde îşi ispăşeau o pedeapsă de 25 de ani de temniţă grea.

Într-adevăr, după ce au fost ucişi, au fost condamnaţi în contumacie într-un simulacru de proces. Aşa că, atât procuratura, cât şi poliţia, au refuzat, în aprilie 2009, să urce Dealul Crucii. Au

făcut-o abia după ce am amenințat că vom duce osemintele la Aiud, să le înmormântăm acolo unde oficialii continuau să susțină că au fost îngropați. Așa, că din respect față de hârtiile oficiale. Vorba medicului legist, nedumerit că trebuie să elibereze alte certificate de deces, cu altă cauză a morții (împușcarea), cât și acte de reînhumare unor oameni care în scripte erau deja morți de mult și, după toată regula, „săracii, ca să ajungă să fie îngropați în cimitir, au mai murit o dată".

Cum am spus, Leonida Bodiu, Toader Dumitru și Ioan Ștefan Burdeț fuseseră arestați la începutul anului 1949, alături de multe alte persoane, fiind anchetați la sediul Securității din Bistrița. În noaptea dintre 23 și 24 iunie 1949, cei trei au fost scoși din arestul Securității și transportați cu o mașină până în dreptul gării din satul Nepos. De aici, fiind însoțiți de cadre operative de la Securitatea din Bistrița și de cîțiva soldați în termen de la trupele de Securitate, au fost duși pe jos până în culmea Dealului Crucii. Execuția din zorii acelei zile a fost una arbitrară, fără să existe vreo sentință judecătorească de condamnare la moarte. Grupa de securiști care a săvîrșit omorul a fost alcătuită din sublocotenentul Liviu Pangrați, plutonierul major Liviu Herța și plutonierul Traian Săsărman.

Primul dintre ei a fost și cel care a coordonat operațiunea în teren. Mai erau însoțiți de trei soldați din trupele de Securitate, cărora le-am aflat doar numele de familie – anume Iepure, Cătărig și Mureșan. Pe atunci, șeful de la Securitatea din Bistrița, cel ce a organizat grupa de execuție, era maiorul Viorel Gligor. Superiorul său direct, cel ce are a ordonat crima, a fost colonelul Mihai Patriciu, șeful Direcției Regionale de Securitate Cluj. Dintre ei, mai trăiește fostul sublocotenent Liviu Pangrați, astăzi colonel în rezervă și vicepreședinte al Filialei Asociației Veteranilor de Război din Cluj. Nu își recunoaște crima, spunând că el a însoțit plutonul de execuție doar în calitate de ofițer politic

Îngroparea osemintelor celor trei a fost mai grea decât descoperirea lor. Singura noastră mulțumire și a urmașilor lor a fost că Leonida, Toader și Ioan au fost reînhumați cu onoruri militare la Bistrița. Dar în afara gardului care mărginește Cimitirul

Eroilor, şi nu înăuntru. Conform legii, Cimitirul Eroilor este destinat numai veteranilor de război, precum colonelul în rezervă Liviu Pongraţiu, cel care, în iunie 1949, îi urca spre moarte pe cei trei, pe drumul aspru şi greu al Dealului Crucii, când Noaptea de Sânziene lua sfârşit şi începea ziua Naşterii Sfântului Ioan Botezătorul, iar sufletele celor trei se ridicau la cer îmbrăţişate, aşa cum le-am găsit trupurile în pământ, după 60 de ani, în aburul dimineţii.

Articol publicat în ziarul Observatorul Cultural la 30 iulie 2010

Istoricul Marius Oprea alături de preotul Rus Vasile şi săteni din Nepos pe Dealul Crucii

C.N.S.A.S. OFERĂ DOVEZILE CRIMEI DIN DEALUL CRUCII

Mihai ŞOICA

Documente de la Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor fostei Securităţi arată cum au fost ucişi trei partizani anticomunişti din Bistriţa-Năsăud. În cursul anului trecut, EV.Z. a publicat mai multe articole despre fostul sublocotenent de securitate Liviu Pangraţiu (92 de ani), acuzat de rudele a trei partizani anticomunişti că i-a împuşcat cu sânge rece în 1949. La acea vreme, Pangraţiu a negat implicarea în acest caz, spunând că el doar a coordonat militarii din trupele de securitate şi că, în momentul în care cei trei au fost împuşcaţi, se afla la o distanţă de 100 de metri.

Acum, însă, EV.Z. a intrat în posesia unor documente, semnate chiar de către Liviu Pangraţiu, care contrazic declaraţiile fostului ofiţer de securitate, în prezent colonel în rezervă. Dosarul deschis de Parchetul Militar Teritorial Bucureşti în acest caz bate pasul pe loc.

Dovezi noi

La doi ani de la deshumarea celor trei partizani anticomunişti - Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ, în arhivele Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor fostei Securităţi s-au descoperit noi probe care atestă implicarea lui Liviu Pangraţiu în crimele de la Nepos, din iulie 1949. Este vorba despre patru documente, procese-verbale întocmite de Pangraţiu sau de şefii acestuia, care descriu clar ce s-a întâmplat pe Dealul Crucii din Nepos, Bistriţa-Năsăud.

"Urmare a raportului nostru 4/6442 din 8.7.1949 raportăm că azi, 8.7.1949, orele 7 dimineaţa, Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi

Toader Dumitru fiind duşi la faţa locului "Dealul Crucii", situat între comunele Nepos şi Rebra, pentru identificarea unui depozit de armament ce rezultă din declaraţia fostului locotenent şi şef al organizaţiei Liga Creştină de Luptă împotriva Comunismului, Bodiu Leonida, au încercat să fugă atacând organele noastre de însoţire, iar aceştia făcând uz de armă toţi trei au fost împuşcaşi mortal. La faţa locului au fost găsite şase arme tip Z.B. şi patru grenade", se arată în documentul Serviciului Securităţii Poporului Bistriţa, semnat de Liviu Pangraţiu şi de şeful acestuia, maiorul de securitate Viorel Gligor.

"Legitimă apărare"

Într-un alt proces-verbal, datat tot din 8 iulie 1949, semnat de maiorul Gligor, sunt indicaţi ofiţerii de securitate care au participat la misiune - slt. Pangraţiu Liviu, plutonier Săsărman Traian şi plutonier Herţa Lucian. "Au plecat la faţa locului escortând pe cei trei arestaţi, adică Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru pentru identificarea depozitului de armament îngropat şi desgroparea acestuia. La orele 9, ziua 8 iulie 1949, a raportat telefonic slt. de securitate Pangraţiu Liviu că cei trei arestaţi, în timp ce au desgropat depozitul de armament au încercat să pună mâna pe grenadele aflate în depozitul de armament şi nedeclarate de ei, ca atacând organele noastre de escortă, pentru a-şi asigura pe această cale fuga, la care organele de Securitate menţionate mai sus din legitimă apărare şi pentru a împiedica fuga celor trei arestaţi periculoşi Securităţii Statului, au făcut uz de arme împuşcându-i pe toţi cei trei arătaţi", susţinea maiorul Viorel Gligor.

”Au deschis toţi trei focuri cu pistoalele-mitralieră"

Imediat după crime, Liviu Pangraţiu şi ceilalţi doi securişti au fost audiaţi de către şeful lor pentru a vedea ce anume s-a petrecut în zona Nepos.

"Din declaraţiile organelor noastre de Securitate rezultă că, ajungând la faţa locului, unde era indicat depozitul de armament, pe Dealul Crucii, am pus pe arestaţi să desgroape armele ascunse în pământ, iar organele de Securitate, înarmate cu pistoale mitralieră, stăteau la pază la o distanţă de 2,5 metri de cei trei arestaţi, cu atât mai mult cu cât cunoşteau declaraţia dată cu două zile înainte, de menţionaţii arestaţi, ştiau că în depozit nu se găsesc decât arme militare şi nimic altceva. La orele 7 dimineaţa, când s-a terminat desgroparea armelor, la un moment dat au constatat că în loc de arme, deasupra se găseau patru grenade ruseşti şi în acel moment Bodiu Leonida a şi pus mâna pe una din grenade strigând către ceilalţi doi arestaţi «Puneţi mâna pe grenade şi să fugim»", se mai arată în procesul-verbal de cercetare la faţa locului întocmit de şeful Securităţii Bistriţa, maiorul Gligor.

Finalul este descris tot de către maiorul Viorel Gligor: "În această situaţie, slt. de securitate Pangraţiu Liviu, plt. Herţa Lucian şi Săsărman Traian, văzânduşi viaţa periclitată în acel fel, dacă Bodiu ar putea arunca grenada, din legitimă apărare şi pentru a împiedica evadarea celor trei, au deschis toţi trei focuri cu pistoalele mitralieră, împuşcându-i mortal pe Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru.

Rudele victimelor

Preotul Rus: "Au fost împuşcaţi mişeleşte".

Preotul ortodox din Nepos, Vasile Rus, este nepotul lui Toader Dumitru. De mai bine de doi ani se zbate să adune probe pentru a-l incrimina pe Liviu Pangraţiu, singurul care mai

trăieşte. "Am cerut C.N.S.A.S., în mai 2010, documente legate de acest caz. Am primit 48 de pagini. Patru sunt documente ale Securităţii şi 44 conţin sentinţa prin care bunicul şi ceilalţi doi partizani au fost condamnaţi la câte 25 de ani de închisoare, în contumacie, deşi Securitatea ştia că au fost executaţi. Câtă meschinărie a putut încape în sufletul acestor oameni", spune nepotul lui Toader Dumitru.
El adaugă că nu doreşte decât ca Pangraţiu să recunoască crima: "Acest om a luat pensie atâţia ani pentru ce fapte de arme? Pentru că a ucis trei oameni legaţi cu lanţuri la mâini şi picioare? A declarat că a stat deoparte cu soldaţii. Acolo nu era nici un soldat. Erau doar trei securişti şi bunicii noştri cu lanţuri la mâini şi la picioare. Asta ştiu de la localnicii care i-au văzut în ziua respectivă. Mă întreb cum puteau să arunce cu grenada sau să sape o groapă dacă aveau lanţuri. E clar că au fost împuşcaţi mişeleşte"

REACŢIA JUSTIŢIEI: „A intervenit prescripţia faptelor”

Prim-procurorul Mihail Daniel, de la Parchetul Militar Teritorial Bucureşti, ne-a declarat că în cazul lui Liviu Pangraţiu a intervenit prescripţia faptelor. "Se încearcă introducerea unei prevederi legale prin care crimele să devină imprescriptibile, dar şi atunci toată chestiunea nu poate retroactivă. În acest caz nu este vorba despre vârsta domnului Pangraţiu, ci despre prescripţie. E vorba despre data la care a fost săvârşită fapta şi despre prevederile Codului Penal de atunci, adică de la momentul 1949", explică procurorul militar Mihail Daniel. Procurorul militar mai spune că, în cazul lui Pangraţiu, nu poate fi vorba nici de crime împotriva umanităţii, ca urmare a condamnării crimelor comunismului de către Parlamentul României. "Pentru ca aceste crime să devină imprescriptibile ca urmare a unor crime împotriva umanităţii trebuie să avem un text legal, pe care însă nu îl avem", conchide procurorul.

Articol publicat în ziarul Evenimentul Zilei la data de 8 februarie 2011

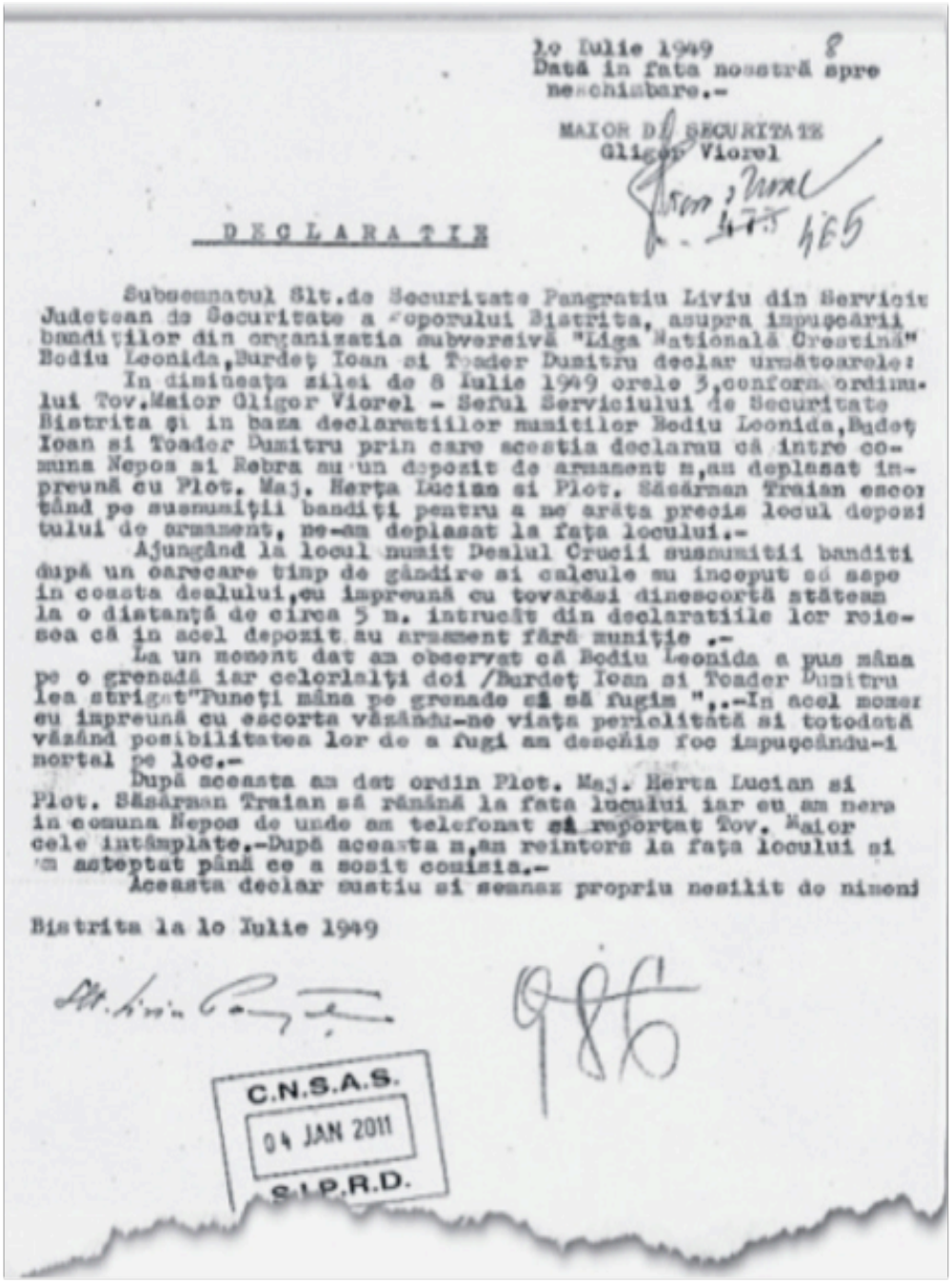

10 Iulie 1949 8
Dată în fata noastră spre
neschimbare.-

MAIOR DE SECURITATE
Gligor Viorel

DECLARATIE

Subsemnatul Slt.de Securitate Pangratiu Liviu din Serviciul Judetean de Securitate a Poporului Bistrita, asupra impuscării bandiților din organizatia subversivă "Liga Națională Crestină" Bodiu Leonida,Burdeț Ioan si Toader Dumitru declar următoarele:

In dimineața zilei de 8 Iulie 1949 orele 3,conform ordinului Tov.Maior Gligor Viorel - Seful Serviciului de Securitate Bistrita și in baza declaratiilor numitilor Bodiu Leonida,Budeț Ioan si Toader Dumitru prin care acestia declarau că intre comuna Nepos si Rebra au un depozit de armament m,am deplasat impreună cu Plot. Maj. Herța Lucian si Plot. Săsărman Traian escortând pe susnumiții banditi pentru a ne arăta precis locul depozitului de armament, pe-am deplasat la fața locului.-

Ajungând la locul numit Dealul Crucii susnumitii banditi după un oarecare timp de gândire si calcule au inceput să sape in coasta dealului,eu impreună cu tovarăsi dinescortă stăteam la o distanță de circa 5 m. intrucât din declaratiile lor reiesea că in acel depozit au armament fără muniție .-

La un moment dat am observat că Bodiu Leonida a pus mâna pe o grenadă iar celorlalți doi /Burdeț Ioan si Toader Dumitru lea strigat"Puneți mâna pe grenade să să fugim ",.-In acel moment eu impreună cu escorta văzându-ne viața periclitată si totodată văzând posibilitatea lor de a fugi am deschis foc impuscându-i mortal pe loc.-

După aceasta am dat ordin Plot. Maj. Herta Lucian si Plot. Săsărman Traian să rămână la fata locului iar eu am mers in comuna Nepos de unde am telefonat să raportat Tov. Maior cele intâmplate.-După aceasta m,am reintors la fața locului si am asteptat până ce a sosit comisia.-

Aceasta declar sustiu si semnez propriu nesilit de nimeni

Bistrita la 10 Iulie 1949

Slt. Liviu Pangratiu

985

C.N.S.A.S.
04 JAN 2011
S.I.P.R.D.

FACSIMIL. Declaraţia semnată de Liviu Pangraţiu

TORŢIONAR AUDIAT DUPĂ O JUMĂTATE DE SECOL

Mihai ŞOICA

Fostul sublocotenent de Securitate, Liviu Pangraţiu, acum colonel în rezervă, este audiat de un procuror militar pentru crime împotriva umanităţii. Fostul securist, acuzat că, în vara anului 1949, pe când era sublocotenent de securitate, a împuşcat pe la spate trei luptători anticomunişti din satul Nepos, a fost audiat joi de un procuror militar de la Bucureşti. Acesta s-a deplasat special la Cluj pentru a sta de vorbă cu fostul securist, după ce a citit dezvăluirile făcute recent de "Evenimentul zilei". Audierea a durat o oră şi va fi reluată în perioada următoare.

Pangraţiu are în prezent 90 de ani, grad de colonel în rezervă şi este contabilul Asociaţiei Veteranilor de Război din Cluj. Este singurul supravieţuitor al acelor întâmplări dramatice. Prin urmare, se foloseşte de un avantaj enorm în această anchetă: poate să spună ce vrea pentru că nimeni nu îl mai poate contrazice! Mai există doar, scrise în cărţi pierdute prin biblioteci prăfuite, câteva mărturii ale unor localnici sau foşti luptători anticomunişti, plus o telegramă trimisă de Pangraţiu la Bucureşti în care îşi anunţă şefii că misiunea a fost îndeplinită. Joi, la ora 9.00 dimineaţa, bătrânul a fost citat să se prezinte în faţa procurorului militar. Era la sediul Asociaţiei Veteranilor de Război din Cluj. A devenit uşor impacientat. Acuzaţia este una foarte gravă: crimă împotriva umanităţii, care este imprescriptibilă, adică cel vinovat poate fi tras la răspundere oricând.

Liviu Pangraţiu şi-a lăsat din mână pixul cu care tocmai scrisese o chitanţă pentru un veteran de război rănit grav în luptele de la Oarba de Mureş. În timp ce se pregătea de întâlnirea cu procurorul militar, îşi punea întrebări: "Ce o să spun? O să spun ce îmi aduc aminte", s-a liniştit bătrânul. "De unde să ştiu eu de ce zic oamenii ăia prin cărţi aceste lucruri despre mine. Pot fi poveşti.

Eu deja sunt terorizat de această poveste. Mi-am şi desfiinţat postul telefonic pentru că este un popă în Nepos (nepotul lui Toader Dumitru - n.r.) care mă teroriza zilnic la telefon să-i spun cum era îmbrăcată ruda lui. Sincer nu îmi prea aduc aminte", ne-a spus Pangraţiu, în dimineaţa audierii. Brusc, după ce a urcat o parte din scările de la Tribunalul Militar Cluj, fostul sublocotenent a avut o revelaţie: "Mi-am adus aminte ceva. Pe lângă ofiţerii care i-au executat pe cei trei mai era şi Lothe Andrei, fostul adjunct al Securităţii Bistriţa". Discuţia de joi dintre procurorul militar şi Liviu Pangraţiu a durat aproape o oră. La capătul ei, bătrânul de 90 de ani a coborât scările, uşor abătut. "I-am spus ce v-am spus şi dumneavoastră", ne zice el, calm.

Îmi aduc aminte că totul s-a petrecut într-o dimineaţă. Am fost cu o trupă de securitate pe nişte dealuri, cu trei deţinuţi, să căutăm arme. La un moment dat, un şef mi-a spus să rămân cu soldaţii în locul în care eram. Cei trei deţinuţi au fost duşi mai adânc în pădure de cinci securişti: Traian Săsărman, Liviu Herţa, Iepure, Catarig, Mureşan şi Andrei Lothe. Apoi s-au auzit nişte focuri de armă, după care au revenit. Eu nu am întrebat nimic şi nici nu îmi amintesc să-i fi scos eu din arest pe cei trei", a rezumat Pangraţiu ceea ce i-a relatat procurorului.

Fostul securist neagă că ar fi tras vreun foc de armă sau că ar fi văzut momentul execuţiei. Întrebările la care însă bătrânul securist nu poate să expună o versiune originală sunt legate de telegrama pe care a expediat-o la Bucureşti, în care a dat raportul despre misiunea îndeplinită.

Telegrama descoperită de cercetători în arhivele C.N.S.A.S. confirmă că Pangraţiu a coordonat întreaga acţiune, de la scoaterea celor trei luptători anticomunişti din arest, îmbarcarea într-o maşină GAZ a Securităţii şi, ulterior, însoţirea şi executarea acestora pe dealurile din jurul localităţii Nepos. "La orele 9, ziua 8 iulie 1949, a raportat telefonic sublocotenentul de securitate Pangraţiu Liviu că cei trei arestaţi, în timp ce au dezgropat depozitul de armament, au încercat să pună mâna pe grenadele aflate în depozitul de armament, atacând prin aceasta organele de escortă de securitate. Pentru a împiedica fuga celor trei arestaţi,

periculoşi şi pentru securitatea statului, s-a făcut uz de armă, împuşcând pe cei trei arestaţi", se arată în textul telegramei.

Împotriva lui Pangraţiu stă şi mărturia altui luptător anticomunist închis în arestul Securităţii Bistriţa: "În zorii zilei de 24 iunie 1949, Liviu Pangraţiu i-a scos din beci, dintre noi, pe cei trei. Ni s-a părut ca vor fi duşi la Cluj pentru cercetări. L-am întrebat, a doua zi, când am spălat GAZ-ul Securităţii, pe şoferul Penteker Sami, care, oarecum încurcat, mi-a vorbit tot despre Cluj. Dar în lipsa lui am citit cartea de bord a maşinii care, pentru ziua de 24 iunie, scria: "Deplasare la Năsăud". Peste câteva zile, un bilet ajuns la noi de afară ne-a anunţat că au fost găsiţi morţi în "Dealul Crucii".

În luna iunie, anul 1949, Liviu Pangraţiu era sublocotent de securitate la Raionul de Securitate Bistriţa. În această calitate, a coordonat şi a participat la anihilarea mişcării de rezistenţă anticomunistă "Garda Albă". Trădarea unui membru al grupării a făcut ca Pangraţiu şi oamenii lui să-i captureze pe Dumitru Toader, fost primar al comunei Rebra, Ioan Burdeţ şi Leonida Bodiu, trei lideri ai organizaţiei. Ei au fost acuzaţi pentru câteva întâlniri în clandestinitate şi de tipărirea unui manifest care nu a apucat să fie împrăştiat. Fără să fi fost judecaţi, cei trei au fost executaţi de un comando de securişti, între care şi sublocotenentul Pangraţiu, în dimineaţa zilei de 24 iunie 1949. Trupurile victimelor au fost aruncate într-o groapă comună şi deshumate după 50 de ani, în luna mai 2009.

Primarul din perioada 1947-1949 al comunei Nepos, Grigore Istrate, a descris, în memoriile sale, acţiunea coordonată de Pangraţiu: "Îmi amintesc foarte bine ziua de 24 iunie 1949. Era dimineaţa, între 7.30 si 8.00, când în faţa primăriei a oprit o maşină militară cu prelată din care au coborât Pangraţiu, Olinca şi Herţa, cadre ale Securităţii. Aceştia au discutat cu şeful de Post al Miliţiei, Tătaru, după care i-am văzut plecând. Nu cunosc subiectul discuţiei lor, dar am observat prezenţa în maşină a câtorva militari în termen. Am fost căutat de Vasile Lup, care mi-a povestit că un grup de ofiţeri şi soldaţi, împreună cu trei oameni în civil au urcat pe jos, pe Râpă. Mai târziu, emoţionat şi speriat,

pădurarul comunal Nistor Bota mi-a povestit cum, coborând din canton pe la Dealul Crucii, a dat peste trei oameni morţi, împuşcati, plini de sânge", spunea Istrate. Edilul mai relatează ce i-a spus la telefon fostul comandant al Securităţii Năsăud: "Măi, uite ce ai de făcut. Trimiţi oameni acolo să-i îngroape şi vezi să nu mai ştie nimeni".

Pe de altă parte, Gheorghe Petrov, cercetător la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului (I.I.C.C.R.), a salutat începerea audierilor. "E foarte bine că l-au audiat. Ar fi şi mai bine dacă s-ar face lumină deplină în acest caz". Gheorghe Petrov, expert I.I.C.C.R. spune că nici un torţionar sau fost ofiţer de securitate nu a primit vreo condamnare pentru crimele comise. Cu o singură excepţie: "A fost cazul disidentului Ursu în care justiţia a făcut o mare bulibăşeală. Un fost arestat şi un fost miliţian, Tudor Stanică, au fost condamnaţi. Primul, fiindcă l-a omorât în bătaie pe Ursu, al doilea pentru că ar fi ordonat acest lucru. În rest nu cunoaştem alte cazuri în care justiţia să-i fi tras la răspundere pe cei care au comis crime şi masacre împotriva celor care au luptat contra comunismului".

Directorul I.I.C.C.R. Marius Oprea, acuză şi el "încetineala" autorităţilor: "Am primit o rezoluţie de la Parchetul Militar de neîncepere a urmăririi penale în legatură cu patru ofiţeri de securitate care au torturat un om. Procurorii nu au făcut încadrarea la acte de tortură, care sunt imprescriptibile, ci la abuz în serviciu. E ca şi cum i-ar fi acuzat că au făcut o anumită greşeală la locul de muncă. Actele de tortură se încadrează la crime împotriva păcii şi a umanităţii. Aici este o problemă. De judecată. De încadrare. E un semn că în România nu se doreşte condamnarea comunismului".

Articol publicat în ziarul Evenimentul Zilei la data de 1 august 2009

Colonelul (r)Liviu Pangraţiu, călăul martirilor din Dealul Crucii

INTERVIU CU UN SECURIST: RECONSTITUIREA UNUI ASASINAT

Mihai ŞOICA

Liviu Pangraţiu, unul dintre membrii plutonului de execuţie care a asasinat trei luptători anticomunişti, pe dealurile din judeţul Bistriţa-Năsăud, îşi spune partea lui de poveste. Doar doi oameni au supravieţuit teribilei întâmplări din 24 iunie 1949, când un pluton al Securităţii a executat trei luptători anticomunişti lângă Rebra, judeţul Bistriţa-Năsăud. Unul dintre ei este Liviu Pangraţiu. Are 90 de ani. Stă într-un apartament de patru camere din Mănăştur, cartier al Clujului. Are o pensie de 1.600 de lei, plus remuneraţia de 200 de lei primită pentru că a fost pe front. Este membru al Uniunii Veteranilor de Război Cluj. În Est n-a ajuns să lupte pentru că a făcut şcoala militară în Germania, la Halle an der Saal, până în august 1944. După câteva zile, România a întors armele, şi el a fost trimis pe front. A ajuns până la Bratislava. După abdicarea Regelui Mihai, a intrat în trupele de Securitate. În 1952, a fost trecut în rezervă. Motivul, zice el: fusese membru al Partidului Social Democrat. În plus, susţine el, avea un frate închis pentru „delicte politice", în Făgăraş. A lucrat apoi ca şofer şi a ajuns şef de staţie de pompare, la Direcţia de Ape Someş-Criş, de unde s-a pensionat în 1980. Era sublocotenent de Securitate în anul 1949. În anul execuţiei de la Rebra, Liviu Pangraţiu era sublocontenent la raionul de Securitate din Bisitriţa.

Cercetătorii Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului din România (I.I.C.C.R.) susţin că, potrivit documentelor C.N.S.A.S., el a condus plutonul de execuţie. Acum, după 60 de ani, bătrânul recunoaşte că a fost de faţă, dar neagă categoric că el le-ar fi luat viaţa celor trei luptători anticomunişti. Doar mâinile care îi tremură şi degetele pe care şi le frământă trădează emoţia puternică. După câteva răspunsuri evazive, Liviu

Pangraţiu se hotărăşte să spună câte ceva. Nu totul. Ştie că, dacă ar recunoaşte, asta ar însemna, automat, o condamnare pentru crime împotriva umanităţii. Victimele plutonului de execuţie erau membri ai grupării de partizani „Garda Albă" şi oameni de vază ai locurilor: Dumitru Toader, fostul primar din Rebra, Ioan Burdeţ, proprietarul unui local din sat şi Leonida Bodiu, fost căpitan în garda Regelui Mihai.

Liviu Pangraţiu făcea parte din comandourile Securităţii. Preşedintele I.I.C.C.R, Marius Oprea, susţine că Liviu Pangraţiu făcea parte din aşa-numitele comandouri de ofiţeri şi soldaţi ai Securităţii care se ocupau de misiunile speciale. Aceste formaţiuni au fost înfiinţate după modelul celebrelor unităţi „Einsatzgruppe", care au comis un genocid în Letonia, Estonia şi Lituania, împotriva populaţiei de origine evreiască. „Noi estimăm că sunt 10.000 de morţi în rândurile ţăranilor şi ale populaţiei care se opuneau comunităţilor. Uneori aceste unităţi săreau calul şi împuşcau prea mulţi. Întotdeauna erau luaţi 2-3 ţărani care se opuneau colectivizării şi erau împuşcaţi la marginea satului, pentru a se da exemplu celorlalţi să-şi facă cotele şi să se înscrie la CAP. Acţiunile lor erau socotite preventive", a spus Marius Oprea. Istoricul a descoperit recent o ordonanţă de guvern din 1955, desecretizată de curând, prin care ofiţerilor şi soldaţilor din trupele de securitate care participau la misiuni speciale să li se acorde o raţie de votcă. Numele lui Liviu Pangraţiu mai este menţionat şi în cartea „Pe muntele Ebal", scrisă de Teohar Mihadaş, acuzat la rândul lui de apartenenţă la mişcarea anticomunistă „Garda Albă", împreună cu un alt scriitor, Constant Tonegaru. În cartea sa, Mihadaş îi pomeneşte pe şeful Securităţii Bistriţa şi pe fostul ofiţer Liviu Pangraţiu. Mai precis, anchetele de la Securitatea Bistriţa erau conduse de maiorul Viorel Gligor şi de adjuncţii lui, locotenenţii Andrei Lothe, Andrei Szabo şi Liviu Pongraţiu (Pangraţiu - n.r.).

INTERVIU CU UN SECURIST: „Am fost numai cu trupa şi nu am nicio legătură”

EVZ: E adevărat că, în 1949, eraţi sublocotenent de Securitate?
Liviu Pangraţiu: Da, eram sublocotenent de instrucţie la Raionul de Securitate Bistriţa. Sunt 60 de ani de atunci, dar parcă lucrurile nu s-au schimbat foarte mult. Atunci luptam împotriva partizanilor, azi împotriva teroriştilor.

EVZ.: Cum aţi ajuns la Securitate?
L.P.: După război, am lucrat la Evidenţa Populaţiei, o instituţie în subordinea Primăriei Bistriţa, dar care avea sediul în clădirea Siguranţei Statului. După ce a plecat regele, ne-au trecut pe toţi la Securitate. Pe mine, ca sublocotenent.

EV.Z.: IICCR v-a acuzat că aţi condus o acţiune a Securităţii în urma căreia trei luptători anticomunişti au fost împuşcaţi pe la spate şi aruncaţi într-o groapă comună.
L.P.: Cine face aceste acuzaţii trebuie să le dovedească. Eu ştiu că nu este adevărat acest lucru.

EV.Z.: Dar ce este adevărat?
L.P.: În acea zi eram la sediu. Era dimineaţă. A venit maiorul Gligor (Viorel Gligor - şeful Securităţii Bistriţa - n.r.) împreună cu un delegat de la Cluj şi ne-au zis să mergem cu ei. Eu eram cu o trupă de Securi-tate. Într-una din maşinile din curte am văzut trei bărbaţi care nu vorbeau între ei.

EV.Z.: I-aţi cunoscut? Îi ştiaţi?
L.P.: Doar despre unul, Bodiu, am aflat că era dezertor. Pe vremea aceea, mulţi erau acuzaţi că erau partizani şi dezertori.

EV.Z: Unde i-aţi dus?
L.P.: Nu mai ştiu zona, dar ştiu că ne-am oprit la un moment dat. Cei trei au fost puşi să urce pe o pantă cam abruptă. În spatele lor erau cinci ofiţeri de Securitate. Eu, împreună cu mai mulţi soldaţi, eram în spatele celor cinci.

EV.Z.: Care era misiunea dv.?
L.P.: Să-i păzim pe cei cinci.

EV.Z.: Şi ce s-a întâmplat?
L.P.: După ce am urcat o bună bucată de timp, unul dintre cei cinci s-a întors spre mine şi mi-a zis să rămân unde sunt. Ei au mers mai departe, cam 50-60 de metri şi am auzit focuri de armă. După câteva minute s-au întors şi au spus: „haideţi, că totul s-a terminat".

EV.Z.: Vă mai puteţi aduce aminte cine erau cei cinci ofiţeri?
L.P.: Traian Săsărman, unul Herţa, Iepure, Cătărig şi Mureşan. Nu-mi amintesc să fi avut arme în mâini.

EV.Z.: Dar n-aţi văzut nimic?
L.P.: Nu, fiindcă era ceaţă şi zona era împădurită. Vă spun sincer: atunci îţi era frică să deschizi gura. Nu am întrebat niciodată ce s-a întâmplat. De exemplu, la Sighet, doi ofiţeri au fost împuşcaţi pentru că n-au executat un ordin.

EV.Z.: V-aţi dat seama ce se întâmplă?
L.P.: Normal că mi-am dat seama, dar nu am întrebat nimic. Aşa erau vremurile.

EV:Z.: Numele dv. apare într-o telegramă trimisă la Bucureşti, în care aţi raportat că cei trei au fost executaţi în urma unui atac asupra escortei.
L.P.: Nu ştiu asta. Nu îmi mai amintesc. Au trecut 60 de ani.

EV.Z.: Există martori care spun că aţi participat la masacru. Printre ei, fostul dv. coleg, Traian Săsărman.
L.P.: Nu-i adevărat. Am fost doar cu trupa şi n-am nici o legătură. Absolut nici una. El a participat. Spun cu siguranţă asta. El era activistul politic de la Securitatea din Bistriţa.

Articol publicat în ziarul Evenimentul Zilei la data de 30 aprilie 2009.

CRIMELE SECURITĂŢII DOR ŞI DUPĂ ŞAIZECI DE ANI

Tudor RAVOIU

E dimineaţă. Ora 5. Anul 1949. Trei persoane legate cu cătuşe urcă agale „Drumul Golgotei" spre „Dealul Crucii". Alte trei persoane veghează ca aceştia să nu fugă, îi ameninţă constant cu arma, îi lovesc, iar unuia dintre ei îi rup chiar maxilarul cu un căluş îndesat în gură. Scenariul nu este unul de film, este unul cât se poate de real, asupra căruia vinovat se face chiar statul comunist român, prin intermediul a trei criminali, dintre care doi mai trăiesc chiar şi astăzi, nepedepsiţi, în deplină libertate. I.I.C.C.R. a scos la iveală o crimă petrecută în urmă cu aproape 70 de ani la câţiva kilometri de satul Nepos, din judeţul Bistriţa-Năsăud.

Totul a pornit de la cererea preotului Vasile Rus, nepotul unuia dintre cei trei împuşcaţi în primăvara lui 1949, care, de câţiva ani, şi-a dorit să găsească rămăşiţele bunicului împuşcat de securişti. În cele din urmă, Institutul condus de Marius Oprea a început de câteva săptămâni o adevărată anchetă pentru a găsi trupurile celor trei. „Domnul părinte ne-a depus o cerere şi noi am venit să începem căutările. Am scos dosarele celor trei din arhivele Securităţii şi toate telegramele trimise în zilele acelea pentru a vedea cât mai exact unde sunt aceştia îngropaţi. În urmă cu mai mulţi ani, a fost amplasată o cruce de către un nepot al unuia dintre cei trei împuşcaţi. Cineva din sat, care a fost martor la execuţie, ne-a spus că cei trei au fost îngropaţi chiar lângă cruce, dar, de fapt, cele trei persoane au fost împuşcate în locul crucii, iar apoi azvârliţi în vale, la 57 de metri, unde au fost şi îngropaţi", explică Gheorghe Petrov, specialist în cadrul I.I..C.C.R.

Acesta mărturiseşte că, în urmă cu câteva zile, o persoană din sat a venit într-o dimineaţă şi i-a indicat exact locul unde aceştia erau îngropaţi. „S-a dovedit că a fost şi ea prin zonă când au fost împuşcaţi şi a văzut mormintele", adaugă Petrov. Motivul

execuţiei celor trei ascunde în spate o poveste demnă de filmele lui Sergiu Nicolaescu**.** Cei trei omorâţi, Bodiu Leonida, locotenent în Garda Regală, Toader Dumitru, primar în Rebra, şi Ioan Burdeţ, proprietarul bufetului din sat, au pornit una dintre cele mai periculoase organizaţii de luptă împotriva comunismului. Nepotul lui Toader Dumitru povesteşte că organizaţia se numea Garda Albă şi conţinea în jur de 50 de membri. „Ei aveau diverse ascunzători şi diverse locuri de întâlnire, deţineau 18 puşti şi chiar şi un emiţător de radio-recepţie. Practic, făceau manifeste, pe care le transmiteau în secret oamenilor şi în care le spuneau: «Vin americanii! Nu disperaţi, rămâneţi pe poziţii, ne vor salva ei»", explică Vasile Rus. Iar o astfel de organizaţie nu era nicidecum pe placul comuniştilor, mai ales în acea vreme.

Dintr-un raport al I.I.C.C.R, intitulat „Scurt istoric al Organizatiei Garda Albă", formaţiunea a intrat pentru prima dată în ochii Securităţii în august 1948. De la acea dată, ofiţerii de Securitate au încercat prin diverse moduri să anihileze organizaţia, ajungându-se chiar ca un ofiţer al Securităţii să se înfiltreze în organizaţie şi să câştige respectul conducătorilor Bodiu Leonida, Ioan Burdeţ şi Toader Dumitru. Cu câteva luni înainte de executarea celor trei, în actele Institutului se menţionează că cei trei erau adesea „vânaţi" de către securişti şi reuşeau să scape doar deghizându-se sau ascunzându-se în locurile amenajate. Într-un final, cei trei sunt prinşi de către securişti, iar aceştia îi conduc pe un deal dintre localităţile Nepos şi Rebra, unde nu ezită să-i ucidă.

Vă prezentăm alături raportul oficial întocmit de Securitate la acea vreme, redactat la mai bine de două săptămâni după ce crima a fost comisă. *„La orele 9, ziua 8 iulie 1949, a raportat telefonic slt. de Securitate Pangraţiu Liviu că cei trei arestaţi, în timp ce au dezgropat depozitul de armament, au încercat să pună mâna pe grenadele aflate în depozitul de armament şi nedeclarate de ei, că atacând prin aceasta organele de escortă, pentru a-şi asigura pe această cale fuga lor, la care organele de Securitate din legitimă apărare şi pentru a împiedica fuga celor trei arestaţi periculoşi securităţii statului, au făcut uz de arme împuşcându-i pe toţi trei arestaţii, adică pe Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru"*, se arată

în telegrama transmisă de şeful Securităţii Bistriţa, în care acesta raporta.

Teofil Ivaşcu, unul dintre locuitorii satului Rebra, îşi aminteşte cu lux de amănunte dimineaţa de 24 iunie. *„Era în jur de ora cinci, mergeam la cireşe, la cules. Dintr-o dată, am auzit trei focuri de armă şi la început am fugit pentru că am crezut ca sunt vânători. M-am îndreptat apoi spre locul unde am auzit împuşcăturile şi i-am văzut pe cei trei pe jos, împuşcaţi. M-am dus repede în sat, la fratele unuia dintre cei trei, şi i-am spus, dar primarul din sat şi şeful de post spuneau că mint şi mă ameninţau şi pe mine cu moartea dacă mai vorbesc despre acest lucru. Cei trei erau împuşcaţi în cap pentru că am şi văzut rănile",* rememorează Teofil. O altă localnică din Rebra îşi aduce aminte că era în jur de 11 dimineaţa când s-au auzit împuşcăturile. *„Au fost trei împuşcături. Nu mai ştiu dacă au fost rapide sau cu pauză între ele. M-am dus înspre acel loc şi când am ajuns i-am văzut pe cei trei plini de sânge",* explică şi Verginia Cârcu, astăzi în vârstă de 80 de ani.

Cât priveşte asasinii celor trei persoane, doi dintre aceştia, Liviu Pangraţiu (sublocotenent la acea vreme) şi Traian Săsărman (plutonier la acea dată), trăiesc chiar şi astăzi, unul dintre aceştia în Cluj-Napoca, iar celălalt la Bistriţa. Potrivit lui Marius Oprea, directorul I.I.C.C.R. Pangraţiu a devenit chiar locotenent după acel incident. Descoperirile realizate de cercetătorii şi arheologii I.I.C.C.R. sunt cu adevărat şocante. Cele trei cadavre au fost găsite unul peste altul fapt ce rezultă că au fost împinse în vale după împuşcare. Mai mult, unuia dintre cei trei îi lipseau încălţările, iar unui altuia i se putea observa maxilarul distrus. Dar, deşi descoperirile făcute sunt absolut halucinante, iar cadavrele, gloanţele şi rămăşitele găsite prezintă dovezi clare că Pangraţiu şi Săsărman au ucis cele trei persoane, autorităţile de poliţie din Bistriţa nici nu au vrut să audă de acest caz. Am sunat şi ieri la Parchetul Militar şi la Poliţie, ca să cerem un legist care să vină, să fotografieze, pentru că ceea ce am descoperit aici este ca şi cum am fi găsit un om mort undeva. Dar nimeni nu a venit şi nu a arătat nici un interes. I-am spus chiar la un moment dat domnului părinte că va trebui sa îi îngropăm la loc pentru că nu avem autorizaţia să îi ridicăm", explică Marius Oprea.

Într-un final, autorităţile statului s-au mobilizat la insistenţele directorului I.I.C.C.R.şi au fost prezente la deshumarea din această după-amiază. Cât îl priveşte pe nepotul lui Dumitru Toader, acesta spune că în sfârşit se simte cu sufletul împlinit**.** „A fost o promisiune pe care i-am făcut-o tatălui meu, că îi voi găsi, că îi voi scoate din acea groapă şi îi voi îngropa cu slujbă, aşa cum merită", încheie părintele din Nepos. Acesta povesteşte că până şi tatăl său a avut de suferit din cauza chinurilor prin care a trecut bunicul. *„Tata a făcut seminarul, dar a fost exmatriculat din cauza trecutului pe care l-a avut bunicul şi a fost obligat să-şi schimbe numele. Timp de 60 de ani, nimeni nu a îndrăznit să vorbească sau să caute rămăşiţele acolo, din cauza fricii faţă de securişti"*, povesteşte părintele.

Articol publicat în ziarul City News Cluj la data de 28 aprilie 2009

SECURISTUL ROMÂN: DIRECTOR CU DOAR 8 CLASE

Tudor RAVOIU

Traian Săsărman, unul dintre cei trei securişti care în iunie 1949 au împuşcat trei luptători din rezistenţa antico-munistă „Garda Albă" într-o pădure, la cinci kilometri de comuna Nepos, din Bistriţa, a avut un „noroc" în viaţă extrem de interesant. Născut ca „ţăran sărac", aşa cum îl caracteri-zează un raport din 1976, într-o familie cu cinci fraţi, Săsărman „este nevoit de tânăr să muncească pentru a-şi câştiga existenţa", notează acelaşi raport. Educaţia slabă de care are parte, fiind absolvent de doar opt clase, îl împinge încă de la 14 ani să se angajeze ca muncitor la căile ferate din comunele Nimigea – Beclean. Serviciul efectuat pe front, însă, de la vârsta de 22 de ani până în 1948, când este lăsat la vatră, îi dau în schimb experienţa necesară pentru a deveni unul dintre ofiţerii de bază ai proaspetei Securităţi înfiinţate. Astfel, în 1949 este angajat ca ofiţer la Ministerul Administraţiei şi Internelor

.

Potrivit unor documente oficiale ale Consiliului National pentru Studierea Arhivelor Securităţii, una dintre misiunile sale importante de la acea vreme era de a stârpi capetele „Gărzii Albe", participând, alături de Liviu Pangraţiu şi Liviu Herţa, la asasinarea lui Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ, presupuşii conducători ai formaţiunii anticomuniste , iar îndeplinirea misiunii respective îi dă lui Traian Săsărman un calificativ extrem de bun.

„Tovarăşul este cunoscut ca un element disciplinat, supus superiorilor, luptă pentru ducerea la îndeplinire a ordinelor şi sarcinilor, a fost un tovarăş ataşat regimului nostru având tot timpul sarcini de partid pe care le-a dus la îndeplinire", este catalogat Săsărman de către un fost coleg de muncă în acelaşi raport.

Solidaritatea acestuia faţă de sistem şi dorinţa de a îndeplini misiunile par să fi fost mult mai importante decât faptul că are doar şapte clase de şcoală generală şi una de liceu. Deşi în raport este menţionat acest fapt şi că nu are vreo înclinaţie spre educaţie, Săsărman este propus in 1976 ca director al Intreprinderii Regionale pentru Contractări şi Achiziţii DCA Bistriţa. Mai mult, ocupă această funcţie cu succes până în 30 aprilie 1984, când iese la pensie.

Interesant este faptul că,în momentul ieşirii la pensie, Săsărman a indicat o adresă de contact falsă. În schimb, rudele celor trei împuşcaţi în primăvara anului 1949 nu au dus deloc o viaţă atât de simplă precum cea pe care a avut-o, de exemplu, Traian Săsărman. Persecuţii grele le-au fost aplicate rudelor lui Ioan Burdeţ.

Olga Scurtu, nepoata acestuia, spune că mama ei a fost acuzată, în primăvara acelui an, că îşi ajută tatăl să comunice radiofonic cu alţi membri ai gărzii. *„Mama a fost la un moment dat chiar închisă în beciul Colegiului «Andrei Mureşanu» din Bistriţa, iar mai apoi dusă la închisoare.*

Îmi povestea cum îl duceau pe bunicul la interogatoriu, iar apoi îl puneau să vadă cum îi este bătută fiica, legată de picioare şi cu o nuia peste tălpi", explică femeia, cu lacrimi în ochi. Chiar şi după 30 de ani de la eveniment a avut de suferit din cauza istoriei sale. „În 1978, soţul meu şi-a

depus cerere pentru a merge să lucreze într-o şcoală din Maroc. A primit acea cerere, dar la un moment dat i-a fost retrasă pentru că cineva a declarat la Securitate că este soţul nepoatei unui activist anticomunist", spune Olga Scurtu.

Articol publicat în ziarul City News Cluj la 8 mai 2009

SECURIST „BÂNTUIT” DE VICTIMELE DE ACUM 60 DE ANI

Mihai HENDEA

Liviu Pangraţiu este doar unul dintre foştii securişti, agenţi obedienţi ai unui regim condamnat oficial ca fiind criminal, care a împuşcat cu sânge rece trei ţărani români ce s-au opus colectivizării forţate în 1949. Pangraţiu este, actualmente, pensionar şi a privit, probabil, la televizor, exhumarea celor trei victime ale sale, la 60 de ani de la crima petrecută pe Dealul Crucii - satul Nepos - judeţul Bistriţa Năsăud.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România (I.I.C.C.R.) a demarat în urmă cu două zile procedurile de exhumare a trei partizani executaţi de Securitatea din Bistriţa în vara lui 1949. Cercetătorii au acţionat în baza unei solicitări din partea nepotului unuia dintre partizanii ucişi şi aruncaţi în groapa comună şi care a dorit să recupereze cadavrul înaintaşului său pentru a-l îngropa creştineşte. Drumul până la groapa fără nume, unde au fost aruncaţi morţii, trece peste Râpă - un deal scormonit de văioage pline de scaieţi, lung de peste trei kilometri. Râpa ”creşte brusc la poalele satului Nepos, aflat la câţiva kilometri distanţă de oraşul Năsăud, şi nici un trecător nu poate să bănuiască povestea cumplită pe care o ascunde peisajul demn de un tablou, împuşcarea celor trei, Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ, s-a înscris într-o practică neoficială des folosită de Securitate în cazul membrilor din organizaţiile de partizani anticomunişti. Cei trei făceau parte din organizaţia “Garda Albă”.

Varianta oficială a Securităţii precizează că în ianuarie 1949 cei trei ar fi făcut un depozit de armament din 6 arme militare între comunele Rebra şi Nepos, în regiunea Dealul Crucii, dar pentru că au declarat la anchetă că nu pot indica locul depozitului, sunt dispuşi să îl identifice în teren

"La orele 9 ziua 8 iulie 1949 a raportat telefonic slt. de Securitate Pangraţiu Liviu că cei trei arestaţi, în timp ce au dezgropat depozitul de armament au încercat să pună mâna pe grenadele aflate în depozitul de armament şi nedeclarate de ei, ca atacând prin aceasta organele de escortă, pentru a-şi asigura pe această cale fuga lor, la care organele de Securitate [...] din legitimă apărare şi pentru a împiedica fuga celor trei arestaţi periculoşi securităţii statului, au făcut uz de arme împuşcându-i pe toţi trei arătaţi, adică pe Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru", se arată într-o stenogramă a evenimentului, citat de I.I.C.C.R.

În ciuda intoxicaţiei cu informaţii ale Securităţii, care a încercat să ascundă crima, a reieşit că Bodiu, Burdeţ şi Dumitru au fost transportaţi din sediul Securităţii Bistriţa până în dreptul gării din Nepos. De aici au fost forţaţi să urce pe jos, în direcţia nord, până la locul numit Valea Raţei, situat pe Dealul Crucii la o altitudine de aproximativ 837 de metri. Ei au fost împuşcaţi în cap prin rafale scurte de arme automate. Singurul martor al măcelului este Teofil Ivaşcu, din Rebra, acum de 80 de ani. Bătrânul s-a trezit ieri cu noaptea în cap ca să urce la locul gropii comune pentru a urmări exhumarea.

„Eram tânăr, aveam 19 ani. Am venit în zonă cu doi bătrâni la cireşe, pe considerentul că mă puteam sui mai sus în copac. Când am auzit focuri de armă, aşa, pe la 5 dimineaţa. Am crezut că sunt vânători şi am fugit încoace", explică, pe nerăsuflate, Ivaşcu. Imaginea pe care a avut-o în faţa ochilor îl va urmări până la finalul zilelor: trei bărbaţi zăceau unul peste celălalt într-o baltă de apă transformată într-un ochi de sânge din pricina rănilor.

"I-am cunoscut pe toţi. M-am dus acasă şi i-am spus ce-am văzut la un frate al lui Toader Dumitru, că eram vecini. Şi prin sat m-a luat la rost primaru că de ce vorbesc minciuni. «Acolo nu e nime îngropat»", spune bătrânul Teofil. La două săptămâni după omor, omul s-a întors la locul împuşcării alături de câteva rude ale morţilor, însă groapa era mascată cu glii de pământ. "Erau oameni gospodari, cinstiţi, la care nu le-o convenit de comunism, de colectiv. Au venit acasă din război şi ca răsplată i-o dus în vârfu' dealului şi i-o puşcat. Plata că o fost de rându' războiului, pentru ţară. Şi n-o mai vorbit despre asta nime!", încheie moşul.

Grupa de execuţie a fost formată, arată cercetările I.I.C.C.R. din sublocotenent Liviu Pangraţiu - comandant,

plutonier major Liviu Herţa şi plutonier Traian Săsărman, la acea dată cadre ale Securităţii din Bistriţa. Şeful Securităţii din Bistriţa a fost, atunci, maiorul Viorel Gligor, iar superiorul său direct a fost colonelul Mihai Patriciu, şeful Direcţiei Regionale de Securitate din Cluj. Liviu Pangraţiu şi Traian Săsărman mai trăiesc. *"E tristă reacţia autorităţilor. În loc să te ajute, au refuzat să vină. Ei sunt eroi până la urmă şi avem o datorie faţă de ei. Poliţia mi-a spus să uităm ce-a fost, pentru că a fost acum 60 de ani. Pentru ei nu mai înseamnă nimic. Dar pentru noi înseamnă, e sângele nostru"*, spune, cu tristeţe, părintele din Nepos, Vasile Rus, nepotul direct al partizanului Dumitru Toader, unul dintre împuşcaţi.

În buza gropii săpate de arheologi pe Dealul Crucii se profilează cadavrele: unul lângă celălalt, întocmai cum au fost împinşi de securişti în groapa comună. Unul este descălţat pentru că, probabil, în cădere, pantofii i-au zburat din picioarele chinuite. În buzunarul unuia, săpătorii găsesc o sipcă, iar printre oasele răzleţe sunt cartuşe golite. Părintele Rus îşi ţine respiraţia văzându-şi bunicul pentru prima dată.

"E o problemă de mentalitate a procurorilor, pentru că după părerea mea şi actualul cod penal le poate da posibilitatea să încadreze o astfel de faptă în categoria crimelor neprescriptibile. Este vorba de o crimă comisă de o instituţie militară cum a fost Securitatea, pe timp de pace şi împotriva unei populaţii paşnice. Ei s-au purtat practic ca o armată de ocupaţie", spune preşedintele I.I.C.C.R. Marius Oprea, atent să păstreze situ-ul intact.

Ieri, reprezentanţii Parchetul Militar Cluj au refuzat să participe la exhumare pe motiv că instituţia nu are competenţă. La fel, Inspectoratul Judeţean de Poliţie Bistriţa şi Parchetul Bistriţa au cedat târziu insistenţelor cercetătorilor şi rudelor pentru a se prezenta la exhumare, întrucât oamenii nu voiau să încuie din nou mormântul. Deşi au fost găsite până acum 20 de gropi comune, similare, în niciunul dintre cazuri Parchetele nu au emis rezoluţii de începere a urmăririi penale, precizând că este vorba de simple "abuzuri în serviciu", ale foştilor lucrători ai Securităţii. Cadavrele vor fi transportate la Institutul de Medicină Legală pentru a fi expertizate, iar apoi vor fi îngropate creştineşte.

"Ne-am mutat din Rebra, unde stăteam cu mama, în Nepos. Tatăl vitreg ne-a pus în căruţă pe toţi trei şi am plecat. Să piară numele, să nu mai avem de suferit", spune, cu lacrimi în ochi, Marta Toader, fiica lui Toader Dumitru. Ieri, întregul sat Nepos a stat cu ochii spre cer aşteptând să coboare din Dealul Crucii, martirii lor.

Liviu Pangraţiu a fost găsit în propriul apartament, din strada Mehedinţi. Este mic şi cărunt şi nu vrea să discute despre crima la care s-a făcut părtaş în 1949. *"Am lucrat mai mulţi ani în Ministerul Internelor, dar nu ştiu despre ce crime vorbiţi. Întrebaţi-i pe cei care mă acuză de aceste lucruri, ce să spun eu? Nu am ce să spun",* a zis, prin uşă, Pangraţiu. *"Am lucrat prin toată ţara, în mai multe oraşe, unde am fost trimis. în perioada aia* (n.r. anul execuţiei, 1949*) eram la Bucureşti, nici măcar nu am fost în judeţul Bistriţa-Năsăud",* a completat fostul comandant de securitate. Remuşcările faţă de cele trei persoane torturate şi împuşcate cu mitraliera nu îşi au locul. La aceste întrebări Liviu Pangraţiu a răspuns de mai multe ori, mecanic, că "Nu ştie".

Articol publicat în ziarul Ziua de Cluj la data de 28 aprile 2009

Fotografie din timpul deshumării rămăşitelor pământeşti ale celor trei martiri

TOADER DUMITRU, EROU ANTICOMUNIST

Radu SÎRBU

La 24 iunie 2010 s-au împlinit 51 de ani de când Toader Dumitru, primar al comunei Rebra şi cel care în 1946 s-a opus falsificării alegerilor de către comunişti, făcând parte din gruparea "Garda Albă", a fost ucis mişeleşte în zona Dealul Crucii din satul Nepos, fără judecată, alături de tovarăşii săi, Leonida Bodiu din Poiana Ilvei şi rebrişoreanul Ioan Burdeţ, de un comando al Securităţii condus de sublocotenentul Liviu Pangraţiu.

În zilele de 27 şi 28 aprilie 2009 reprezentanţii Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România (I.I.C.C.R.) au deshumat rămăşiţele celor trei, care apoi vor fi reînhumate în cimitirul din Bistriţa. Despre eroul anticomunist Toader Dumitru ne-a povestit chiar nepotul acestuia: preotul Vasile Rus din Nepos, unul dintre cei implicaţi în acţiunea de reconstituire a evenimentelor dureroase petrecute în urmă cu jumătate de secol pe Dealul Crucii.

Chinurile iadului

"Uciderea fără judecată a lui Toader Dumitru va lăsa în urmă multă suferinţă. Soţia acestuia, Saveta Toader va rămâne văduvă cu trei copilaşi orfani şi fără nici un ajutor: Marta - orfană la 10 ani, Dumitru - 8 ani şi Ioan - 5 ani. Regimul comunist nu se va mulţumi doar cu atât, ci va urma şi prigoana împotriva familiei rămase, văduvei Saveta şi celor trei copilaşi li se va confisca întreaga avere: casa, pământul şi moara ce o deţineau, lăsându-i pe drumuri fără nici un ajutor material. Au urmat controale ale Securităţii la casa familiei Toader, confiscându-se toate bunurile din casă, inclusiv fotografiile cu tatăl Dumitru. Regimul comunist

va instaura o prigoană permanentă împotriva familiei Toader, declarându-i chiaburi şi ameninţându-i pe vaduvă şi pe cei trei copilaşi orfani cu arestarea şi deportarea pe şesurile Bărăganului.

Fiica cea mai mare, Marta, a rămas cea mai marcată de aceste suferinţe, fiind şi la o vârstă mai mare. Când tatăl ei, Dumitru Toader, a fost prins de Securitate, a fost legat de un lemn şi dus în faţa Primăriei din Rebra. Aici a fost chemat tot satul, soţia lui şi fiica mai mare, Marta. Tatăl ei va fi legat de un stâlp şi bătut cu parul peste tot trupul, după care i-au străpuns gâtul. Informaţia este confirmată de către istoricul Cicerone Ioniţoiu în Dicţionarul său privind crimele comunismului.

După ce a fost bătut fără milă cu parul, lui Toader Dumitru i s-a introdus un căluş de lemn în gură şi bătut peste maxilare cu un lemn până când căluşul i-a rupt carnea de pe maxilare. Aceste imagini cu tatăl ei bătut fără milă, plin de sânge, o vor marca pe viaţă pe Marta, a cărei linişte şi echilibru sufletesc va fi distrus pe viaţă", a dezvăluit preotul Rus.

Fuga în Nepos

"Va urma o suferinţă şi o teamă permanentă, lacrimi, frică la vederea unui miliţian, frică pentru mamă şi fiică că vor fi arestate şi duse în beciurile Securităţii. Regimul comunist nu va permite văduvei Saveta să oficieze o slujbă a înmormântării pentru soţul ucis. Soţia Saveta, împreună cu fiica Marta, pe ascuns, cu biserica închisă, în anul 1950, va fi ajutată de un preot din Năsăud, care în ascuns, de frica prigoanei comuniste, va oficia slujba Prohodului. Rămase fără nici un sprijin material, unui creştin din Nepos, rămas văduv, Dumitru Ioan i se va face milă de Saveta Toader şi de cei trei copiii ai ei, va merge după ei în Rebra, îi va sui în căruţă, ducând cu ei doar hainele de pe ei, să li se piardă urma şi i-a adus la casa lui din satul vecin, Nepos.

Saveta va deschide acţiune în judecată şi este nevoită să divorţeze de soţul ucis, pentru ca apoi să se recăsătorească cu Dumitru Ioan din Nepos. Tatălui vitreg îi va fi milă de cei trei

orfani şi îi va trata cu respect şi întelegere. Noul părinte nu a putut însă suplini dragostea tatălui adevărat, mângăierea şi afecţiunea paternă, între Marta şi tatăl vitreg fiind mai mult o relaţie de milă şi respect. Marta nu se va putea apropia de tatăl vitreg, pentru că avea în minte durerea pierderii tatălui adevărat, Dumitru, pe care de multe ori îl visa noaptea în lanţuri şi plin de sânge".

Cămaşa dorului

De remarcat este faptul că Marta, fiind cea mai mare, a realizat pierderea tatălui pe care îl va vizita alături de mama Saveta şi la puşcăria din Bistriţa. Aici nu i s-a permis să-şi vadă tatăl, văzându-l în lanţuri, cu răni la faţă în urma bătăilor samavolnice. De multe ori în mijlocul nopţii liniştea somnului îi era tulburată de aceste grele amintiri, trezindu-se din somn şi începând să plângă datorită dorului de tată.

Însă acest regim criminal comunist o va lipsi de dragostea şi afecţiunea paternă, lăsând în urmă multe lacrimi, durere şi amintiri, ce vor lăsa răni adânci în sufletul ei.

Un episod emoţionant a fost atunci când, la câteva luni după uciderea tatălui ei natural, Marta a mers în casa părintească din Rebra care încă nu era confiscată şi a deschis dulapul cu haine, a luat cămaşa tatălui şi a început să o miroase şi să o sărute pentru alinarea dorului, după care i-a spus mamei: „Mamă mi-am adus aminte de tata, i-am simţit dragostea şi mângăierea", a continuat să povestească părintele Vasile Rus.

Stigmatul care onorează

"După ce mama s-a recăsătorit în Nepos, Marta a urmat clasele V-VI la Şcoala Normală din Năsăud, însă aici cunoscându-i-se trecutul, dascălii şi colegii o evitau, era scoasă din activităţile şcolii, i se reproşa faptul că tatăl ei nu trebuia să se împotrivească regimului comunist. Marta a fost marginalizată în şcoală şi nu s-a

putut integra în colectivul clasei, iar la recomandarea conducerii şcolii a renunţat în clasa a VI-a la şcoală, întorcându-se în Nepos, în gospodăria familiei.

Însă şi în Nepos familia lui Toader Dumitru, primarul din Rebra ucis în Dealul Crucii, nu va scăpa de vizitele şi controalele Miliţiei şi ale Securităţii, care doreau să se asigure că lucrurile sunt sub control. Fiul mai mic, Ioan, va fi dat şi el afară în anul II de la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, şi întreaga familie va fi monitorizată de Securitate pe tot parcursul timpului.

Acest lucru rezultă şi din faptul că Marta se va căsători în anul 1973 cu ofiţerul de armată Sintion Ioan din Bistriţa, pe care l-a avertizat asupra trecutului tatălui ei. Cert este faptul că, deşi acesta avea Academia Militară absolvită şi un curs de formare ca şi comandant de unitate, după căsătoria cu Marta nu va mai fi urcat în grad, fiind şi el marginalizat.

În anul 2009, I.I.C.C.R. instituţie condusă de istoricul Marius Oprea, va face un act de dreptate, aducând o oarecare mângăiere în sufletul acestei familii persecutate de comunişti", şi-a încheiat preotul Vasile Rus relatarea despre familia eroului anticomunist Toader Dumitru, o familie aflată sub semnul suferinţei şi a amintirilor dureroase.

Articol publicat în ziarul Mesagerul de Bistriţa-Năsăud la data de 25 iunie 2010

La ceremonia de reînhumare a eroilor-martiri în rezistenţa anticomunistă, din 24 iunie 2009

SACRIFICIUL SUPREM

Troiţa ce străjuieşte mormântul celor trei martiri în Cimitirul din Bistriţa

RĂMĂŞIŢELE PARTIZANILOR DIN NEPOS ÎNHUMATE DE SÂNZIENE

Cristian SILAŞI

Ceremonia de înmormântare a celor trei luptători anticomunişti împuşcaţi în 1949 şi descoperiţi într-o groapă comună în Nepos a avut loc miercuri, la capela de la Cimitirul municipal, în prezenţa unui sobor de preoţi, în frunte cu Prea Sfinţitul Episcop Vasile Someşanul. La ceremonial, pe lângă reprezentanţii I.I.C.C.R. şi a instituţiilor militarizate, au fost prezenţi prefectul judeţului Cristian Florian, primarul Ovidiu Creţu şi şefi ai instituţiilor descentralizate şi deconcentrate din judeţ. Cei trei, Bodiu Leonida, locotenent în Garda Regală, Toader Dumitru, primar în Rebra, şi Ioan Burdeţ, au pornit una dintre cele mai periculoase organizaţii de luptă împotriva comunismului. Aceştia au fost executati de Securitate, fără judecată şi condamnare, în anul 1949. Rămăşiţele pământeşti ale celor trei partizani au fost deshumate în luna aprilie iar astăzi au fost înmormântate creştineşte, cei trei eroi-martiri găsindu-şi locul de odihnă veşnică.

Articol publicat în ziarul City News, Bistriţa, 24 iunie 2009

COMEMORAREA DE LA NEPOS

Florina POP

La invitaţia preotului Vasile Rus, Centrul de Investigare a Crimelor Comunismului din România (C.I.C.C.R.) a organizat în ziua de 15 octombrie 2010, în satul Nepos din comuna Feldru, un moment de comemorare a celor trei oponenţi ai comunismului, Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ştefan Burdeţ. Aceştia au fost împuşcaţi de Securitate în vara lui 1949.

Manifestările au început la prânz, după slujba religioasă şi au constat în sfinţirea unei troiţe închinate eroilor anticomunişti şi în prezentarea, în premieră, a filmului documentar „Dealul Crucii". Pelicula a fost realizată de regizorul Nicolae Mărgineanu şi prezintă cazul crimelor săvârşite de Securitate în vara lui 1949 la Nepos. Filmul a putut fi urmărit la Căminul Cultural din Nepos.

La eveniment a participat şi Marius Oprea, respectiv Prea Sfinţitul Vasile Someşanul, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului. Rămăşiţele pământeşti ale victimelor au fost căutate şi deshumate de către arheologii C.I.C.C.R. în primăvara anului 2009. Osemintele acestora au fost reînhumate împreună, la dorinţa urmaşilor, în cimitirul central din Bistriţa.

În urmă cu 61 de ani, trei bărbaţi de pe Valea Someşului (Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ) au fost executaţi de trupe ale Securităţii din Bistriţa într-o poieniţă din Nepos, în locul numit de săteni „Dealul Crucii". Trupurile lor neînsufleţite au fost aruncate atunci într-o groapă comună.

Articol publicat în ziarul Adevărul de Bistriţa la data de 17 octombrie 2010

Comemorarea eroilor, în Biserica Ortodoxă din Nepos

Troiţa ridicată în Nepos

TROIŢA DIN REBRA

Vasile RUS

Sunt puţine comunităţi locale care posedă înţelegerea importanţei comemorării martirilor rezistenţei anticomuniste, ridicării şi sfinţirii unor însemne care să atragă atenţia asupra blestemăţiilor terorii comuniste, pentru ca acestea să nu se mai poată repeta niciodată. Rebrenii au dovedit că au un Consiliu local, un Primar şi un Preot paroh, oameni luminaţi de conştiinţa jertfei foştilor lor consăteni pentru libertatea încătuşată de comunismul instaurat de bolşevicii sovietici ai lui Stalin. Prin preocuparea acestora, în apropierea monumentului eroilor căzuţi în cele două războaie mondiale, s-a ridicat o impunătoare troiţă pe soclul căreia este înscris numele a 18 persoane din localitate, foşti membri sau simpatizanţi ai organizaţiei anticomuniste „Liga Naţională Creştină", organizaţie ce a activat în anii 1948-1949, având aderenţi şi simpatizanţi, în acele vremuri, în Rebrişoara, Rebra, Parva, Luşca şi chiar în Năsăud.

Sfinţirea troiţei a fost săvârşită de către preotul paroh local Teodor Nedelea şi preotul paroh din Nepos, Vasile Rus – nepot al martirului Dumitru Toader. Au participat consilieri locali în frunte cu primarul Ştefan Danci, alţi salariaţi ai primăriei, cadre didactice ale şcolii între care profesorul Ştefan Bachiş şi învăţătoarele Liliana Călini şi Floriţa Rus, care au pregătit şi prezentat cu un grup de elevi un frumos program de cântece şi versuri patriotice, alţi intelectuali pensionari între care familiile Dumitru şi Elena Scridon, Nicolae şi Floarea Marcoie, un public numeros, în mod deosebit urmaşi ai martirilor rezistenţei anticomuniste. O impresie deosebită a făcut prezenţa la manifestare a doamnei Marta Sântion – fiică a lui Toader Dumitru- şi Ştefan Toader şi Maria Suci născută Toader – nepoţi ai lui Toader Dumitru, care au făcut copiilor prezenţi daruri.

După săvârşirea sfinţirii au luat cuvântul primarul Ştefan Danci şi profesorul Viorel Rus, care au evocat activitatea grupării

rebrene a organizaţiei, martiriul membrilor, simpatizanţilor şi familiilor acestora după arestare şi profesorul Ştefan Bachiş, care a exprimat omagiul eroilor căzuţi pe câmpul de luptă în cele două războaie mondiale, precum şi ale acelora ce au suferit în închisoare şi ani îndelungaţi la Canal – care a fost lagărul de exterminare a oponenţilor reali ori presupuşi ai regimului comunist, în anii de început ai comunismului în România. Preotul Vasile Rus a evocat chipul bunicului său şi tristeţea de a nu-l fi văzut niciodată, mulţumind rebrenilor în numele familiei pentru ridicarea troiţei şi frumoasa manifestare organizată. Preotul paroh local Teodor Nedelea a exprimat bucuria că ziua eroilor din acest an în Rebra a căpătat noi valenţe, că în faţa bisericii străjuie de acum un nou monument al eroilor rebreni, înspre neuitarea lor, iar rebrenii sunt un exemplu pentru că ştiu să-şi preţuiască înaintaşii.

Iată rebrenii ale căror nume au fost înscrise pe troiţă, faptele şi martiriul acestora:

1. Toader Dumitru l. Mihăilă a Minii – numit în sat ***Dumitru din Moară*** pentru că avea moară şi darac pentru lână, a fost primar în anul 1946, demis pentru că nu a permis falsificarea rezultatelor alegerilor parlamentare din acel an de către comunişti, acuzat şi că ar fi organizat bătaia luată de comunişti cu acel prilej. A fost preşedintele grupării rebrene şi vicepreşedinte al întregii organizaţii ***„Liga Naţională Creştină”*** – supranumită de securitate **„Garda Albă,** iniţiată în anul 1948 de către căpitanul Leonida Bodiu, cu grupări în Rebrişoara, Năsăud, Luşca, Rebra şi Parva, organizaţie cu caracter **antisovietic** şi **anticomunist**, având ca obiectiv principal **pregatirea şi înarmarea pentru sprijinirea armatelor anglo-americane**, în războiul împotriva sovieticilor, ce părea că era iminent. A fost arestat în noaptea de 12-13 februarie 1949, bătut crunt, închis în beciurile securităţii din Bistriţa si apoi ucis mişeleşte de securitate, împreună cu căpitanul Leonida Bodiu şi Ioan Burdeţ din Rebrişoara, în „Dealul Crucii”, în ziua de 24 iunie 1949. Gospodăria i-a fost distrusă. **Marta -**

fata acestuia nu a putut să faca studii după capacitatea ei, **Dumitru -** fiul mai mare, azi locuitor în Bistriţa, şi-a schimbat numele Dumitru Dumitru pentru a se putea angaja în serviciu, iar fiul mai mic, **Ioan -** tatăl părintelui Vasile din Nepos **-** şi-a schimbat numele de familie în Rus pentru a putea lucra un timp ca angajat la staţiunea pomicolă din Bistriţa, ajungând, mult mai târziu, după ce a absolvit seminarul teologic de unde fusese exmatriculat pe motive politice,şi facultatea de teologie, preot în**Tărpiu;**

2. Muti Nicolae - originar din Rebrişoara – s-a stabilit în Rebra prin căsătoria cu **Maria Suci, fiica lui Ion Moisi**. A fost închis şi dus la muncă silnică la Canal timp de 8 ani şi 1 lună, pentru că deţinuse functia de secretar al grupării rebrene a organizaţiei;

3. Nedelea Vasile al lui David din Trifana, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal timp de 7 ani, pentru că în casa lui au avut loc multe şedinţe ale organizaţiei, cu participarea capitanului Bodiu;

4. Georgiţă Firidon – fiu al lui Ion lui Macidon, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal 7 ani şi 10 luni, ca membru al organizaţiei, care l-a însoţit pe Leonida Bodiu pe dealurile Rebrei şi Parvei ca gardă de corp, până ce acesta a fost prins prin vicleşug la sfârşitul lunii martie 1949;

5. Onoaie Ioan – originar din Nepos, s-a stabilit în Rebra prin căsătoria cu **Ana Neamţ din neamul Nătenilor,** a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal timp 7 ani şi 10 luni, ca membru al organizaţiei care a facilitat, prin sora sa, **Ana Lazar,** femeie de serviciu la prefectură, multiplicarea manifestului organizaţiei la şapilograf;

6. Cârcu Dumitru – originar din Rebrişoara – stabilit în Rebra prin căsătoria cu **Raveca Nedelea lui Ştefan**, proprietar de moară, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal timp de 7 ani, pentru că a asigurat alimente şi cazare căpitanului Bodiu, atunci când acesta mergea în Rebra pentru a participa la întruniri ale organizaţiei;

7. Rus Ioan – zis Ion a Marti, cumnat al lui Dumitru Toader, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal 7 ani, ca simplu membru al organizaţiei;

8. Fontu Vasile – originar din Mititei – stabilit în Rebra prin căsătoria cu **Laura lui Irimei,** a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal timp de 6 ani, ca membru activ al organizaţiei;

9. Nedelea Victor – fiu al **lui Manoilă a Irinii**, finul lui Toader Dumitru, membru al organizaţiei, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal timp de 5 ani;

10. Nedelea Dumitru – fiu al lui Nicolae lui Vartolomei, cel care a asigurat multe nopţi odihna şi hrana locotenentului fugar şi gărzilor sale în casa sa din dealul numit „Semne", a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal 5 ani;

11. Tăut Nicolae – fiu al lui Vasile lui Simion, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal 5 ani, ca simplu membru al oraganizaţiei;

12. Isip Vasile – al lui Dumitru Ceorcanului, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal 5 ani, ca simplu membru al organizaţiei;

13. Toader Ioan - fratele lui Dumitru Toader – membru al organizaţiei, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal timp de 5 ani şi 7 luni;

14. Capătă Ioan – fiu al lui George lui Aleca, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal 3 ani, pentru că a participat la câteva şedinţe ale organizaţiei;

15. Scridon Timoftei – a**l lui Victor Lupului**, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal 2 ani şi 3 luni, ca simpatizant al organizaţiei;

16. Vartolomei Nicolae – **al lui Macidon zis a Bâghi**, a fost închis şi dus la muncă silnică la Canal 2 ani şi 2 luni, ca simpatizant al organizaţiei, pntru că a participat la o şedinţă a organizaţiei;

17. Georgiţă Gafta – n. Rus, căsătorită cu Georgiţă Ironim l. Macidon, s-a sinucis prin spânzurare din cauza interogatoriilor şi bătăilor suferite la securitate, de către ea şi fiica ei Saveta, soţia lui Victor Nedelea. Au rămas orfani de mamă 3 copii minori;

18. Nedelea Saveta – soţia lui Dumitru Nedelea, împuşcată într-un picior de către securitate, în dealul numit „Semne". În urma cangrenării rănii i s-a amputat piciorul.

Articol publicat în ziarul Bistrita Online, la data de 10 iunie 2011

Troiţa ridicată în Rebra

SCRISOARE AJUNSĂ LA DESTINAŢIE DUPĂ ŞAIZECI DE ANI

Vasile RUS

Anul acesta am ridicat de la C.N.S.A.S., pe lângă multe acte care fac referire la organizaţia anticomunistă Liga Naţională Creştină şi Dosarul cu numărul 214\1950 al lui Nedelea Vasile.

Originar din comuna Rebra, Nedelea Vasile s-a născut la data de 10 ianuarie 1922, din părinţii David şi Raveca. În anul 1941 se va căsători cu tânăra Marta Luju din Parva.

Din declaraţia dată de locotenentul Bodiu Leonida în faţa Securităţii din Bistriţa la 6 aprilie 1949, rezultă că Nedelea Vasile a activat în cadrul organizaţiei sale anticomuniste din Rebra: ”l-am cunoscut pe Vasile Nedelea în vara anului 1948. A fost printre iniţiatorii organizaţiei, a depus jurământul la prima întrunire care a avut loc în locuinţa tatălui său, David. M-a invitat în casa lor de câteva ori. Am mers şi stăteam câte două, trei zile. A participat la aproape toate întrunirile organizaţiei noastre, în care a adus mai multe dintre rudele sale”.

Potrivit Referatului Parchetului Militar Cluj: ”inculpatul Nedelea Vasile a făcut parte din organizaţia subversivă a lui Bodiu Leonida din comuna Rebra, a depus jurământul de credinţă acestei organizaţii după ce a luat cunoştinţă de scopurile ei. Era înarmat, găsindu-se asupra lui o armă Z.B. şi treizeci de cartuşe; a fugit în munţi, făcând gardă de apărare acuzatului Bodiu Leonida.”

La data de 29 martie 1949 Nedelea Vasile va fi arestat alături de alţi membrii ai organizaţiei Liga Naţională Creştină din Rebra, fiind acuzat de crimă de uneltire contra ordinii sociale şi condamnat de Tribunalul Militar Cluj prin hotărârea cu numărul 1595 din data de 10 noiembrie 1949, la 7 ani de temniţă grea, 5 ani degradare civică şi confiscarea averii.

Parcurgând dosarul lui Nedelea Vasile m-a impresionat o scrisoare pe care soţia sa, Marta, o trimitea la data de 25 iunie 1953 soţului ei închis în penitenciarul din Oradea. Ceea ce mi-a atras atenţia la această scrisoare a fost o notă a Securităţii de pe pagina scrisorii în care se arată: ”a nu se preda inculpatului aflat în arest”. Conţinutul scrisorii este următorul: *“Din puţinele mele cuvinte, află de la a ta soţie că sunt bine, sănătoasă. Dragul meu soţ Vasile, îmi este dor de tine, de aceea te rog ai milă de mine şi scrie-mi dacă eşti bine şi sănătos.Tatăl tău şi mama ta m-au rugat să-ţi spun din partea lor multă sănătate. Îţi dorim să ai voie bună şi nădăjduim în a noastră unire cât de curând. Dumnezeu să te întărească! Soţia ta, Marta.”*

Nu am reuşit să înţeleg motivul care a stat la baza refuzului Securităţii ca rebreanul Nedelea Vasile să primească această scrisoare de la cei dragi ai lui.

La data de 26 martie 1957 Vasile Nedelea va fi eliberat din închisoare. Va munci ca zidar în şantierele de construcţii de la Dej şi Măgura Ilvei, pensionându-se în anul 1984. Va adormi întru Domnul la data de 23 martie 1994 fiind înmormântat alături de soţia sa, în cimitirul din Bistriţa.

Anul acesta am avut bucuria de a încredinţa lui Nedelea George dosarul tatălui său din arhiva C.N.S.A.S. dar şi scrisoarea pe care tatăl său Vasile nu a citit-o niciodată, datorită cruzimii unui regim care a împins persecuţia peste limitele umane.

După şaizeci de ani scrisoarea a ajuns acasă, acolo unde îi este locul.

Articol publicat în ziarul Timp Online la data de 20 februarie 2013

Toma Penteker sau destinul trădătorului

Vasile Rus

Vicepreşedintele organizaţiei Liga Naţională Creştină din Parva,Toma Penteker, îşi va asuma în cursul anului 1949 misiunea ingrată de trădător al organizaţiei lui Leonida Bodiu.

S-a născut la data de 20 aprilie 1904 în comuna Iad,judeţul Bistriţa-Năsăud din părinţii Andrei şi Margareta,practicând meseria de morar în comuna Parva.Potrivit procesului verbal întocmit de sublocotenentul Liviu Pangraţiu la data de 28 iulie 1949,din arhiva C.N.S.A.S. ;''sasul Toma Penteker, fost cu trupele germane în Polonia,bănuit a fi fost S.S.-ist cu şcoala specială de G.S.P. la sfârşitul lunii septembrie 1948 se încadrează în organizaţia subversivă Liga Naţională Creştină a lui Bodiu Leonida ,întâlnindu-se cu acesta în casa lui Ioan Burdeţ din Rebrişoara ,ocazie cu care a acceptat să facă parte din banda criminală a lui Bodiu ,depunând înaintea lui jurământul de încredere.A fost ales ca vicepreşedinte al organizaţiei Liga Naţională Creştină din Parva,a luat parte la şase şedinţe ale organizaţiei şi a recrutat membrii în ea''.

Însă în declaraţia pe care Toma Penteker o dă în faţa Securităţii din Bistriţa la data de 13 iunie 1949 el recunoaşte că:'' am acceptat să activez în organizaţie numai cu scopul de a-l denunţa pe Leonida Bodiu autorităţilor şi am anunţat că este posibil ca acesta să participe la o nuntă în satul Parva, ocazie cu care ar putea fi capturat.''Mai mult el dă informaţii Securităţii despre membrii organizaţiei din Parva,printre care şi secretarul organizaţiei Ordace Irimie despre care spune:''îl cunosc din anul 1947 şi vă spun că întotdeauna a fost împotriva guvernului,îi vorbea de rău pe membrii P.M.R. din comună numindu-i ca ,'cei din urmă oameni şi nişte derbedei''.La alegerile din 1946 l-a luat la bătaie pe preşedintele celulei de partid a P.M.R . Rubingher Ioan din comuna Parva .A

fost omul de încredere al locotenentului Bodiu Leonida ,a activat tot timpul în cadrul organizaţiei depunând o muncă intensă şi a luat jurământul la 35 de oameni din comună.Ştiu că a avut misiunea din partea lui Bodiu Leonida de a spiona pe cei care sunt contra organizaţiei .L-a susţinut puternic pe locotenentul Bodiu Leonida strângând pentru el bani şi alimente iar în luna noiembrie a anului 1948 i-a dus patru grenade.În luna decembrie a aceluiaşi an Ordace Irimie mi-a propus să-i cerem lui Leonida Bodiu să ne dea arme şi să începem să le dăm în cap comuniştilor din comună,lucru pe care eu nu l-am acceptat.''.Tot în declaratia sa îl denunţă şi pe plutonierul Citrea de la postul de jandarmi din Rebrişoara că:'' în luna octombrie a anului 1948,acesta s-a întâlnit cu Bodiu Leonida în casa lui Ioan Burdeţ unde au stat două ceasuri de vorbă complotând împotriva guvernului,de aceea eu ,'mi-am făcut datoria'' şi am anunţat organele de Securitate asupra acestui pericol''.

În fişa personală aflată în arhiva C.N.S.A.S. există o notă semnată de sublocotenentul Liviu Pangraţiu în care se arată:''a ajutat foarte mult prin datele pe care le-a furnizat înainte şi după arestare pentru descoperirea organizaţiei subversive Liga Naţională Creştină.A predat chiar şi o scrisoare care era scrisă de Bodiu Leonida în limba germană şi adresată lui în care amenința cu moartea pe numitul Căcior Ioan,secretarul organizaţiei P.M.R. din Parva.A fost informatorul nostru în problemă şi martor al acuzării.''

Ca o ironie a sorţii,deşi a fost informatorul Securităţii, la data de 29 martie a anului 1949 trădătorul Toma Penteker va fi arestat de Securitate alături de ceilalţi membrii ai organizaţiei Liga Naţională Creştină din Parva şi închis în beciurile Securităţii din Bistriţa.Trădarea lui l-a ajutat doar într-o privinţă,el nefiind bătut groaznic de călăul Liviu Pangraţiu şi subalternii săi ,în iadul Securităţii din Bistriţa,după cum mărturiseşte scriitorul Teohar Mihadaş în cartea sa ,'Pe muntele Ebal''.Va fi privit însă cu dispreţ de ceilalţi arestaţi care nu îi vor ierta niciodată trădarea.

Deşi a fost principalul martor al acuzării trădătorul Penteker va avea parte de judecata Tribunalului Militar Cluj fiind acuzat de uneltire contra ordinii sociale.În fapt potrivit Referatului Parchetului Militar:''acuzatul Toma Penteker a fost într-un timp vicepreşedinte al

organizaţiei Liga Naţională Creştină în comuna Parva şi a recrutat membrii pentru această organizaţie pregătind o insurecţie armată pentru răsturnarea ordinii sociale din stat".

Trădarea lui nu îl va ajuta prea mult,pentru că va fi condamnat de către Tribunalul Militar Cluj prin sentinţa cu numărul 1585 din data de 10 noiembrie a anului 1949 la 12 ani de muncă silnică şi confiscarea averii.

Probabil va fi avut timp să mediteze în cei 12 ani de temniţă la gestul său murdar care îl descalifică înaintea camarazilor săi,dar fixează în linii mari destinul trădătorului trădat la rândul său de cei pe care i-a slujit.

După eliberare va fi nevoit să părăsească comuna Parva,de frica represaliilor din partea familiilor celor pe care el i-a trădat,stabilindu-se într-o localitate din sudul ţării.

Articol publicat în ziarul Timp Online la data de 1 martie 2013.

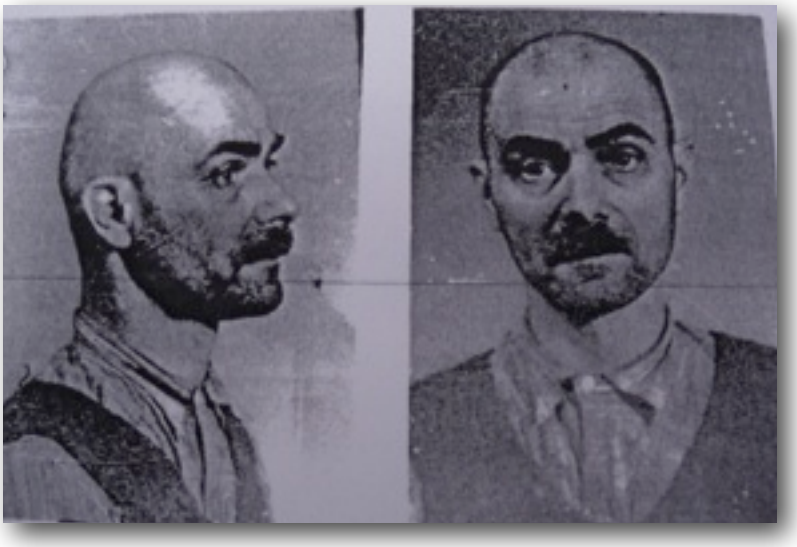

Toma Penteker

III.DOCUMENTE

MĂRTURIA LUI VIOREL BODIU DESPRE FRATELE SĂU, BODIU LEONIDA

În primăvara anului 2005 aveam să primesc vizita lui Anchidim Ureche, domiciliat în Poiana Ilvei nr.323, vecin cu familia Bodiu. El l-a cunoscut pe Leonida Bodiu încă din copilărie şi avea o strânsă prietenie cu fratele acestuia, Viorel.

Domnul Anchidim Ureche mi-a încredinţat mărturia lui Viorel Bodiu despre fratele său Leonida, mărturie care era scrisă pe un caiet, cu litere de mână. În cele ce urmează vom reda această mărturie, însoţită de o scurtă prezentare a biografiei lui Viorel Bodiu.

Viorel Bodiu s-a născut la data de 26 mai 1918 în localitatea Poiana Ilvei, din părinţii Ioan şi Paraschiva. În fişa personală aflată în arhiva C.N.S.A.S se arată că l-a susţinut pe fratele său, locotenentul Bodiu Leonida, în calitate de întemeietor al organizaţiei anticomuniste Liga Naţională Creştină de pe Valea Someşului. Astfel, potrivit Referatului Parchetului Militar Cluj: "Inculpatul Bodiu Viorel a cunoscut trecutul lui Bodiu Leonida, că a fost condamnat la 25 de ani de muncă silnică, a luat legătura de trei ori cu el ducându-i îmbrăcăminte. La ultima întâlnire a primit de la Bodiu Leonida trei manifeste cu caracter subversiv cu însărcinarea să le răspândească în comuna Poiana Ilvei. Unul din aceste manifeste a fost predat de inculpatul Bodiu Viorel învăţătorului Guzu Eronim. Bodiu Leonida i-a dat misiunea ca să-i facă legătura cu bandele teroriste din Munţii Ilvei".

Viorel Bodiu
(fotografiile faţă şi profil au fost făcute în arestul Securităţii comuniste, la arestare, fiind xeroxate după cele originale din Dosarul aflat la C.N.S.A.S)

În declaraţia aflată în arhiva C.N.S.A.S pe care Viorel Bodiu o dă în faţa sublocotenentului Liviu Pangratiu în sediul Securităţii din Bistrita la data de 16 iunie 1949 se arată: *"Subsemnatul Bodiu Viorel, îi cunosc situaţia lui Bodiu Leonida din anul 1945 când a fost condamnat la 25 de ani de muncă silnică pentru trădare. În toamna anului 1947 a dispărut din Poiana Ilvei şi s-a stabilit în comuna Rebrişoara. De la acea dată eu nu m-am mai întâlnit cu el decât după trei luni şi atunci am fost anunţat de către Sângiorzan Ioan ca să-i mai duc îmbrăcăminte şi alimente. A doua oară m-am întâlnit cu el la Burdeţ Ioan din Rebrişoara prin luna ianuarie a anului 1948, mi-a spus că este urmărit şi să-i caut un loc pe la noi ca să stea ascuns. I-am răspuns că la noi este căutat de jandarmi. Tot atunci i-am adus o cămaşă şi mi-a spus că oricând voi mai merge la el să iau legătura cu Burdeţ Ioan din Rebrişoara, că el ştie unde se găseşte în orice moment. M-a rugat apoi să vin cât mai des pe la el şi să-i aduc veşti.*

În anul 1948, prin luna septembrie, nu îmi amintesc ziua, m-am dus la Rebrişoara la Burdeţ Ioan şi am întrebat de fratele meu Bodiu Leonida, iar

el mi-a spus să îl caut la Ani Dumitru că este acolo. L-am găsit în casa lui Ani Dumitru şi m-a rugat să fac tot posibilul să mă întâlnesc cu partizanii din munţi şi să-i fac legătura cu ei. Am acceptat acest lucru şi i-am promis că o să fac tot ce îmi stă în putere. Tot atunci mi-a dat trei manifeste cu conţinut subversiv şi m-a rugat să le dau la oameni de încredere.

Manifestele primite de la fratele meu le-am dat domnului director al şcolii din Poiana Ilvei, Guzu Eronim şi unor oameni cu care m-am întâlnit pe Strâmba. Cu Bodiu Leonida nu m-am mai întâlnit de la acea dată şi nu l-am mai văzut.

Acestea le declar nesilit de nimeni şi semnez cu numele meu, Bodiu Viorel."

La data de 12 februarie 1949 Viorel Bodiu va fi arestat şi închis în beciurile Securităţii din Bistriţa, alături de fratele său Leonida Bodiu.

Viorel Bodiu va fi condamnat sub acuzaţia de favorizare a infractorului, de Tribunalul Militar Cluj prin sentinţa cu numărul 1585 din data de 10 noiembrie 1949 la doi ani de închisoare şi confiscarea averii.

Nu îşi va mai vedea niciodată fratele, pentru că în dimineaţa zilei de 24 iunie a anului 1949 Leonida Bodiu avea să fie ucis mişeleşte alături de Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru în Dealul Crucii de un comando al Securităţii Bistriţa condus de călăul Liviu Pangraţiu şi aruncaţi într-o groapă comună fără a avea dreptul la o judecată cinstită, sau cel puţin să aibă un preot la umbra mormântului lor în ceasul înhumării şi o cruce care să dea mărturie despre jertfa lor.

Redăm în cele ce urmează mărturia lui Viorel Bodiu despre fratele său Leonida Bodiu:

"Fratele meu, Leonida Bodiu, s-a născut în Poiana Ilvei, judeţul Bistriţa-Năsăud; tatăl nostru, Ioan Bodiu, era învăţător, ţărănist, iar mama lucra în gospodărie. Părinţii ne-au murit de tineri iar noi copii, rămaşi orfani, am fost crescuţi de bunici.

După absolvirea şcolii primare, fratele meu a urmat Liceul Militar "Mihai Viteazul" din Târgu-Mures, apoi şcoala militară din Sibiu iar ulterior Academia Militară la Bucureşti. În tot acest timp, l-a avut ca tutore şi

îndrumător pe profesorul de limba română Floarea Al George din Sângeorz-Băi.

Leonida Bodiu s-a logodit cu Lizica Zaharescu din Ploieşti, dar nu a mai apucat să se căsătorească cu ea, întrucât a plecat pe frontul de est. Logodnica lui a fost singura care i-a păstrat o fotografie, deoarece ulterior, de frica Securităţii, rudele au ars toate fotografiile şi cărţile lui.

Încă din liceu, fratele meu a fost un mare patriot român şi un aprig adversar al comunismului, mai ales când a aflat că unul dintre colegii săi a aderat la mişcarea comunistă aflată în ilegalitate.

Ca militar a luptat pe frontul din Crimeea, unde a şi căzut prizonier. Acolo, în prizonierat, a apărut în viaţa lui un moment greu când, atras de propaganda comunistă, a căzut în capcana întinsă de susţinătorii Moscovei şi luând iadul drept rai, şi-a dat acordul să facă parte din divizia "Tudor Vladimirescu". Încadrat în această divizie a luat parte la echiparea, instruirea trupelor şi la luptele împotriva nemţilor pe frontul din Cehoslovacia, unde a şi căzut prizonier în timpul unei misiuni în munţii Tatra. Ajuns prizonier la nemţi, a întâlnit pe un general german, al cărui translator fusese în ţară, înainte de a pleca pe frontul de est, întrucât cunoştea bine limba germană. Generalul l-a eliberat din lagărul de prizonieri şi i-a oferit un serviciu.

În vara anului 1947 s-a întors în ţară. A fost arestat la graniţă şi i s-au confiscat toate bunurile pe care le avea asupra sa. Totodată i s-a înscenat un proces care a durat un an de zile, fiind judecat în stare de libertate. Câştigând procesul, fratele meu a dat la rândul său în judecată statul român, cerând să i se restituie lucrurile confiscate şi să i se plătească solda din urmă.

Rezultatul procesului intentat de el a fost faptul că i s-a repus pe rol dosarul precedent, fiind învinuit ca dezertor şi trădător. Citaţia i-a fost trimisă în mod intenţionat cu întârziere, fiind astfel judecat şi condamnat în lipsă la 25 de ani de muncă silnică, sentinţa fiindu-i adusă la cunoştinţă de avocatul care l-a apărat şi care l-a sfătuit să dispară sau să treacă graniţa, deoarece nu are nici o şansă să scape de condamnare.

La cererea locuitorilor de pe Valea Someşului a întemeiat gruparea de rezistenţă anticomunistă "Liga Naţională Creştină", în care s-au înscris peste o sută de persoane. L-a avut ca ajutor pe morarul Toader Dumitru, fost primar în Rebra. Tatăl acestuia, Mihăilă, fiind născut în Rebrişoara, unde avea multe rude, Leonida Bodiu a locuit şi el aici la o rudă, Ioan Burdeţ, care avea în centrul comunei o cârciumă. De altfel, cei mai mulţi dintre membrii organizaţiei erau originari din cele trei sate-Rebrişoara, Rebra şi Parva- şi

erau toţi dotaţi cu arme, iar Leonida Bodiu, în afară de armă şi pistol, avea şi un aparat radio de emisie-recepţie.

Din organizaţie făcea parte şi un sas, Toma Pentecher, care în urma unei neînţelegeri cu Vasile Rus din Parva, s-a dus la Securitate şi a denunţat toată organizaţia.

În luna februarie a anului 1949 au început arestările, cei mai mulţi fiind ridicaţi în ziua de 12 februarie, peste o sută de persoane. Fratele meu a reuşit atunci să scape de arestare.

El s-a ascuns în Sângeorz-Băi, de unde era bunica sa după mamă şi unde avea o rudă şi un bun prieten, Alexandru Moraru, şef la unitatea de jandarmi din Năsăud. În el fratele meu avea mare încredere, ţinându-l la curent cu toate noutăţile. Mai mult, Alexandru Moraru a şi aderat la organizaţia fratelui meu, susţinând că şi el este urmărit de Securitate. Însă tocmai el l-a trădat. L-a invitat pe Leonida Bodiu în casa părinţilor săi ,la botezul unui copil al surorii sale, după care a telefonat la Securitatea din Bistriţa.

Asta se întâmpla la 21 martie 1949, după miezul nopţii casa a fost înconjurată de securişti, care l-au arestat pe fratele meu şi l-au transportat la Bistriţa cu o maşină, încătuşat la mâini şi la picioare.

Odată ajuns acolo a fost închis în celula numărul 2. Eu mă aflam într-o celulă alăturată; l-am auzit cântând o priceasnă bisericească, l-am recunoscut după voce:

''Vei veni Iisuse, ştiu că vei veni,
Şi pe nori cu slavă Tu vei cobori,
Mare va fi ziua când ai să cobori,
Sărbătoarea celor fără sărbători''.

Chiar în prima zi a fost anchetat de sublocotenentul Liviu Pangraţiu, împreună cu alţi călăi iar a doua zi a venit un colonel de la Cluj, evreu din Ardeal cu care Leonida Bodiu stătuse în lagărul de la Auschwitz şi care, odată întors în ţară, a devenit colonel de Securitate. Când s-au găsit faţă în faţă, colonelul Mihai Patriciu, aşa îl chema acum, l-a întrebat pe fratele meu:' ' Ce crezi, Bodiule, că va ieşi din toate astea?'' La care Leonida i-a răspuns:' 'ştiu că din două are să iasă una: ori viu şi liber, ori mort pentru patrie!''

Nu ştiu cum a decurs ancheta şi dacă a fost torturat, ştiu doar că a stat în celula cu numărul 2, unde seara era legat cu mâinile la spate, ziua cu

mâinile legate în faţă şi nu i se dezlegau, fiind ajutat să mănânce de o fiică a lui Ioan Burdeţ, Domnica, arestată şi ea alături de ei.

În ziua de Paşti, soţiile, părinţii şi fraţii celor deţinuţi au adus pachete cu pască şi ouă roşii pe care gardienii le-au închis într-o magazie, după care au făcut porţii pentru fiecare, reunindu-i pe deţinuţi la o masă comună; la urmă, l-au adus la masă pe Leonida Bodiu cu mâinile legate şi l-au aşezat lângă mine. Ofiţerul de serviciu, Szabo, mi-a spus: "Măi, Viorel Bodiu, dă-i să mănânce şi lui frate-tu...", la care eu am început să plâng şi i-am zis: "Astăzi e ziua de Paşti, în care raiul este deschis şi pentru cei păcătoşi. Oare frate-miu cu ce a păcătuit, de are mâinile legate, ca să-l hrănesc eu?" Atunci toţi au început să plângă şi nimeni nu a vrut să mănânce.Am observat că şi lui Szabo îi picurau pe veston boabe de lacrimi, neputându-se abţine nici el. A făcut stânga-mprejur şi a plecat, întorcându-se abia după aproape o oră. Când a revenit, a adus cheile de la cătuşe şi l-a dezlegat pe fratele meu, după care nu a mai fost legat.

În lotul nostru erau şi cinci preoţi, care au început slujba de Înviere după datina creştinească, Leonida Bodiu ţinând locul cântăreţului de la strană, cum o făcea şi în biserica din satul nostru. Am cântat cu toţii "Hristos a înviat" şi apoi am început să mâncăm. După masă am fost vârâţi din nou după uşile zăvorâte, iar eu l-am auzit toată noaptea pe fratele meu cântând "Hristos a înviat".

În dimineaţa zilei de 24 iunie, în ziua de Sânziene, Leonida Bodiu, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru au fost urcaţi într-o maşină, duşi pe Dealul Crucii, între Rebra şi Nepos şi împuşcaţi toţi trei mişeleşte.

Plutonul de execuţie a fost format din slt.Liviu Pangraţiu, plut.maj. Liviu Herţa, plut.Traian Săsărman iar şofer a fost unul Pentecher.

După această faptă mişelească i-au trimis pe fraţii Popiţan ce lucrau la primăria din Nepos, care i-au îngropat pe toţi trei într-o groapă comună, unul peste altul, fără preot, acolo, pe Dealul Crucii.

Eu am aflat de cele întâmplate de la soţia lui Teohar Mihadaş care făcea parte din acest lot de arestaţi.

După câteva zile l-am întrebat pe unul din echipa de execuţie unde i-au dus pe cei trei iar el mi-a spus că i-a dus să-i judece iar pe noi urmează să ne pună în libertate. Ştiam ce s-a întâmplat cu ei, că fuseseră ucişi fără milă dar ce mai puteam face noi în situaţia în care ne aflam?

La nouă luni de la arestare ne-au transferat la Cluj să fim judecaţi de Tribunalul Militar. Cei trei împuşcaţi în Dealul Crucii au fost daţi dispăruţi, judecaţi în lipsă şi condamnaţi la câte 20 de ani de muncă silnică iar noi,

ceilalţi, la pedepse între unu şi cincisprezece ani, eu fiind condamnat la doi ani de muncă silnică.

Acestea sunt faptele şi întâmplările pe care mi le amintesc în legătură cu fratele meu Bodiu Leonida, ucis în Dealul Crucii, la 24 iunie 1949."

Mărturie culeasă de preotul Rus Vasile de la Anchidim Ureche din Poiana Ilvei la 20 martie 2005

Rezoluţia Parchetului Militar în cazul martirilor din Dealul Crucii

Subsemnatul Truică Paul, procuror militar, colonel magistrat din cadrul Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial.

Examinând actele premergătoare urmăririi penale efectuate în cauza cu numărul 17\P\2009,

Constată:

La data de 29.04.2009 Parchetul de pe lângă Tribunalul Bistriţa-Năsăud a fost sesizat de către Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România cu privire la faptul că pe raza satului Nepos, comuna Feldru, la data de 24 iunie 1949, au fost asasinaţi cu arme de foc trei persoane membre ale Rezistenţei Anticomuniste, respectiv numiţii Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru, din localităţile Poiana Ilvei, Rebrişoara şi Rebra.

Din adresa nr.765\23.04.2009 a I.I.C.C.R rezultă că autorii infracţiunii de omor deosebit de grav ar fi numiţii slt.Pangraţiu Liviu, plt.maj.Herţa Liviu şi plt.Săsărman Traian care au făcut parte din Raionul de Securitate Bistriţa.

Prin ordonanţa din 30.04.2009 dispusă în dosarul nr.187\P \2009 Parchetul de pe lângă Tribunalul Bistriţa-Năsăud a dispus declinarea competenţei de soluţionare a cauzei cu motivarea că membrii echipei care au ucis persoanele ale căror oseminte au fost descoperite pe raza satului Nepos, com.Feldru la 24.06.1949, făceau parte din structurile militare.

La data de 27\28 aprilie reprezentanţii I.I.C.C.R. din Romania au intreprins o acţiune de exhumare a rămăşitelor pământeşti ce au aparţinut unui număr de trei bărbaţi ucişi prin împuşcare în jurul datei de 24 iunie 1949 în localitatea Nepos, punctul Dealul Crucii, de către persoane ce făceau parte din structura de cadre operative ale Securităţii Bistriţa.

Locaţia aproximativă a mormântului unde au fost îngropaţi Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru din localităţile Poiana Ilvei, Rebrişoara şi Rebra a fost indicată de către numita Cârcu Verginica din localitatea Nepos care a îndrumat membrii echipei de exhumare să caute la aproximativ 40\50m la nord faţă de locul unde se afla postată în prezent o cruce.

Pentru căutarea, depistarea şi dezvelirea osemintelor celor trei victime au fost folosite metode şi tehnici specifice arheologiei funerare comune de altfel oricărei intervenţii arheologice care vizează situri cu astfel de încarcătură istorică.

Pe fundul gropii mormântului comun au fost găsite dezvelite trei schelete umane care se aflau fiecare în poziţii contorsionate. Acest aspect dovedeşte că la momentul înhumării cadavrele au fost efectiv aruncate în groapă fără să existe vreo grijă sau preocupare pentru cei morţi din partea celor care i-au îngropat.

Ca şi orientare, toţi defuncţii au fost identificaţi cu capul spre nord şi cu picioarele spre sud.

Cercetarea arheologică a fost efectuată în prezenţa unui procuror civil şi a unui ofiţer criminalist de poliţie iar la finalul cercetării osemintele au fost transportate la Laboratorul de Medicină Legală de pe lângă Spitalul Judeţean Bistriţa pentru a fi supuse unei expertize de specialitate.

În cauză a fost dispusă de către Parchetul Militar Teritorial efectuarea unei expertize medico-legale asupra celor trei cadavre care prezintă lipsuri osoase şi se află într-o stare de degradare relativ avansată.

În raportul de constatare medico-legală întocmit de Serviciul de Medicină Legală Bistriţa-Năsăud asupra fragmentelor cadaverice ale numitului Bodiu Leonida, născut la data de 16.01.1918 s-au precizat următoarele: moartea numitului a fost violentă. Ea s-a putut datora unei leziuni traumatice complexe produse prin împuşcare cu armă de foc, întrucât la nivelul oaselor craniene s-a constat un orificiu de formă circulară care cel mai probabil a fost produs prin acţiunea unui proiectil metalic de dimensiuni mici.

În raportul de constatare medico-legală întocmit de Serviciul de Medicină Legală Bistriţa-Năsăud asupra fragmentelor cadaverice ale numitului Toader Dumitru, născut la data de 22.10.1914 s-au precizat următoarele: felul morţii numitului Toader Dumitru de la care provin fragmentele de schelet examinate nu pot fi stabilite cu certitudine dar a fost violentă. Moartea s-a putut datora unor leziuni traumatice complexe produse prin împuşcare cu armă de foc având în vedere contextul general în care a fost împuşcat cadavrul.

Raportul de constatare medico-legală întocmit de Serviciul de Medicină Legală Bistriţa-Năsăud asupra fragmentelor cadaverice ale numitului Burdeţ Ioan, născut la data de 15.08.1905 s-au precizat următoarele: felul morţii numitului Burdeţ Ioan de la care provin fragmentele de schelet examinate nu pot fi stabilite cu certitudine, dar ea a fost cel mai probabil violentă. Ea s-a putut datora unor leziuni traumatice complexe produse prin împuşcare cu armă de foc, având în vedere contextul general în care a fost exhumat cadavrul.

În cauză s-a solicitat C.N.S.A.S documente referitoare la data la care s-a produs decesul numiţilor şi cu privire la modul în care organele de securitate şi-au desfăşurat acţiunea cu această ocazie.

De asemenea s-a solicitat şi I.I.C.C.R. din România documente în baza cărora a susţinut că cele trei persoane Bodiu Leonida,Toader Dumitru şi Burdeţ Ioan au fost împuşcate de slt.Pangraţiu Liviu, plt.maj.Herţa Liviu şi plt.Săsărman Traian şi dacă au făcut parte din cadrul Securităţii Bistriţa.

Prin adresa nr.S\56144 din 22.02.2012 Serviciul Român de Informaţii a comunicat datele de stare civilă şi faptul că cei trei au fost cadre ale Ministerului Afacerilor de Interne-Regiunea Bistriţa.

C.N.S.A.S., cu adresa nr.S\16\2010 din 17.03.2010 a pus la dispoziţia Parchetului Militar în copie selecţiile de documente privind pe Bodiu Leonida, Ioan Burdeţ şi Toader Dumitru şi care conţin procesul verbal din 20 aprilie 1953 întocmit de lt.col.Iusco Gavrilă, procesul verbal din 29 iulie 1949 întocmit de slt.Pangraţiu Liviu şi care privesc cercetări efectuate faţă de Bodiu Leonida şi de

cei doi privind activitatea lor în cadrul organizaţiei subversive "Liga Naţională Creştină", referatul introductiv întocmit de cpt.Mateo Victor, procuror militar, privind trimiterea în judecată a numiţilor Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Dumitru Toader, trei ordonanţe de contumacie emise de Tribunalul Militar Cluj pentru Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru spre a fi judecaţi pentru uneltiri contra ordinii sociale, copii de pe mandatul de arestare a numitului Bodiu Leonida condamnat la 25 ani de muncă silnică.

Din adresa Direcţiei Regionale a Securităţii Poporului Cluj nr.4935 din 6.02.1950 către Parchetul Tribunalului Militar Cluj prin care se restituie mandatele de reţinere nr.600, 601, 602 precum şi sentinţele privitoare pe Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru rezultă faptul că cei trei au fost împuşcaţi mortal când au încercat să fugă pe timpul când s-au efectuat reconstituirea faptelor.

Din procesul verbal din 8 iulie 1949 întocmit de mr.Gligor Viorel cu ocazia cercetării decesului prin împuşcare a arestaţilor Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Dumitru Toader s-a constatat că în ziua de 8 iulie 1949, orele 9, slt.Pangraţiu Liviu a raportat că cei trei arestaţi, respectiv Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru în timp ce au dezgropat depozitul de armament au încercat să pună mâna pe grenadele aflate în depozitul de armament atacând prin aceasta organele de securitate cu scopul de a fugi de sub escortă.

Audiat în cauză de procurorul militar, Pangraţiu Liviu descrie faptul că cei trei arestaţi, respectiv Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Dumitru Toader au fost conduşi în localitatea Nepos pentru identificarea unui depozit de armament dar neagă faptul că i-a împuşcat, arătând doar faptul că în timp ce se îndrepta de la locul unde cei trei erau puşi să sape o groapă, spre comandantul Lothe, a auzit focuri de armă în spatele său.

În această situaţie s-a făcut uz de armă împuşcându-i mortal pe cei trei.

În încheierea procesului verbal, mr.Gligor Viorel arată că slt.Pangraţiu Liviu, plt.maj.Herţa Lucian şi plt.Săsărman Traian

au făcut uz în mod legal de armă împuşcându-i mortal pe arestaţii Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru pentru a împiedica evadarea acestora.

Din probele administrate în cauză, împuşcarea lui Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru s-a înscris într-o practică neoficială dar uzitată de organele de securitate şi anume aceea a unor lichidări demonstrative sau a lichidărilor în situaţii fără soluţii.

Data exactă a execuţiei nu se cunoaşte. Din declaraţia martorilor Cârcu Verginia şi Salvan Dionisie a rezultat că această execuţie ar fi avut loc în luna iunie 1949.

Pe de altă parte, din textul consemnat al unui raport telefonic al organelor de securitate, datat în 8 iulie 1949, rezultă unele detalii cu privire la împrejurările în care cei trei au fost ucişi şi lasă să se înţeleagă că împuşcarea celor trei ar fi avut loc la acea dată.

De altfel, varianta oficială a organelor de securitate cu privire la împuşcarea celor trei este precizată în documentele din acea perioadă că în ianuarie 1949, cei trei au făcut un depozit de armament din 6 arme militare între comunele Rebra şi Nepos, în regiunea Dealul Crucii, dar se arată că nu se poate identifica locul depozitului fiind necesară deplasarea în teren.

Sub pretextul deplasării în teren pentru identificarea depozitului de armament, organele de securitate i-au condus pe numiţii Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru în localitatea Nepos, în locul numit Dealul Crucii în data de 8 iulie 1949 pentru a arăta locul unde au ascuns armamentul, după care i-au impuşcat prin rafale scurte de arme automate.

Martorii Salvan Dionisie şi Cârcu Verginia aflaţi din întâmplare la mică distanţă de locul respectiv, au văzut cadavrele imediat după execuţie căzute în zona Dealul Crucii.

De asemenea, martorii au declarat că cele trei persoane care au participat la execuţia celor trei aveau fiecare câte un pistol mitralieră asupra sa şi după ce i-au împuşcat pe cei trei s-au retras grăbite către localitatea Nepos.

În acel loc, la un interval scurt de timp, au sosit patru persoane printre care şi fraţii Popiţan, aceştia fiind angajaţii primăriei Nepos, care au îngropat cadavrele în vecinătatea locului în care aceştia erau împuşcaţi, acest aspect fiind reţinut de-a lungul anilor de numita Cârcu Verginia.

Din arhiva C.N.S.A.S. cod penal dosarul 103 volumul 8 fila 103, rezultă că la orele 9 ziua 8 iulie 1949 a raportat telefonic sublocotentul de securitate Pangraţiu Liviu că cei trei arestaţi, în timp ce au dezgropat depozitul de armament au încercat să pună mâna pe grenadele aflate în depozitul de armament şi nedeclarate de ei, că atacând prin aceasta organele de escortă, pentru a-şi asigura pe această cale fuga lor, la care organele de securitate din legitimă apărare şi pentru a împiedica fuga celor trei arestaţi periculoşi securităţii statului, au făcut uz de arme împuşcându-i pe toţi trei arestaţii, adică pe Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru.

Prin sentinţa penală numărul 1585 dată de Tribunalul Militar Cluj la data de 10 noiembrie 1949, Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru au fost condamnaţi în contumacie la 20 de ani de muncă silnică şi confiscarea averii iar alte 63 de persoane au primit pedepse între opt luni şi 15 ani muncă silnică.

Din probele administrate în cauză rezultă că decesul celor trei persoane s-a produs prin împuşcare de către slt.Pangraţiu Liviu, ptl.maj.Herţa Lucian şi plt.Săsărman Traian în data de 8 iulie 1949 în localitatea Nepos (locul Dealul Crucii), sub pretextul că cei trei au încercat să evadeze fiind împuşcaţi prin rafale scurte cu pistolul mitralieră pe la spate.

Fapta sesizată este susceptibilă a fi încadrată în prevederile infracţiunii de omor, prev.de art.463 din Codul Penal al Republicii Populare Române (publ.în M.Of.nr.48 din 02.02.1949) aflat în vigoare la data săvârşirii faptei penale iar potrivit actualelor reglementări în prevederile infracţiunii omorului deosebit de grav prev.de art.176 lit.g Cod Penal (aşa cum a fost modificat prin Legea 278-2006).

Potrivit art.463 din Codul Penal al Republicii Populare Române crima de omor se pedepseşte cu muncă silnică de la 10 la

25 ani iar potrivit art.164 alin.1 pct.1 din acelaşi cod penal termenul de prescripţie pentru crima de omor era de 15 ani.

Astfel, constatăm că în cauză s-a împlinit termenul prescripţiei penale la data de 23.08.1965.

Chiar dacă am admite situaţia că termenul prescripţiei răspunderii penale a fost suspendat până la data de 22 decembrie 1989, vom constata că şi în acest caz s-a împlinit prescripţia răspunderii penale.

Pentru infracţiunea de omor deosebit de grav prev.de art. 176 alin.lit.g c.pen .(aşa cum a fost modificată prin Legea 278\2006) pedeapsa este detenţiunea pe viaţă sau închisoare de la 15 la 25 de ani iar conform disp.art.122 alin1 lit.a termenul de prescripţie a răspunderii penale pentru această infracţiune este de asemenea de 15 ani.

În caz de succesiune a unor legi penale prin care pentru aceeaşi infracţiune sunt prevăzute pedepse diferite, în conformitate cu art.13 c.pen., se aplică legea care prevede limitele cele mai mici.

În situaţia analizată constatăm că legea penală mai favorabilă este cea prevăzută de disp.art.463 din Codul Penal al Republicii Populare Române.

Întrucât comparând condiţiile de incriminare din cele două legi şi condiţiile de sancţionare, constatăm, pe deoparte, că legea penală mai veche nu prevedea în conţinutul infracţiunii prev.de art.463 Cod Penal al R.P.R. (crimă de omor) circumstanţele de calificare prev.de art.176 lit.g C.Pen.(omor deosebit de grav), iar pe de altă parte crima de omor se pedepseşte cu muncă silnică de la 15 la 25 de ani şi nu cu ''detenţie pe viaţă'' cum se pedepseşte infr.prev.de art.176 lit.g.C.pen.

De altfel, persoanele indicate că ar fi participat la uciderea celor trei victime au fost identificate de Serviciul Român de Informaţii ca fiind: Pangraţiu Liviu, născut la data de 30.03.1920 în localitatea Chiraleş din judeţul Bistriţa-Năsăud, care şi-a desfăşurat activitatea în cadrul Direcţiei Regionale a Securităţii Cluj, în perioada 01.09.1949-31.12.1952 şi a decedat la data de 4 . 11.2011.

Herţa Lucian, născut la 10.04.1924 în localitatea Năsăud ,judeţul Bistriţa-Năsăud, şi-a desfăşurat activitatea din 01.11.1948-30.11.1953, în cadrul Ministerul Afacerilor Interne.

În cauză s-a purtat corespondenţa cu primăria oraşului Năsăud cu privire la menţiunile în registrul de stare civilă la poziţia Herţa Lucian, dar prin adresa 39\11\957 din 12.03.2012, s-a comunicat Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial un extras de pe actul de naştere privind pe Herţa Lucian prin care rezultă că, s-a identificat un anume Herţa Lucian Alexandru, dar cu data de naştere la 14.04.1924, cu tatăl Mihăilă în loc de Mihai, fără a fi vreo menţiune cu privire la deces.

Verificările efectuate de către primăria oraşului Năsăud la Serviciul Evidenţa Populaţiei, au evidenţiat faptul că numitul Herţa Lucian Alexandru, născut la 14.04.1924, nu figurează la nici o adresă.

Numitul Săsărman Traian, născut la 19.04.1924 şi-a desfăşurat activitatea la data de 20.02.1949-01.05.1954 în cadrul Ministerului Afacerilor Interne-Secţia Raională Bistriţa şi a decedat la 12.12.2001.

Având în vedere că pe de o parte a intervenit prescripţia răspunderii penale iar pe de altă parte împrejurarea că făptuitorii Pangraţiu Liviu şi Săsărman Traian au decedat, cât şi a faptului că datele puse la dispoziţie despre numitul Herţa Lucian nu conduc la identificarea domiciliului actual cu rezerva că chiar dacă mai trăieşte o declaraţie dată de acesta la această vârstă înaintată nu ar fi în măsură să lămurească împrejurările săvârşirii infracţiunii ce a avut loc în urmă cu 63 de ani, în cauză urmează a se dispune neînceperea urmăririi penale sub aspectul săvârşirii infracţiunii de omor deosebit de grav, prev.de art.174 cap.la art.176 lit.g.cu aplic.art.13 C.Pen.

Pentru aceste motive,

în temeiul disp.art.228 alin.4-6 rap.la art.10 lit.g din C.Pr.pen.:

Dispun:

Neînceperea urmăririi penale faţă de slt.Pangraţiu Liviu, plt.maj.Herţa Liviu şi plt.Săsărman Traian, foste cadre ale Direcţiei Regionale Cluj a Securităţii Poporului Cluj, sub aspectul săvârşirii infracţiunii de omor deosebit de grav, prev.de art.174 rap.la art.176 lit.g cu aplic.art.13 C.Pen.

Cheltuielile efectuate în cauză rămân în sarcina statului conform art.192, alin.3 C.pr.pen.

Soluţia se comunică Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului din România, numitei Scurtu Olga şi Sîntion Marta.

PROCUROR MILITAR
Colonel magistrat
TRUICĂ PAUL

ACŢIUNEA DE CĂUTARE ŞI DESHUMARE A PERSOANELOR UCISE DE SECURITATE ÎN HOTARUL SATULUI NEPOS, COM. FELDRU, JUD. BISTRIŢA-NĂSĂUD

- INVESTIGAŢII ARHEOLOGICE -

Gheorghe PETROV

În zilele de 27 şi 28 aprilie 2009, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România (IICCR) a întreprins o acţiune de căutare şi deshumare a rămăşiţelor pământeşti ce au aparţinut unui număr de trei bărbaţi, ucişi prin împuşcare la data de 24 iunie 1949 de către anumite persoane care atunci făceau parte din structura de cadre operative ale Securităţii Statului din Bistriţa. Crima a fost înfăptuită într-un loc situat pe versantul apusean al *Dealului Crucii* sau al *Căpăţânii*, zonă situată în extremitatea nordică a hotarului satului Nepos, localitate aparţinătoare comunei Feldru din judeţul Bistriţa-Năsăud. *Dealul Crucii* reprezintă şi locul unde se întâlnesc limitele de hotar a trei sate, Nepos, Feldru şi Rebra. Faţă de acest deal, satul Nepos se află situat înspre sud, Feldru, care este şi centru comunal, este poziţionat spre sud-est, iar localitatea Rebra, tot centru de comună, se află situată spre nord-vest.

Identitatea persoanelor ucise de către Securitate pe *Dealul Crucii* este următoarea: **Ioan Leonida Bodiu**, născut la 16 ianuarie 1918 în localitatea Poiana Ilvei, jud. Bistriţa-Năsăud, **Ioan Ştefan Burdeţ,** născut la 15 august 1905 în localitatea Rebrişoara, jud. Bistriţa-Năsăud, şi **Toader Dumitru**, născut la

22 octombrie 1914 în localitatea Welland din provincia Ontario, Canada.

În primăvara anului 1948, Ioan Leonida Bodiu, fost ofiţer al Armatei Regale Române, a pus bazele unei organizaţii îndreptate împotriva regimului comunist instaurat în România la care au aderat mulţi locuitori din zona comunelor Rebra, Parva şi Rebrişoara, în majoritate ţărani, care erau nemulţumiţi de noile stări de lucruri din ţară. Organizaţia s-a numit *Liga Naţională Creştină*, însă în zonă se vorbea atunci şi despre o organizaţie cu denumirea de *Garda Albă*. Se presupune, şi există destule dovezi pentru a se demonstra acest lucru, că aceste informaţii au fost create şi lansate de către Securitate pentru dezinformarea localnicilor şi atragerea celor nemulţumiţi, fiind un pretext pentru condamnarea lor ulterioară. În epocă, într-o zonă mult mai extinsă, exista atunci o adevărată psihoză în legătură cu o organizaţie de rezistenţă anticomunistă ce se numea *Garda Albă*, iar tot ceea ce era săvârşit în afara legii comuniste era atribuit, cel puţin în faza iniţială a anchetelor, pe seama membrilor ei. Leonida Bodiu însuşi afirmă, după arestarea sa, în declaraţiile scrise ce i s-au luat în timpul anchetelor, că *Garda Albă* este doar un zvon şi că nu are nici o legătură cu aşa ceva, dar recunoaşte că a condus o organizaţie de rezistenţă care se numea *Liga Naţională Creştină*, formată în preponderenţă din ţărani din zonă. Alături de Leonida Bodiu, Toader Dumitru a fost sfătuitorul şi principalul ajutor al acestuia în conducerea organizaţiei, pentru o vreme el fiind şi primar al comunei Rebra. Despre Ioan Burdeţ se ştie că avea o cârciumă în localitatea Rebrişoara şi a fost unul dintre principalii sprijinitori ai lui Leonida Bodiu, fiind un membru marcant în cadrul organizaţiei anticomuniste.

Crima înfăptuită de Securitate prin care s-a curmat brutal viaţa celor trei a fost cunoscută imediat de foarte mulţi localnici din zonă, fiind păstrată în memoria colectivă până în zilele noastre. Apariţia câtorva studii de specialitate, bazate pe unele documente provenite din arhiva fostei Securităţi, precum şi publicarea unor mărturii ale unor persoane implicate în evenimentele de atunci, au adus acest tragic caz în actualitate şi în atenţia IICCR. Având în

vedere faptul că se acumulase deja o suficientă bază documentară asupra evenimentelor care au culminat cu execuţia celor trei persoane, am considerat că este oportun a se continua şi aprofunda investigaţiile asupra cazului prin noi cercetări, de această dată în teren. Obiectivul principal al demersurilor noastre a fost căutarea şi identificarea unor persoane care deţin informaţii despre ceea ce s-a întâmplat atunci efectiv în teren, eventual chiar martori ai crimei, direcţi sau indirecţi, cu ajutorul cărora să putem localiza şi locul unde au fost înmormântate cele trei victime.

După stabilirea unor contacte şi purtarea unor discuţii preliminare cu diferite persoane din satele zonei, în ziua de 3 aprilie 2009 am efectuat o deplasare în localitatea Rebra, unde am luat legătura cu domnul Ivaşcu Teofil, născut în respectiva localitate în anul 1930, acesta fiind un martor indirect al crimei săvârşite în urmă cu peste şase decenii pe *Dealul Crucii*. Împreună am urcat apoi până la locul unde au fost omorâte cele trei persoane, accesul cel mai uşor spre *Dealul Crucii* fiind din dreptul gării din Nepos, spre nord, cale de aproximativ 4 km. Urcând pe un drum în pantă permanentă, accesibil doar pentru căruţe, ne-am oprit într-un loc situat pe versantul vestic al *Dealului Crucii*, unde drumul pe care l-am urmat, plecând din Nepos spre nord, prezintă un traseu uşor curbat spre nord-vest, însă fără pante şi denivelări accentuate. În stânga drumului, la circa 2,5 metri faţă de marginea acestuia, coborându-se pe terenul aflat în pantă dinspre est spre vest, între drum şi liziera unei păduri, se află postată o cruce din metal, care la intersecţia braţelor are fixată o placă dintr-un material inoxidabil pe care sunt inscripţionate numele celor trei victime şi alte câteva cuvinte, care fac referire la faptul că cei trei nominalizaţi au fost împuşcaţi în acel loc la data de 24 iunie 1949. Această cruce a fost pusă de către Dumitru Dumitru, fiul lui Toader Dumitru, în ziua de 24 iunie 1992, însă de la început s-a cunoscut faptul că locul pe care a fost postată crucea nu marchează şi locul mormântului comun al celor trei. Atât Ivaşcu Teofil cât şi Dumitru Dumitru, fiul uneia dintre victime, susţineau că locul mormântului ar fi la o anumită distanţă mai spre sud faţă de locul unde a fost pusă respectiva cruce.

Conform mărturiei lui Ivaşcu Teofil, în dimineaţa zilei de 24 iunie 1949 acesta împreună cu alţi doi consăteni din Rebra se aflau în zona respectivă la cules de cireşe când, la un moment dat, au auzit zgomotul produs de una sau mai multe arme automate cu care s-a executat foc în rafale scurte. Distanţa între locul unde se aflau cei trei şi locul crimei a fost de circa 150 de metri. Cei doi consăteni care îl însoţeau pe Ivaşcu s-au întors imediat înapoi spre Rebra, însă acesta, din curiozitate, presupunând că în zonă s-ar afla nişte vânători, s-a îndreptat în direcţia de unde s-au auzit focurile de armă. Pe drum a văzut trei bărbaţi, care purtau fiecare câte un pistol mitralieră cu încărcătoare de tip tambur, şi care urmau grăbiţi drumul de întoarcere spre satul Nepos. Observându-i de la o oarecare distanţă, pentru a evita întâlnirea cu aceştia, Ivaşcu a fost nevoit să se ascundă în vegetaţia aflată pe marginea drumului, iar după trecerea lor şi-a continuat deplasarea. După parcurgerea unei distanţe scurte a ajuns la locul unde a dat peste cadavrele lui Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ, fiecare dintre aceştia fiindu-i cunoscut. Toţi se aflau pe drum, fiind căzuţi într-o baltă formată din apa de ploaie acumulată într-o adâncitură a drumului din acel loc. După spusele martorului, acesta a observat că toate cadavrele prezentau răni cu sângerare puternică în zona posterioară a capului. La scurt timp după înfăptuirea crimei, dinspre satul Nepos au ajuns la locul respectiv patru persoane cu unelte de săpat în mână, care erau însărcinaţi să îngroape cele trei cadavre într-o singură groapă. Ivaşcu Teofil nu părăsise încă zona când au sosit cei patru, schimbând chiar şi câteva cuvinte cu aceştia. Din informaţiile pe care le deţinem despre cei care au jucat atunci rolul de gropari, ştim că doi dintre ei erau fraţii Popiţan, Gheorghe şi Petre, angajaţi la Primăria din Nepos ca şi paznici de câmp, iar ceilalţi se numeau Gavrilă Pop şi Nistor Bota, acesta din urmă fiind pădurar în Nepos. Toţi aceştia sunt astăzi decedaţi.

Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ au fost arestaţi din motive politice, alături de multe alte persoane, fiind reţinuţi şi anchetaţi o perioadă mai lungă de timp la sediul Securităţii din Bistriţa. În dimineaţa zilei de 24 iunie 1949, încă pe timp de noapte, cei trei au fost scoşi din arestul Securităţii şi transportati cu

o maşină până în dreptul gării din satul Nepos. De aici, fiind însoţiţi de cadre operative de la Securitatea din Bistriţa, dar se pare că şi de câţiva soldaţi în termen de la trupele de Securitate, au fost duşi pe jos până în acea zonă de pe *Dealul Crucii* despre care am amintit. Ajunşi în acel loc, toţi trei au fost ucişi prin împuşcare, după unele surse crima fiind înfăptuită în jurul unei anumite ore a dimineţii, iar după altele la o oră mai târzie. Execuţia acestora s-a făcut arbitrar, fără să existe vreo sentinţă judecătorească de condamnare în acest sens.

Din informaţiile pe care le deţinem, grupa care a săvârşit aceste crime a fost alcătuită din slt. Liviu Pangraţiu, plt. maj Liviu Herţa şi plt. Traian Săsărman, primul dintre ei fiind şi cel care a coordonat operaţiunea în teren. Se pare că în această acţiune criminală au mai fost implicate şi alte cadre de Securitate, fiind vorba despre numiţii Iepure, Cătărig şi Mureşan, precum şi un anume Lothe Andrei. Şef la Securitatea din Bistriţa a fost atunci maiorul Viorel Gligor, iar superiorul său direct a fost colonelul Mihai Patriciu, şeful Direcţiei Regionale de Securitate Cluj, acesta fiind şi cel care a dispus uciderea celor trei persoane.

Pentru a se încerca oarecum motivarea crimei, în varianta oficială care apare în unele documente ale Securităţii, se precizează că în cursul lunii ianuarie 1949 Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ ar fi ascuns şase arme militare între localităţile Rebra şi Nepos, în zona *Dealului Crucii*, iar în anchetă aceştia ar fi declarat că nu pot preciza locul unde se află armele însă l-ar putea identifica în teren. Acest fapt a fost exploatat de către organele de securitate, care folosind pretextul deplasării pentru găsirea şi recuperarea armelor, i-au scos în teren pe cei trei, ocazie cu care aceştia au fost omorâţi. Într-un raport telefonic, care a fost consemnat în scris, făcut de către slt. Liviu Pangraţiu în ziua de 8 iulie 1949, la orele 9, se spune că „*...cei trei arestaţi, în timp ce au dezgropat depozitul de armament au încercat să pună mâna pe grenadele aflate în depozitul de armament şi nedeclarate de ei, ca atacând prin aceasta organele de escortă, pentru a-şi asigura pe această cale fuga lor, la care organele de Securitate menţionate mai sus* [slt. Pangraţiu Liviu, plut. maj. Herţa Lucian şi plut. Săsărman Traian - n.n.] *din legitimă apărare şi pentru a împiedica fuga celor*

trei arestaţi periculoşi securităţii statului, au făcut uz de arme împuşcându-i pe toţi trei arătaţi, adică pe Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Toader Dumitru." După cum se poate observa, raportul telefonic dat de slt. Pangraţiu către superiori este datat pe 8 iulie 1949, însă nu se menţionează în mod explicit că execuţia celor trei s-ar fi înfăptuit la acea dată. Acest lucru a creat însă anumite confuzii, iar în istoriografie unii autori au preluat aceast reper cronologic drept data la care cei trei au fost ucişi. Mărturiile celor contemporani cu evenimentele, inclusiv rudele şi urmaşii celor trei victime, susţin fără rezerve că crima a fost înfăptuită în ziua de 24 iunie, de Sărbătoarea *Naşterii Sfântului Ioan Botezătorul* sau de *Sânzâiene*. Deşi au fost omorâţi, cei trei au figurat în continuare drept inculpaţi în procesul care privea întregul lot de arestaţi ce fuseseră găsiţi vinovaţi de implicare în organizaţia *Liga Naţională Creştină*. Prin sentinţa nr. 1585 din 10 noiembrie 1949 aceştia au fost condamnaţi în contumacie, fiecare la o pedeapsă de 20 de ani muncă silnică. Alături de ei au mai primit atunci pedepse privative de libertate un număr de încă 63 de persoane.

Groapa mormântului a fost făcută pe versantul apusean al *Dealului Crucii*, chiar în dreptul locului crimei, pe un loc înclinat situat în partea stângă a drumului cum se priveşte spre nord, la baza unei pante accentuate care coboară dinspre est spre vest, într-o porţiune de teren lipsită de vegetaţie forestieră, la circa 2,5 metri faţă de liziera unei păduri care se dezvoltă în continuare spre vest pe coborâşul pantei dealului. A fost săpată o singură groapă unde cadavrele au fost aruncate unul peste altul, iar după astupare peste conturul gropii au fost aşezate glii cu iarbă pentru a se încerca astfel mascarea şi ascunderea acesteia. O săteancă din Nepos, Cârcu Verginica, care avea pământ în zonă, a fost a doua zi pe *Dealul Crucii* şi a observat locul unde fusese săpată groapa. Mai mult decât atât, ea mărturiseşte că apa care se acumulase de pe urma ploilor în balta din drum era roşie, iar din drum şi până la locul gropii iarba era puternic călcată şi cu urme de sânge, dovadă că cadavrele au fost târâte sau rostogolite înainte de a fi aruncate în groapă. O altă mărturie aparţine aceluiaşi Ivaşcu Teofil din Rebra, care, după trecerea câtorva săptămâni de la crimă, a însoţit în secret la acel loc două persoane care erau rude cu Toader

Dumitru, pe Toader Ştefan şi Toader Rus, fratele şi respectiv socrul victimei. Fiindu-le indicat cu precizie locul mormântului, care încă se vedea foarte bine, cei doi au săpat pentru a se asigura că Toader Dumitru se află într-adevăr îngropat acolo alături de ceilalţi. Ştim că aceştia au reuşit să ajungă la cadavrul lui Toader Dumitru pe care l-au găsit la o adâncime relativ mică deoarece se pare că acesta se afla aşezat mai sus în raport cu cadavrele celorlalţi, iar din îmbrăcăminte au rupt câteva bucăţi de material textil pentru a fi duse soţiei defunctului drept dovadă că acesta era mort. De atunci s-a perpetuat şi informaţia după care, în groapă, cadavrul lui Toader Dumitru ar fi fost pus deasupra celorlalte.

Pentru depistarea mormântului comun, la început ne-am bazat pe varianta indicată de către Ivaşcu Teofil şi Dumitru Dumitru, fiul lui Toader Dumitru, care presupuneau că locul se află la câţiva metri mai spre sud faţă de crucea pusă în anul 1992. Obţinerea unor informaţii noi privitoare la localizarea mormântului a făcut să renunţăm în ultimul moment la această variantă, iar în teren, având alături şi pe Ivaşcu Teofil, am reuşit să ne edificăm asupra amănuntelor care au creat confuzia, cauzele principale fiind trecerea unui timp atât de îndelungat de la producerea evenimentelor, care a influenţat memoria vizuală a martorului, şi dispariţia din teren a unor repere care existau în trecut.

Locaţia aproximativă a mormântului ne-a fost indicată în cele din urmă de către Cârcu Verginica din Nepos, care ne-a spus să căutăm la vreo 40-50 de metri mai la nord faţă de locul unde se află postată acea cruce. Menţionăm faptul că locul mormântului comun nu a fost niciodată marcat cu vreo cruce sau cu un alt semn distinctiv.

La faţa locului, după efectuarea unor observaţii preliminare asupra terenului din zona indicată, am stabilit să practicăm o primă secţiune arheologică de căutare pe o suprafaţă de teren care îngloba şi o porţiune mai restrânsă unde solul prezenta o oarecare denivelare concavă, aproape insesizabilă la o primă privire, precum şi unele anomalii la nivelul vegetaţiei. Prima secţiune, numită S.1, a fost de formă dreptunghiulară şi a avut dimensiunile

iniţiale de 7 x 1,50 metri, laturile mai lungi ale acesteia fiind dispuse pe direcţia nord-sud. După trasarea şi începerea lucrului la prima secţiune, imediat a fost stabilit locul unde urma să fie executată o a doua secţiune de căutare, S.2, plasată la sud de S.1. Secţiunea nr. 2 a avut o formă dreptunghiulară cu dimensiunile de 5 x 1,20 metri, laturile lungi urmând direcţia nord-sud. Ambele secţiuni au fost executate la nord de locul unde se află acea cruce de care am amintit în mai multe rânduri, într-un spaţiu delimitat spre răsărit de acel drum de ţară iar spre apus de marginea unei păduri, întregul teren fiind în pantă dinspre est spre vest. Între cruce şi latura de sud a lui S.2 distanţa a fost de 28,80 metri, iar până pe latura de sud a lui S.1 distanţa a fost de 50,10 metri. Între latura sudică a lui S.1 şi latura nordică a lui S.2 distanţa a fost de 16,30 metri. Cota de înălţime faţă de nivelul mării, verificată pe locul în care s-a practicat S.1, a arătat o altitudine de 835 metri.

Secţiunea nr. 2 a avut latura mai scurtă dinspre sud dispusă în linie cu faţa dinspre nord a unui măr bătrân, colţul de sud-vest al secţiunii aflându-se la o distanţă de 1,80 metri faţă de trunchiul pomului. Latura estică a secţiunii s-a aflat la o distanţă de 4,90 metri, măsurată pe pantă, faţă de marginea drumului. Între nivelul drumului şi nivelul solului în cadrul suprafeţei lui S.2, înainte de începerea săpăturii, diferenţa de nivel a fost de circa 2,50 metri. Între laturile lungi ale secţiunii terenul prezenta o pantă cu un unghi al înclinării de 15 grade dinspre est spre vest, panta fiind mult mai accentuată începând de la 0,50 metri din latura estică a secţiunii spre drum. Adâncimile maxime rezultate în urma săpăturii au fost de - 0,74 metri în colţul de nord-est, - 0,71 metri în colţul de sud-est, - 0,44 metri în colţul de nord-vest şi - 0,41 metri în colţul de nord-est, fundul de secţiune ce a rezultat fiind în suprafaţă plană. La răzuirea acestuia nu a fost sesizată nici o urmă de groapă şi ca urmare lucrul în secţiune a fost considerat închis. În ceea ce priveşte stratigrafia verticală a profilelor de secţiune, aceasta este simplă, sub stratul vegetal, care avea o grosime medie de 5 cm, existând un strat compact de lut gălbui cu tentă maronie, mai nisipos în partea inferioară.

Secţiunea nr. 1, după cum am arătat, a avut dimensiunile iniţiale de 7 x 1,50 metri. Latura estică a secţiunii s-a aflat la o distanţă de 7,20 metri, măsurată pe pantă, faţă de marginea drumului. Între laturile lungi ale secţiunii, ca şi în cazul lui S.2, terenul se afla în pantă cu o înclinare de 17 grade dinspre est spre vest, panta fiind mult mai accentuată de la circa 1,00 metru din latura estică a secţiunii spre drum. Diferenţa de nivel între drum şi suprafaţa de călcare din cadrul stabilit al secţiunii la momentul începerii săpăturii a fost de circa 3,50 metri. După începerea lucrului în S.1 şi îndepărtarea stratului vegetal, s-a observat că într-o porţiune din jumătatea nordică a secţiunii solul nu este aşa de compact în comparaţie cu cealaltă jumătate a secţiunii, diferenţe între cele două părţi fiind sesizate şi la nuanţele de culoare ale solului excavat. Adâncirea în secţiune s-a făcut la început uniform, pe toată suprafaţa, până la o adâncime medie de circa -0,50 metri, măsurată la mijlocul profilelor scurte de nord şi de sud. La răzuirea fundului de secţiune, când acesta se prezenta aproximativ ca o suprafaţă dreaptă în plan orizontal, s-a profilat şi groapa mormântului. Aceasta avea o dezvoltare longitudinală pe direcţia nord-sud, ieşind pe o lungime de 1,90 metri spre sud din profilul nordic, lăţimea gropii fiind surprinsă integral între profilele lungi ale secţiunii. După identificarea gropii mormântului comun s-a renunţat la adâncirea in restul secţiunii, întregul efort fiind concentrat numai asupra acelei porţiuni de secţiune în care se afla înglobată groapa de înmormântare. Pentru a se crea un spaţiu suficient care se impunea a fi necesar în primul rând pentru surprinderea integrală a lungimii gropii, apoi şi pentru a se facilita intervenţia directă asupra osemintelor celor trei victime, am considerat că este oportun ca secţiunea iniţială (S.1) să fie prelungită atât în lungime, spre nord, cât şi pe lăţime, spre est şi vest, dar numai în dreptul gropii. Astfel, pe lungime, secţiunea iniţială a fost prelungită cu 1,30 metri spre nord, în urma acestei operaţiuni rezultând pentru S.1 o lungime totală de 8,30 metri. Pe lăţime, din latura sau profilul de vest, la 4,30 metri măsuraţi din capătul sudic al secţiunii, s-a executat lungime de 4 metri, până la intersecţia cu latura de nord. În partea opusă, din latura sau

profilul de vest, la 5,80 metri măsuraţi din capătul sudic al secţiunii, s-a executat un alt ieşind, de 0,80 metri, pe o lungime de 2,50 metri, până la intersecţia cu latura de nord. După extinderea pe lăţime a secţiunii iniţiale prin practicarea celor două ieşinduri în zona gropii mormântului, latura de nord a secţiunii a avut dimensiunea de 3,00 metri.

Pentru căutarea, depistarea şi dezvelirea osemintelor celor trei victime au fost folosite metode şi tehnici specifice arheologiei funerare, comune dealtfel oricărei intervenţii arheologice care vizează situri cu o astfel de încărcătură istorică.

În noua configuraţie a unităţii de săpătură (S.1) rezultată în urma extinderilor menţionate, groapa mormântului a fost delimitată cu precizie în noul cadru creat, aceasta având dimensiunile generale, în punctele maxime de extensie, de 2,20 metri pe lungime şi 1,16 metri pe lăţime, fiind dispusă longitudinal pe direcţia nord-sud. Forma generală a gropii a fost una rectangulară însă cu multe neregularităţi, capătul dinspre nord al acesteia aflându-se la o distanţă de 1,00 metru faţă de profilul nordic al secţiunii, profil rezultat după extensiile pe lungime şi lăţime ale secţiunii. Adâncimile maxime de săpătură care au fost atinse în S.1 au fost de – 0,83 metri în colţul de nord-vest şi de – 1,47 metri în colţul de nord-est, panta terenului fiind în coborâre dinspre est spre vest. Stratigrafia tuturor profilelor în S.1 a fost identică cu aceea pe care am constatat-o şi în S.2, adică un strat vegetal cu o grosime de circa 5 cm după care urmează un lut gălbui cu tentă maronie, mai nisipos în partea inferioară. Adâncimea fundului gropii mormântului, măsurată în planul înclinat al terenului, pe mijlocul acesteia, a fost de - 1,17 metri. De pe latura de sud a gropii mormântului şi până la acea cruce comemorativă, distanţa măsurată a fost de 55,20 metri.

Pe fundul gropii mormântului comun au fost găsite şi dezvelite trei schelete umane, care se aflau, fiecare, în poziţie contorsionată. Acest aspect dovedeşte că la momentul înhumării cadavrele au fost efectiv aruncate în groapă, fără să existe vreo grijă şi preocupare pentru cei morţi din partea celor care i-au îngropat. Ca şi orientare, toţi defuncţii sunt cu capul spre nord şi

cu picioarele spre sud. Conform standardelor arheologice, toate scheletele identificate au primit o numerotare specifică - M.1, M.2, M.3 - primul fiind scheletul aflat în partea stângă a gropii cum se priveşte dinspre sud spre nord.

M.1 a fost poziţionat în partea vestică a gropii şi se afla aşezat aproximativ în poziţia culcat pe partea din faţă, şoldul drept fiind uşor ridicat iar piciorul stâng dispus sub cel drept. Ambele membre inferioare au fost îndoite din genunchi, femurele fiind aduse uşor în faţă iar tibiile dispuse în unghiuri diferite spre partea posterioară. Pe lungimea gropii, între limita dinspre nord a acesteia şi craniu s-a păstrat o distanţă de 0,32 metri. În picioare defunctul avea o pereche de bocanci din piele care pe talpă, în partea din faţă, aveau aplicate plachiuri metalice. În partea superioară stângă a bazinului a fost găsită o sipcă din lemn, având o lungime de 6 cm, care probabil s-a aflat într-unul din buzunarele pantalonilor defunctului. În zona pieptului s-a aflat un nasture metalic de haină, foarte corodat. Asupra scheletului au fost descoperite şi două gloanţe, unul în partea superioară a spatelui, care s-a oprit în coloana vertebrală, şi altul în partea posterioară din stânga şoldului, care s-a oprit în osul bazinului. După poziţia cum au fost găsite ambele gloanţe, concluzia este că defunctul a fost împuşcat din spate. De asemenea, craniul prezenta urme evidente de lovituri, având orificii şi părţi de calotă lipsă, dovadă că defunctul a fost împuşcat şi în cap. După poziţia scheletului *in situ*, M.1 a fost aruncat în groapă probabil ulterior lui M.2 şi anterior lui M.3.

M.2 s-a aflat aproximativ pe mijlocul gropii fiind întors parţial pe partea stângă cu ambii genunchi aduşi uşor în faţă, piciorul drept fiind petrecut peste cel stâng. Tibiile membrelor inferioare sunt dispuse în unghi faţă de femure, cea de la piciorul stâng fiind mai retrasă spre posterior faţă de cealaltă, fiind mai aproapiată de M.1. Între limita dinspre nord a gropii de înmormântare şi craniu s-a păstrat o distanţă de 0,24 metri. Defunctul a fost încălţat cu o pereche de bocanci din piele care aveau plachiuri în vârful tălpilor şi potcoave metalice pe călcâie. Bocancul stâng s-a aflat în picior dar cel drept a fost găsit într-o

poziţie secundară, la partea inferioară a picioarelor lui M.3. În zona pieptului au fost găsiţi doi nasturi mici de cămaşă, de culoare alb-gălbuie, prevăzuţi cu patru găuri. Defunctul a fost îmbrăcat cu o haină mai groasă confecţionată din lână, din care se mai păstrau unele resturi degradate. Craniul avea urme clare de lovituri de glonţ cu orificii mari în calotă, lucru care denotă faptul că defunctul a fost împuşcat în cap. O mare parte a dentiţiei era desprinsă din maxilare, între dinţii şi măselele căzute şi amestecate atenţia fiindu-ne atrasă de o măsea care era îmbrăcată cu o coroană metalică de culoare argintie. Poziţia scheletului *in situ* indică faptul că M.2 a fost aruncat în groapă cu siguranţă înaintea lui M.3, dar probabil şi înaintea lui M.1.

M.3 a fost găsit poziţionat în partea estică a gropii fiind întors parţial pe partea dreaptă, ambele picioare fiind îndoite din genunchi, dreptul aflându-se mai în faţă iar stângul mai în spate. Partea superioară a scheletului şi întregul membru inferior drept se suprapun parţial peste M.2. M.3 se afla aşezat mai sus decât M1. şi M.2, având craniul la limita dinspre nord a gropii. La picioare nu a avut încălţăminte, însă o pereche de bocanci a fost găsită într-o poziţie secundară în extremitatea nordică a gropii, unul lângă craniul lui M.1 şi altul lângă craniul lui M.3. Aceşti bocanci au fost cândva reparaţi, având aplicată peste tălpile din piele suprafeţe de cauciuc prinse pe margine cu cuie mici. Prezenţa acestor bocanci într-o poziţie nefirească şi lipsa din picioarele defunctului a încălţămintei, presupune două lucruri. O posibilitate ar fi că aceştia au putut să cadă din picioarele victimei în timpul manipulării cadavrului, după care au fost aruncaţi în locul în care noi i-am găsit. Altă explicaţie plauzibilă ar putea fi că unul dintre oamenii care au făcut groapa a putut să-şi schimbe propria încălţăminte, care poate era într-o stare mai proastă, cu una mai bună pe care o avea defunctul. Dacă defuncţii au fost aduşi direct din arestul Securităţii, este foarte probabil că încălţămintea lor nu a mai avut şireturi, şi atunci se poate explica faptul că aceasta putea să iasă uşor din picioarele cadavrelor, mai ales având în vedere şi împrejurările în care acestea au ajuns în groapa comună. Şi la M.3 a fost găsit un glonţ, în stânga părţii

toracice inferioare, la 11 cm deasupra bazinului. Craniul prezenta şi el urme puternice de lovituri fiind parţial distrus, starea acestuia fiind provocată cel mai probabil tot de gloanţe. Poziţia scheletului *in situ* presupune că acesta a fost aruncat în groapă ultimul, cu siguranţă după M.2, pe care îl suprapune parţial, şi probabil după M.1.

Conform mărturiei lui Ivaşcu Teofil, cel care a văzut cadavrele înainte ca acestea să fie îngropate, Leonida Bodiu a fost îmbrăcat cu un veston militar de culoare kaki, lipsit de însemne, şi pantaloni de aceeaşi culoare. Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ aveau amândoi pantaloni negri de stofă, cămăşi ţărăneşti de culoare albă şi pulovere din lână. Având în vedere că la M.1 s-a găsit un nasture metalic precum şi alte câteva fragmente mici din metal corodat, care pot să provină de la alţi nasturi similari, am putea să presupunem că scheletul indicat de către noi prin M.1 ar putea să aparţină lui Leonida Bodiu. De asemenea, scheletul indicat prin M.3 ar putea să aparţină lui Toader Dumitru, deoarece acesta pare să fie pus mai sus în groapă şi numai la el puteau să ajungă mai repede şi mai uşor rudele lui care au intervenit asupra mormântului după câteva săptămâni de la moartea celor trei. Dacă raţionamentul nostru se dovedeşte a fi în concordanţă cu adevărul, atunci osemintele indicate prin M.2 nu pot să aparţină decât lui Ioan Burdeţ.

După terminarea cercetării arheologice, în prezenţa întregii asistenţe, la locul mormântului a avut loc o slujbă religioasă oficiată de către părintele Vasile Rus, preotul Parohiei Ortodoxe din satul Nepos, acesta fiind nepotul lui Toader Dumitru. După slujbă, rămăşiţele pământeşti ale lui Leonida Bodiu, Toader Dumitru şi Ioan Burdeţ au fost demontate, extrase, separate şi împachetate în prezenţa unui procuror civil şi a unui ofiţer criminalist de poliţie. Aceştia au preluat apoi osemintele pentru a fi transportate la Laboratorul de Medicină Legală de pe lângă Spitalul Judeţean din Bistriţa, unde au fost supuse unei expertize de specialitate. De acolo osemintele au fost preluate de către rudele şi urmaşii celor trei victime, acestea fiind apoi reînhumate, cu onoruri militare, în Cimitirul municipal din Bistriţa.

Evenimentul a avut loc în ziua de 24 iunie 2009, când s-au împlinit 60 de ani de la execuţia celor trei.

Acţiunea de căutare şi deshumare a celor trei persoane ucise de Securitate în hotarul satului Nepos, s-a produs şi ca urmare a cererilor scrise venite din partea unor rude şi urmaşi ai victimelor, aceştia fiind Leonida Bodiu, nepotul lui Ioan Leonida Bodiu, şi Dumitru Dumitru, fiul lui Toader Dumitru, ambii cu domiciliul în municipiul Bistriţa.

Echipa de istorici şi arheologi care a acţionat în teren cu prilejul acestei acţiuni, care nu a fost deloc simplă şi uşoară, a beneficiat de sprijinul necondiţionat şi benevol al preotului ortodox din satul Nepos, Rus Vasile, care, alături de mulţi alţi credincioşi ai parohiei sale, ne-au stat alături şi ne-au acordat sprijinul necesar în toate momentele activităţii pe care noi am desfăşurat-o acolo.

Arheolog dr.Gheorghe Petrov

Istoricul Marius Oprea

O CRIMĂ DE NEUITAT

Aurel PARTENE

Odioasa crimă de pe Dealul Crucii din Nepos
A fost ca o sabie ascuţită
Ce-a străpuns inimi de părinţi, soţii, copii, rude şi fraţi
Nu se va toci, dar niciodată
Mereu ea va străpunge pe cei îndureraţi.

Părinţii, soţii, copiii, fraţii şi rudele n-au putut
Să le mai vadă încă odată
Celor trei omorâţi, chipul iubit
Şi vasul cel de lut.

Ei nu au văzut zdrobitele colivii
Strivite şi ciuruite de gloanţele Securităţii
Din care au zburat
Trei suflete nevinovate de martiri
Spre zările albastre spre veşnicie, spre cerul minunat.

Nu-i păcat pe care Domnul
Nu şi-a pus făgăduinţa
Numai două nu se iartă
Niciodată, crima nerecunoscută
Făcută pe ascuns şi necredinţa.

Crima făcută-n ascuns în ziua de Sânziene
Acolo, pe Dealul Crucii din Nepos
A văzut-o Dumnezeu şi-a scris-o într-o carte
Aşa cum zice Scriptura la Apocalipsa
Şi în ziua judecăţii va cumpăni foarte greu.

Am trăit acele vremuri
Într-o ţară cu oameni nebuni

Cu sălbatica Securitate
Ce-au făcut atâtea crime
Cu tortură şi cruzime.

Aveam pe atunci douăzeci de ani
Când se arestau în toiul nopţii
Oameni simpli şi ţărani, oameni mari, elita ţării,
De mâna de fier a Securităţii arestaţi
Ei mureau prin temniţele comuniste, dar erau nevinovaţi.

Profesorul Ioan Partene din Maieru
Fost prins şi el de al arestării val
Arestat de unii din foştii lui elevi
A murit dus la Canal.

Era în ziua de 24 iunie 1949, ziua de Sânziene
Soarele-ncet răsărea
Prin păduri păsări cântând
Însă cucul, el, pe toate le-ntrecea
Câmpurile înflorite, un peisaj ce te uimea.

Zi de mari bucurii pentru toţi oamenii muncii
Dar atunci se petrecea crima de pe Dealul Crucii
Trei cadre ale fostei Securităţi
Se suiau pe Dealul Crucii cu trei oameni arestaţi
Ca acolo sus, pe deal, ei să fie împuşcaţi.

Când armele s-au descărcat în trupuri nevinovate
Dealul Crucii şi văile au răsunat până-n vale, între sate
Oamenii ce erau pe câmp la cules de cireşe şi fragi
Când armele au sunat, au fugit la locul faptei
Să vadă ce s-a întâmplat.

Au fugit cam pe furiş
Încet şi pe neobservate

Să vadă ce face pe câmp
Stăpâna şi sălbatica Securitate

După ce criminalii au plecat
Au văzut trei oameni morţi
Erau într-o baltă de sânge
Lângă o groapă ce ei înşişi au săpat-o.

Primul decedat era căpitanul Bodiu Leonida
Care a luptat pe două fronturi
Pe frontul germano-rus şi cade prizonier
Se înrolează în divizia „Tudor Vladimirescu”
Şi luptă împotriva nazismului pe frontul de la apus.

Cade prizonier la ruşi, dar şi la nemţi
Şi în toate prizonieratele face faţă
Scapă de uraganele de foc
Scapă teafăr cu viaţă

Dar l-au omorât românii securişti
Criminali cu inimi de asasini
Fără niciun cod de legi
N-au avut un pic de milă
De ce trei, ce n-au comis fărădelegi.

În vara anului 1949, după fioroasa tragedie de pe Dealul Crucii
În Maieru a venit un zvon în sat
Căci un securist anchetator ce mereu îl ameninţa
Pe căpitanul Bodiu Leonida ca să-l poată învinui
I-a pus odată lui Bodiu o întrebare:
- Ce ultimă dorinţă ai înainte de a muri?

Căpitanul Bodiu a răspuns:
- Am o ultimă dorinţă
De-oi muri înainte de vreme
Vreau să mor pe plaiuri năsăudene.

Ei puteau să fie omorâţi în altă parte
Ca astăzi nimeni să nu ştie
Unde este al lor mormânt
Şi nici martori, mărturie să depuie.

Al doilea decedat era Dumitru Toader din Rebra,
Fost primar al acestei localităţi.
Al treilea decedat – Burdeţ Ioan din Rebrişoara
Aceştia trei nu au avut altă vină

Decât aceea că nu erau de acord cu politica comunistă
Adusă în România bolşevizată
Şi acolo, pe Dealul Crucii, aşteptau momentul morţii
Ca să vie cât de îndată.

După 60 de ani – în anul 2009
La cererea familiilor au fost dezgropaţi
Li s-a făcut înmormântare după datinile creştineşti
Şi apoi din nou au fost îngropaţi.

După 60 de ani s-au aflat şi făptuitorii crimei
Ei sunt cadre ale fostei Securităţi ce făceau atunci faţă
Sublocotenentul Liviu Pangraţiu, plutonierul Săsărman Ioan
Şi plutonierul Herţa Lucian, cei din urmă
Au murit, numai primul este şi azi în viaţă.

Şi când oamenii presei la Pangraţiu
I-au spus adevărul în faţă
A refuzat să răspundă
Despre crimă, nici n-a vrut să recunoască

A fost avansat la gradul de colonel
De alţi criminali securişti şi cu inimi de asasini
Ei atunci erau mai presus de lege
Ei erau atunci în România stăpâni.

Şi la sfârşit, când Domnul va veni
La aceea mare sărbătoare
S-or ridica din plaiuri someşene
Martirii din Dealul Crucii
Şi din toate mormintele de prin sate o oaste foarte mare

Ce-ntâlnire glorioasă cu martirii din Dealul Crucii
Cu Bodiu Leonida, Burdeţ Ioan şi Dumitru Toader,
Cu părinţi, cu soţii, cu copii, cu fraţi, cu rude
Ne-am vedea, ne vom cunoaşte într-o viaţă glorioasă
Şi-om uita ce grea a fost lupta jos, în valea întunecoasă.

Poezie publicată în ziarul Răsunetul la data de 8 august 2012

IV. ACTE C.N.S.A.S.

DIRECTIA REGIONALA A SECURITATII POPORULUI CLUJ
Nr.4.935 din 6.2.1950

C A T R E

PARCHETUL TRIBUNALULUI MILITAR

C.L.U.J

Vă restituim alăturat mandatele de re ţinere Nr.600, 601 şi 602, precum şi sentin- ţele privitor pe BODIU LEONIDAS HURDEŞ IOAN şi TOADER DUMITRU, făcându-vă cunoscut că în timp ce s'a făcut reconstituirea faptelor, au încercat să fugă şi au fost împuşcaţi mortal.-

COLONEL DE SECURITATE
Petricicu Mihail

Locotenent de securita
Arnăutescu Aurel

C.N.S.A.S.
12 SEP 2012
DIRECŢIA ARHIVA CENTRALĂ

C.N.S.A.S.
12 SEP 2012
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

C O P I E

F R A T I R O M Â N I.

Ceasul eliberarii noastre nationale va suna curand.
Toate popoarele libere ale lumii se pregatesc fulgerator de razboiu si asteapta cu nerabdare momentul pentru a distruge fara urme fiara comunista de pretutindeni.-
Le 1 Septembrie America a inceput mobilizarea a 20 milioane de voluntari, iar Anglia 8 milioane, numai pentru aviatie si tancuri, iar Franta 11 contigente. Ministrul de externe al Angliei Dl. Bevin a declarat in parlamentul Englez "VOM NIMICI COMUNISMUL PRETUTINDENI UNDE SI-A ARATAT SI-SI VA ARATA COLTII"!
Bestia comunista urla si tremura de frica, ia a rugat america sa-si distruga armele atomice si sa dezarmeze toate popoarele lumi. Dar si-a primit raspunsul cuvenit din partea Ministrilor Americei si Angliei in ziua de 29 Septembrie. Ei au declarat in fata lumii ARMELE ATOMICE VOR FI DISTRUSE IN RUSIA SI VOM DEZARMA DUPA CE COMUNISMUL VA FI DISTRUS !
Consiliul de Securitate al lumii judeca acum pe Rusia.
In sfarsit bestia comunista vinovata de cele mai ingrozitoare crime contra omenirii, se gaseste inaintea judecatii lumii intregi.!
Marii barbati de Stat ai Americei Angliei si Frantei si a celorlalte state libere, au demascat fara crutare inaintea lumii intregi, la Adunarea Natiunilor Unite, toate mizeriile si crimele salbatece comise de bestia RUSO-COMUNISTA impotriva omenirii.-
Lumea intreaga cere nimicirea fiarei comuniste.
La alegerile din America la 2 Noembrie, poporului american a dat o lovitura de moarte, bestiei comuniste ! El a ales cu 47 milioane de voturi pe Dl. Truman si cele doua partide Crestine americane, ce pregatesc razboiul de nimicirea bestiei comuniste. El a pus in lanturi bestia comunista, careia nu i-a dat nici un vot. La fel in Franta la alegerile din 7 Noembrie, poporului francez a ales cu peste 25 milioane de voturi pe viteazul General RXXXXXX DE GAULLE, cel mai mare dusman al fiarei comuniste.-
Statele din robia fiarei comuniste au o suprafata de : 25.669.672 km. patrati cu o populatie de 396.300.000 de oameni ce robesc.
Statele ce pregatesc moartea bestiei comuniste au o suprafata de 111.179.938 km. patrati cu o populatie de 1.765.314.000 de oameni liberi, ce sunt gata sa nimiceasca bestia comunista !
Sentinta de moarte contra fiarei comuniste a fost semnata de lumea intreaga ! In curand aceasta sentinta va fi executata ! Bestia comunista si toate slugile sale vor fi rase depe suprafata pamantului. Chiar si popoarele din robia fiarei sunt gata de rascoala, in toate tarile unde domneste.-
Jugoslavia a rupt din lanturile Moscovei. In Rusia se afla 15 milioane de oameni rusi inchisi in lagare, pentruca bestia comunista se teme de rascoala poporului rus. Ofiterii superiori rusi fugiti in Anglia au declarat ca 70% din populatiei Rusiei e dusmana de moarte comunismului. Generalii Cehoslovaci si Polonezi, fugiti in curand in Anglia, au declarat ca, 90% din popoarele lor urasc de moarte fiara comunista.-
La noi in tara bestia comunista vrea acuma sa ne distruga bisericile si credinta in Dumnezeu. Ia ne sileste sa ne inchinam celui mai sangeros calau si criminal al lumii: STALIN si tarfei babilonieei ANA PAUKER.-
In timp ce popor_l nostru munca iarba verde si varsa lacrimi de sange, calaii si tarfa dela Bucuresti, beau sangele si munca noastra, ei pregatesc acum o lege prin care sa ne ia pamantul muncit cu sudorile noastre si udat cu sangele nostru si sa ne faca colhoznici.

244

245

ier noi se tragem in jug,pentru a hrani fiare comuniste,cestia del Moscova si tarfa dela Bucuresti.Pregatesc apoi o lege,prin care se ne ia copii sceba 3-14 ani si se-i creasca in ideile comuniste,in scoli e interzis rugaciunile,pe recrutii incorporati in toamna i-a dus departe pentru a-i face carne de tun si de bombe atomice pentru bestia Ruso-comunista.!

R O M A N I

nu ne interesează în ce partid ati fost siliti sa va inscrieti.-

Nu ascultati minciunile bestiei comuniste ! Este cea mai afurita datorie a noastra a tuturor fata de insangeratul nostru popor si fata de pamintul nostru inlacrimat si fata de Cruciatos care s-au jertfit pentru noi,ca noi sa aparam Credinta,Familia,Pamintul si Patria impotriva planurilor criminale ale bestiei Ruso-comuniste!

Organizati-va si fiti gata in orice moment sa distrugem fara mila si indurare bestia comunista.-

Descoperiti pe spioni si agentii bestiei comuniste si distrugeti-i fara mila.-

Fiti uniti si gata sa aratam lumii ca Romania si Romanii nu pot pieri.-

Ase vom scrie cu litere de aur ce-a mai afurita pagina din istoria Romaniei vesnice !

Traiasca Marii nostri aliati,America,Anglia si Franta !

Traiasca eroicele Armate Nationale:Grecesti,chineze,clandeze,engleze si arabe ce distrug bestia comunista.!

Traiasca iubitul nostru Rege M I H A I si iubita noastra Regina E L E N A!

TRAIASCA eroicul popor Roman si Natiunea Romana.!

MISCAREA NATIONALA DE REZISTENTA.

pt. Conformitate

C.N.S.A.S.
12 SEP 2012
DIRECTIA ARHIVA CENTRALĂ

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

TRIBUNALUL MILITAR Cluj

PARCHETUL MILITAR

I. Parchet Militar
Poremdor Md. 5

Decedat.

MANDAT DE ARESTARE Nr. 602 bis / 949

În numele legii și al Prezidiumului Republicii Populare Române,

Noi, Maior Magistrat Soporan L. Ilie Procuror Militar pe lîngă Tribunalul Militar Cluj

Văzînd sentința Nr. 1585. din 10. Noiembrie. 1949. a Tribunalului Militar Cluj secția I. a prin care Foader Dumitru.

din

cu domiciliul com Rebra. Jud Năsăud.

este condamnat să sufere pedeapsa de 20) douăzeci ani. Munca Silnica.

pentru crima de uneltire contra ordinii sociale P.P.

prev. și pen. de art. 209. pt. II. ep. comb. d. 342-343-cp.m. 212/948. 304. c.p.m.

Văzînd că sentința a rămas definitivă la data de

Văzînd și disp. art. 214, 215 C. J. M.

Mandăm și ordonăm tuturor agenților forței publice ca, în conformitate cu legea, să aresteze și să conducă la închisoarea Penitenciarul. Cluj pe Foader Dumitru spre a-i face să execute pedeapsa prevăzută mai sus.

Ordonăm închisorii Penit Cluj să primească și să rețină pe susnumitul condamnat, pe tot timpul determinat mai sus, calculat dela încarcerare, iar la expirare îl va elibera, dacă nu mai este reținut și pentru alte cauze.

Mandatăm tuturor depozitarilor puterii publice să dea tot concursul, pentru executarea prezentului mandat de arestare.

Emis la Parchetul Tribunalului Militar Cluj

astăzi 25. XI. 949.

La Cluj

PROCUROR MILITAR

Maior Magistr.

C.N.S.A.S.
12 SEP 2012
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

Pedeapsa începe la

și expiră la

Șeful Bir. de îndrumări și executări,

C. 14.350. — M. O., Imprimeria Națională.

C.N.S.A.S.
12 SEP 2012
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ
K 85
481

Declarație,

Subsemnatul Lt. Bodiu Leonida, fost ofițer activ în Divizia Tudor Vladimirescu dubar următoarele:

În iarna anului 1942/43 am căzut prizonier la Armata Sovietică pe frontul Stalingradului. În captivitatea sovietică am inițiat și condus Mișcarea Antifascistă a ofițerilor prizonieri români, apoi am fost între primii inițiatori ai Diviziei. T. V. În Divizia am deținut pe frontul de Vest funcția de Șef Stat Major Batalion. În această calitate mi-am dedicat întreaga mea ființă, muncind neobosit la organizarea și instruirea unităților, dând tot sprijinul și ajutorul meu pentru ridicarea moralului trupei, în vederea luptelor grele ce ne așteptau. Pentru activitatea mea am fost avansat la gradul de căpitan. La câteva zile după propunere, fiind trimis împreună cu o unitate în misiune în spatele inamicului, pe teren complet necunoscut, am căzut prizonier la o unitate de Vlasovi, care era deja în înaintare în spatele poziției noastre și care a dat de-a-curmezișul cu poziția de la Cașau.

În captivitatea germană, despărțindu-mă de tovarășii mei și ajungând în U. S., am fost judecat și condamnat la moarte. Am făcut cerere de grațiere, în urma căreia mi s-a comutat pedeapsa în internare în lagărul de Refugiați deportați din Alsacia. Aici am stat până în Iunie 1945, când am fost eliberați din Lagăr de către trupele americane, care ocupaseră în acea zi orașul.

După eliberare am stat cantonați la o casă de către Guvernământul militar american din Austria și de către autoritățile locale austriace, în orașul Wels.

Aici am organizat pe românii - foști prizonieri și Refugiați deportați în câteva lagăre sub egida U. N. R. R. A. și Joint și cruciș Roșie Internat. în vederea repatrierii.

În Iunie 1946 mi-am repatriat familia și am fost

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

Declarație

Subsemnatul Toader Dumitru locuitor în comuna Rebra județul Năsăud declar următoarele

Eu Toader Dumitru declar că cunosc pe Bodiu Leonida din anul 1960 din ploești unde mea fost comandant când eram la regimentul 1 Grănicerești care regiment a fost trimis pe Timiș în regiunea petroliferă dar nu scapia cedării prodealului de marl noam despărțit el a rămas în ploești și eu am plecat acasă. După ce prodealul a fost înapoiat eram pe la Bistrița și lam mai văzut chiar în sală cu tribunalul el era locotenent și vorbea cu un căpitan pe nume nu lam cunoscut. Odată lam mai văzut la precepție în Bistrița acolo la mașină Stam chemați acolo și era mai mulți oameni și era și Vărcu Dumitru care îneă la cunoscut și care la trimis vreo cumpere o sută de coale de hârtie o mai vorbit și despre 10 lei pe care Bodiu Leonida îi fi dat împrumut prin 1949 înainte de sedere de acolo am aflat că un controlor ne întrebat ce știm și am mers în alt birou. Na știu la cât timp lam mai văzut între ori la Târgu Mu în fața restaurantului pantor a dat mâna cu mine ma întrebat ce fac eu o duc am spus că bine ma întrebat din ce comună sunt eu am uitat a zis din ce comună ești și eu acolo pământ noam despărțit.

În vara anului trecut eram prin august mergeam la pârâu și cu fratele meu Toader Ștefan că avem de cumpărat niște mănuși și mergeam și cu frățiorul la o mașină la pătite mergând pe drum eram și spune pe la noi la mănăstire mam întâlnit cu Vodelea David care ma chemat pe când mă mi întorc înapoi să viu pe la dânsul. Când am venit înapoi nu am venit pe la el că îmi era greu eram și obosit și mam dus acasă nu mi aduc bine la 2 sa 3 zile mia spus Nuțe Nicolae că un comandant pe vremea Bodiu Leonida ar dori să se întâlnească cu mine și pe doi săptămâni spune cevea să fim spus eă vi merge. Eam la mea săptămână am mers cu tovarășul meu Rus Ioan am luat o cupă și gemălate de țuică și niște fețigăi și am plecat amândoi la Dobarca Ioan nam mai ieș dela casa lui Vodelea David când am ajuns acolo era de către seară am intrat în casă dar el nu era acasă era plecat să se poată duce cum a venit și la Bistrița

C.N.S.A.S.
12 SEP 2012
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

Declarație,

Subsemnatu Burdet Dominica născută în anul 1932 luna Decembrie 16. în comuna Rebrișoara jud. Năsăud fiica lui Ioan și Simplă, de profesiune elevă anul IIe Șc. Pedagogică din Năsăud. declar următoarele: Eu am cunoscut de acum 3 ani pe Bodiu Leonida din toamna anului 1947 când a fost dat în urmărire de către Doamna Ana Pauker din motive politice și din cauza că nu a vrut să se lase în partid. În timpul sărbătorilor de crăciun din anul 1949 el a venit la noi singur de îmbrăcat în haine țărănești unde a stat în ziua de crăciun la noi și a vorbit cu mai mulți oameni și oricine îl întreba că oare s'o îmbrăcat în haine țărănești de ași a plecat el spunea că, el nu are drept să se îmbrace în haine țărănești de ași a plecat la Mărcuș, iar când s'a întors de acolo odihă după Mărcuș a mers la Porea Vinului unde a stat mai mult timp de acolo el mi-a trimis scrisori prin care mă întreba că ce noutăți sunt la școală și prin Năsăud, ciine a mai venit pe la noi și ce mai vorbit. Aceste scrisori le trimitea prin mijloc oameni de Porea unde se numește Vasile și unu nu știu cum îl cheamă de sigur știu bine că el e scris în partid și e văzut de autorități și ceilalți oameni din sătie știu că el e scris în partid și e văzut de autorități. În timpul ăsta cât a stat la Porea oamenii ca un norod om de-al pentadelui. În timpul ăsta cât a stat la Porea Vinului a venit de câteva ori la noi ceasu unde a ascultat la radio și sa mai sfătuit și cu oameni care spuneau că au să pătrundă secretul de a nu spune nimănui că el e prin județul Năsăud și că îl vor ajuta pe el în scop de reușită. Dintre acei oameni primul care spunea că îl va ajuta pe el era Dumitru din Rebra care are două de fiică și pe soția lui o chiamă Saveta după un deal care spunea tot așa că și Dumitru a fost omorât și ceilalți oameni care e sunt în acești oameni la rândul lor apoi trebuia să caute pe alți oameni care să fie de acești oameni la rândul lor apoi trebuia să caute pe alți oameni care să fie de încredere ca și Dumitru și să-i jure cu cuvânt de onoare cu mâna stângă așa cum l-am făcut și eu când l-am luat cu condițiile de mai sus să vorbească cu nimeni nimic despre ce știe el nu se știe, păstrând și jurând că au să-i păstreze secretul și vor ajuta pentru ne[illegible] când el va fi prins de către Securitate sau pe undeva în care el va cădea el. Acești oameni au stabilit cu el ca prima dată când el a fost un Sas care lucrează din Rebra care [illegible] sau cu altcineva el a venit la rândul lui iară a luat acel jurământ ca și ei dintre Rebra și apoi a venit să îndeplinească ce a jurat însă până la urmă a rămas tot singur

148

REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ

TRIBUNALUL MILITAR Cluj

PARCHETUL MILITAR

I. Parchet Militar
Formular Mod. 5

Decedat

226

MANDAT DE ARESTARE Nr. 604. bis / 1949.

În numele legii și al Prezidiumului Republicii Populare Române.

Noi, Maior Magistrat Popescu C. Tit Procuror Militar pe lîngă Tribunalul Militar Cluj

Văzînd sentința Nr. 1525 din 10. Noembrie. 1949. a Tribunalului Militar Cluj secția I -a prin care Burdet Ioan.

din

cu domiciliul Com. Rebrișoara. Jud. Năsăud.

este condamnat să sufere pedeapsa de 20/douăzeci/ani. Muncă Silnică.

pentru Crima de uneltire contra ordinei sociale. P.P.

prev. și pen. de art. 209. pct. II. cp. comb. 342+343. C.J.-m. d. 212/948. 304. C.J.m.

Văzînd că sentința a rămas definitivă la data de

Văzînd și disp. art. 214, 215 C. J. M.

Mandăm și ordonăm tuturor agenților forței publice ca, în conformitate cu legea, să aresteze și să conducă la închisoarea Penitenciarul. Cluj pe Burdet Ioan. spre a-l face să execute pedeapsa prevăzută mai sus.

Ordonăm închisorii Penit Cluj să primească și să reție pe numitul condamnat, pe tot timpul determinat mai sus, calculat dela încarcerare, iar la expirare îl va elibera, dacă nu mai este reținut și pentru alte cauze.

Mandatăm tuturor depozitarilor puterii publice să dea tot concursul, pentru executarea prezentului mandat de arestare.

Emis la Parchetul Tribunalului Militar Cluj

astăzi 25. XI. 949.

La Cluj

PROCUROR MILITAR

Maior Magistrat

Pedeapsa începe la

și expiră la

Șeful Biroului arestări și executări,

Lt.

C.N.S.A.S.
12 SEP 2012
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

TRIBUNALUL MILITAR

[1] Cluj

V. Jurisdicţiune de judecată.
Formular Nr. 13: Ordonanţă de contumacie
Art. 364 C. J. M.)

Do. Nr. 1229/949

Ordonanţă de contumacie 51972

Astăzi, anul 1949, *luna* Octombrie *ziua* 20

Noi, [2] Colonel Magistrat Dr. Vlasu Vasile *Prin Preşedintele Tribunalului Militar* [1] Cluj

Având în vedere Ordinul de trimitere *Nr.* 1229 *din* 19 Sept. 949, *prin care acuzatul* [3] Tonder Dumitru *a fost trimis în judecata Tribunalului Militar al* [1] Cluj *pentru crima de* [3] tâlhărie contra ordinei sociale *prevăzută şi pedepsită de art.* 209 pct. III C. P.

Având în vedere că numitul nu s'a înfăţişat la [4] îndeplinirea formalităţilor cerute de art. 236 C. J. M.

O R D O N Ă M:

Ca acuzatul [3] Tonder Dumitru *din* [5] Rebra Mare, *cu ultimul domiciliu cunoscut în* Rebra Mare, *să se prezinte, cel mai târziu în 5 zile dela publicarea în Monitorul Oficial la prezentei ordonanţe, la Tribunalul Militar al* [1] Cluj, *spre a fi judecat pentru crima de* [3] tâlhărie contra ordinei sociale, *prevăzută şi pedepsită de art.* 209 pct. III C. P. *; în caz contrariu va fi judecat în contumacie, conform art. 364, 365, şi 366 C. J. M.*

Prezenta ordonanţă va fi afişată la ultimul domiciliu al susnumitului şi la uşa Tribunalului; de asemenea va fi trecută în ordinul de zi al Comandamentului de care depinde acest Tribunal şi va fi publicată în M. O.

Prin PREŞEDINTELE TRIBUNALULUI MILITAR,

al [1] Cluj

Colonel Magistrat

Dr. Vlasu

Grefier,

1) Corpul ... de Armată, Divizia ...
2) Gradul, numele şi prenumele.
3) Calificarea legală.
4) La îndeplinirea formalităţilor prevăzute de art. 254 C. J. M., sau la ziua judecării (după caz).
5) Ocolul.
6) Comuna şi judeţul pentru cei din comunele rurale; în plus strada şi Nr. pentru cei din municipii sau com. urbane.

C.N.S.A.S.
12 SEP 2012
DIRECŢIA ARHIVA CENTRALĂ

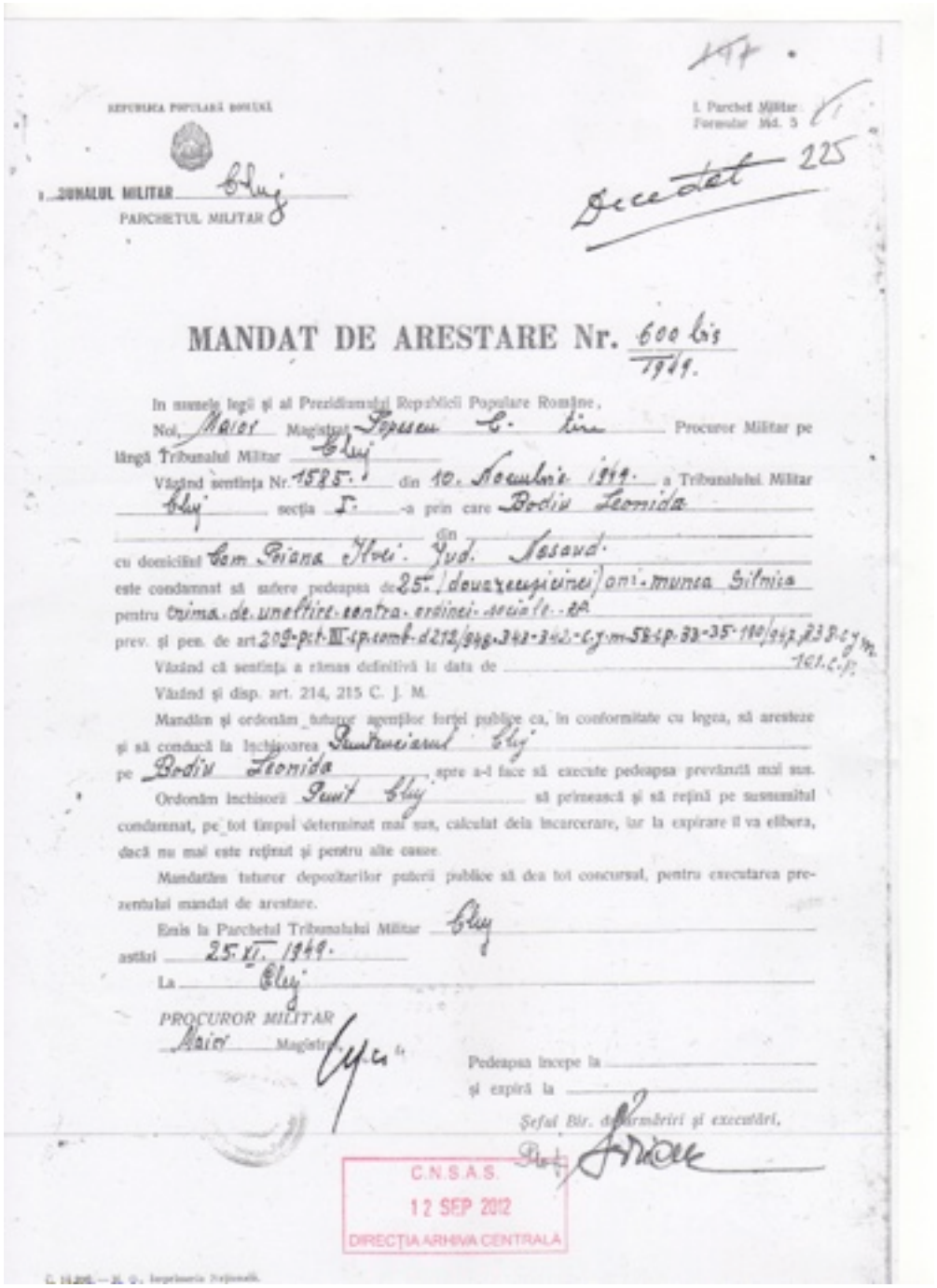

REPUBLICA POPULARĂ ROMÎNĂ

I. Parchet Militar
Formular Mld. 5

TRIBUNALUL MILITAR Cluj
PARCHETUL MILITAR 8

Decretat 225

MANDAT DE ARESTARE Nr. 600 bis / 1949.

In numele legii și al Prezidiumului Republicii Populare Române,

Noi, Maior Magistrat Popescu C. Tin Procuror Militar pe lângă Tribunalul Militar Cluj

Văzînd sentința Nr. 1585. din 10. Noembrie 1949. a Tribunalului Militar Cluj secția I. -a prin care Bodiu Leonida

fiul lui

cu domiciliul Com. Poiana Horei. Jud. Sesaud.

este condamnat să sufere pedeapsa de 25. (douăzecișicinci) ani. munca silnica

pentru crima de uneltire contra ordinei sociale. art.

prev. și pes. de art. 209-pct-III-cp.comb-d.212/948.342-342-c.j.m-58-cp.32-35-180/948.23 D.c.j.m. ter.c.p.

Văzînd că sentința a rămas definitivă la data de

Văzînd și disp. art. 214, 215 C. J. M.

Mandăm și ordonăm tuturor agenților forței publice ca, în conformitate cu legea, să aresteze și să conducă la închisoarea Penitenciarul Cluj pe Bodiu Leonida spre a-l face să execute pedeapsa prevăzută mai sus.

Ordonăm închisorii Penit Cluj să primească și să rețină pe susnumitul condamnat, pe tot timpul determinat mai sus, calculat dela încarcerare, iar la expirare îl va elibera, dacă nu mai este reținut și pentru alte cauze.

Mandatăm tuturor depozitarilor puterii publice să dea tot concursul, pentru executarea prezentului mandat de arestare.

Emis la Parchetul Tribunalului Militar Cluj

astăzi 25. XI. 1949.

La Cluj

PROCUROR MILITAR
Maior Magistrat

Pedeapsa începe la

și expiră la

Șeful Bir. de urmăriri și executări,

C.N.S.A.S.
12 SEP 2012
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ